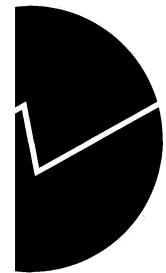

*Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld,
Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland og
Birger Strøm*

**Sammensetningen av den
effektive støtten til norske
næringer i 1989 og 1991**

*Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld,
Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland og
Birger Strøm*

**Sammensetningen av den
effektive støtten til norske
næringer i 1989 og 1991**

Standardtegn i tabeller	Symbols in Tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horisontal series	

ISBN 82-537-4137-5
ISSN 0332-8422

Emnegruppe

50 Nasjonalregnskap og andre generelle samfunnsøkonomiske emner
Ny emnegruppe 1995: 09 Nasjonal økonomi og verdiskaping

Emneord

ERA
Handelspolitikk
Kraftprisdiskriminering
Næringsstøtte
Støttevirkninger
Subsidier

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Falch Hurtigtrykk

Sammendrag

Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld, Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland og Birger Strøm

Sammensetningen av den effektive støtten til norske næringer i 1989 og 1991 **Rapporter 95/9 • Statistisk sentralbyrå 1995**

Det er velkjent at næringsstøtte i praksis gis gjennom en rekke tiltak som kommer i tillegg til den budsjettmessige støtten som gis over statsbudsjettet. Denne rapporten gir en kvantitativ kartlegging av støttevirkningen fra følgende tre kategorier av økonomisk-politiske tiltak: 1) Indirekte skatter og subsidier, herunder den budsjettmessige næringsstøtten. 2) Skjerming mot utenlandsk konkurranse via tariffære og ikke-tariffære handelspolitiske tiltak. 3) Prisdiskriminering i markedet for elektrisk kraft. Det bør understrekes at disse tiltakene ikke er de eneste som er relevante å inkludere i beregninger av næringsstøtte. Bl.a. burde man også tatt hensyn til beskatning av arbeidskraft og kapital. Støttevirkningen av disse tiltakene fordeles på 24 næringsgrupper. Beregningene dekker årene 1989 og 1991.

Det er ikke opplagt hvordan støttevirkningene fra ulike politikktiltak bør beregnes for at de kan sammenlignes og legges sammen på en interessant måte. I denne rapporten er tiltakenes støttevirkning beregnet ved å måle deres bidrag til såkalte "Effective Rates of Assistance" (ERA). ERA er et samlemål som uttrykker støttevirkningen av tiltakene ved endringen i næringsenes evne til å avlønne arbeidskraft og kapital, d.v.s. faktorinntekten. En spesiell egenskap ved ERA er at beregningene kan benyttes som en indikator på hvordan tiltakene har ført til vridninger i næringsstruktur og ressursallokering innenfor konkurranseutsatt sektor. Valget av ERA-begrepet som "målestokk" for næringsstøtte er delvis påvirket av at OECD har satt igang tilsvarende prosjekter i andre land.

Emneord: ERA, Næringsstøtte, Støttevirkninger

Prosjektstøtte: Prosjektet har vært delfinansiert av Finansdepartementet og Norges forskningsråd.

Innhold

1. Innledning	7
2. Beregningsmetode	10
2.1 Prinsipielt om prisbestemmelsen	10
2.2 Beregning av ERA og priser beskrevet ved en forenklet modell	13
2.3 Praktiske tilpasninger av beregningsopplegget	15
3. Næringsstøtte gjennom handelspolitikk	18
3.1 Metoder for måling av skjermingsstøtte	18
3.2 Sammenveining til modellvarenivå	20
3.3 Tariffær handelspolitikk	22
3.4 Ikke-tariffær handelspolitikk	24
3.5 Oversikt over aggregerte ekvivalente tollsatser	37
4. Næringsstøtte gjennom indirekte skatter, subsidier og kraftprisdiskriminering	38
4.1 Indirekte skatter og subsidier	38
4.2 Prisdiskriminering på markedet for elektrisk kraft	41
5. Beregninger av effektive satser for næringsstøtte	43
5.1 Fordelingen av den samlede næringsstøtten på næringer og støtteformer	43
5.2 ERA-bidrag fra de enkelte kategorier av tiltak	49
Referanser	57
Vedlegg:	
1. Sammenhengen mellom næringsinndelingen i Nasjonalregnskapet og i ERA-beregningene	60
2. Ulike typer handelspolitikk innen en varegruppe	63
3. Hvordan omposteringer av budsjettstøtte er tatt hensyn til i beregningene	66
4. Totale ekvivalente tollsatser for jordbruksprodukter	70
5. Totale ekvivalente tollsatser for næringsmidler	72
6. Totaloversikt over subsidier 1991	78
7. Totaloversikt over indirekte skatter 1991	90
8. Oversikt over omposteringer	96
9. Oversikt over subsidie- og avgiftsposter som er fjernet i beregningene	98
Utkommet i serien Rapporter etter 1. juli 1993	105

1. Innledning*

Denne rapporten belyser næringsstøttens størrelse og sammensetning for årene 1989 og 1991. For dette formålet beregnes såkalte effektive satser for næringsstøtte, heretter kalt ERA (forkortelse av Effective Rates of Assistance), som er et samlemål som uttrykker støttevirkningen av ulike politiske tiltak gjennom deres bidrag til næringenes evne til å avlønne arbeidskraft og kapital. Med støtte i nyklassisk teori for ressursallokering i en liten åpen økonomi, kan man argumentere for at en slik påvirkning av næringenes evne til faktoravlønning gir vridninger i næringsstrukturen. Næringer som er støttet relativt mye, vil sysselsette mer arbeidskraft og kapital enn de ville dersom næringsstøtten ble fjernet, eller ble fordelt på en nøytral måte mellom næringene. ERA kan derfor under bestemte forutsetninger brukes som en indikator på vridninger i næringsstrukturen som følge av næringsstøtte.

Det er i denne sammenheng viktig å være klar over en betydelig begrensning ved ERA-begrepet; det lar seg bare definere for såkalte konkurranseutsatte næringer. Dette er næringer som (hovedsaklig) produserer varer som kan handles internasjonalt. Det betyr at prisen på konkurrerende utenlandske produkter vil bestemme produktprisene, noe som impliserer at økte kostnader eller redusert næringsstøtte ikke kan veltes over på produktprisene. I stedet endres evnen til å avlønne arbeidskraft og kapital. For næringer som er skjermet fra utenlandsk konkurranse er forholdet motsatt, siden økte kostnader kan veltes over på produktprisene slik at faktoravlønningen kan holdes uendret.

Et av hovedpoengene med ERA-beregningene er at de skal gjøre det mulig å i) foreta kvantitative sammenligninger av betydningen av forskjellige støtte og skjermingsordninger, og ii) legge de ulike formene for støtte sammen til et mål for samlet næringsstøtte. Et annet viktig poeng med ERA-beregningene er at de i en viss forstand skal endogenisere hva som skal regnes som næringsstøtte. I prinsippet burde alle regler og politiske beslutninger trekkes inn i beregningene, som i sin tur ville avsløre deres støttevirkning. Dette prinsippet er det ikke mulig å etterleve fullt ut. De utførte beregningene er basert på en viss a priori utvelgelse av områder hvor man på bakgrunn av eksisterende kunnskap har grunn til å tro at det finnes betydelige elementer av næringsstøtte. Dessuten har begrenset datatilgang ført til at direkte skatter på arbeidskraft og kapital ikke er inkludert i beregningene i denne rapporten. De tiltak som derimot omfattes av ERA-beregningene kan grupperes innenfor følgende kategorier:

1. Indirekte skatter og subsidier
2. Tariffær og ikke-tariffær handelspolitikk
3. Prisreguleringer for viktige varer, bl.a. elektrisk kraft

Når det gjelder indirekte skatter og subsidier, inkluderer ERA-beregningene de poster på det offentlige budsjett som i Nasjonalregnskapet (NR) klassifiseres som indirekte skatter eller subsidier, og som har karakter av å være næringsstøtte/beskatning. Beregningene inkluderer dermed et noe videre sett med poster enn de som ifølge nasjonalbudsjettets oversikt kan regnes som direkte næringsstøtte. Med tariffær handelspolitikk menes beskyttelse av innenlandske produsenter via ordinær toll, heretter kalt *nominell toll*, på konkurrerende import. Ikke-tariffær handelspolitikk, som vi ofte vil omtale som *NTBs* (forkortelse av *Non-tariff barriers*), omfatter for det første alle

---

* Forfatterne har hatt stort utbytte av jevnlige diskusjoner med Finn Einar Hvistendal og Jan Erik Støstad i Finansdepartementet. Victor Norman og Jan I. Haaland, takkes for kommentarer til en tidligere versjon av rapporten. Øyvind Hoveid og Klaus Mittenzwei, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, har gitt nyttige innspill når det gjelder næringsstøtten til jordbruket og næringsmiddelindustrien. Arne Melchior, Norsk utenrikspolitisk institutt, har gitt nyttige kommentarer til avsnittene som omhandler TEKO-næringen. Forfatterne vil også takke Sverre Nordseth, SSB, for tilrettelegging av relevante data fra nasjonalregnskapet, Wenche Drzwi, SSB, for hjelp til utarbeiding av tabeller og figurer, samt Anne S. Karlsen, SSB, for hjelp til den endelige redigeringen av rapporten.

tiltak som innebærer direkte mengdereguleringer av import til Norge som f.eks. importkvoter eller avtaler med andre land om at disse skal begrense sin eksport til Norge. Varer som er beskyttet av slike tiltak vil være (kunstig) skjermet i den forstand at prisene vil være bestemt av innenlandske markedsforhold og uavhengig av prisene på tilsvarende utenlandske produkter. Varer som beskyttes av prohibitive tollsatser, d.v.s. tollsatser som er så høye at import ikke er aktuelt, omfattes av denne gruppen. For det andre omfatter den ikke-tariffære handelspolitikken alle andre tiltak enn toll som øker kostnadene på importerte varer. Herunder finner vi eksempelvis tekniske handelshindringer gjennom ulike standardkrav samt favorisering av innenlandske produsenter ved offentlige innkjøp. For begge typer ikke-tariffær handelspolitikk kan man definere en *ekvivalent tollsats* som uttrykker hvilken nominell tollsats som ville vært nødvendig for å generere den observerte innenlandske produktprisen dersom den ikke-tariffære beskyttelsen av varen ble erstattet med tariffær beskyttelse. For varer beskyttet ved mengderegulering av importen, vil den ekvivalente tollsatsen variere som følge av endringer i innenlandske tilbuds- og etterspørselsforhold. For varer som beskyttes av tiltak som fordyrer importen, vil den ekvivalente tollsatsen avspeile disse ekstra innførselskostnadene. Prisivirkningen av disse kostnadene virker i prinsippet på samme måte som nominell toll; det er mulig for innenlandske produsenter å øke sine priser, men bare opp til et nivå som er bestemt av de samlede kostnadene knyttet til alternativ import. Vi vil derfor i en del sammenhenger kalle den ekvivalente tollsatsen som kan henføres til slike kostnader for *teknisk toll*. De utenlandske prisene som er benyttet som referanse ved tallfesting av ekvivalente tollsatser, er de laveste prisene det har vært mulig å importere til i det aktuelle år. For flere varers vedkommende er dette dumpingpriser.

Et viktig aspekt ved ERA-beregningene er at de tar hensyn til at direkte støtte til en næring også kan innebære en indirekte støtte til andre næringer. Dette gjelder f.eks. dersom bedriftene i den næringen som i første omgang mottar støtten, velter endringer i kostnader over på prisene som betales av andre næringer. Denne typen priskryssløpseffekter vil ha større betydning desto flere næringer som er skjermet fra konkurranse med utenlandske produsenter.

Beregningene tar i stor grad utgangspunkt i nasjonalregnskapsdata. Disse dataene gir foreløpig ikke muligheter for beregninger for senere år enn 1991. For 1989 er det tidligere beregnet ERA, og disse er dokumentert i Holmøy, Hægeland, Olsen og Strøm (1993). Det er imidlertid gjort visse forandringer i forhold til Holmøy et al. (1993) som bl.a. motiverer nye beregninger av ERA-tall også for 1989. Kortfattet kan disse forandringene oppsummeres som følger:

- Næringsinndelingen i de nye beregningene er noe mer detaljert enn i Holmøy et al. (1993).
- Tallfestingen av handelspolitiske tiltak er revidert. Det kraftigste utslaget har endringene fått for næringsmidler, jordbruksprodukter og nytelsesmidler.
- Ved å skille ut teknisk toll fra andre ekvivalente tollsatser er overveltningen av pris- og kostnadsendringer gjennom priskryssløpet tatt hensyn til på en annen måte enn i tidligere beregninger.
- Støttevirkningen av kapitalbeskatning var inkludert i Holmøy et al. (1993), men er utelatt i denne rapporten.

Rapporten er disponert som følger. I kapittel 2 gjennomgås beregningsmetoden for ERA. Avsnitt 2.1 diskuterer hvordan innenlandske priser bestemmes avhengig av graden av utenlandsk konkurranse fra import. I avsnitt 2.2 viser vi hvordan bestemmelsen av pris på hver vare inngår i en simultan priskryssløpsmodell, og hvordan denne modellen brukes til å beregne ERA. I denne beskrivelsen har vi prioritert å få frem de viktigste prinsippene bak beregningene, og vi ser derfor bort fra en del detaljer som er inkludert i den faktiske beregningsmodellen. I avsnitt 2.3 går vi kort gjennom hvordan det teoretiske beregningsopplegget må tolkes når det konfronteres med data. Dette dreier seg både om valg av periodelengde for ERA-beregningene og om innarbeiding av viktig detaljinformasjon om enkelte varer og næringer. Den sistnevnte detaljinformasjonen knytter seg for det første til at prisene på enkeltvarer innenfor et vareaggregat er påvirket av ulike former for handelspolitikk. For det andre diskuteres den betydningen som institusjonelle bindinger mellom jordbruket og jordbruksamvirkedelen av næringsmiddelindustrien har for fordelingen av ulike former for støtte mellom disse næringene. Begge disse problemstillinger er mer fullstendig behandlet i vedleggene 2 og 3.

I kapittel 3 omtales handelspolitikken. I avsnitt 3.1 drøftes ulike metodiske problemstillinger knyttet til måling av skjermingsstøtte. Prinsippene for aggregering av nominelle og ekvivalente tollsatser for enkeltvarer opp til ERA-modellens inndeling av vareaggregater beskrives i avsnitt 3.2. Deretter gjennomgås skjermingen som er generert av tariffær handelspolitikk i avsnitt 3.3. Anslag på ekvivalente tollsatser knyttet til ikke-tariffære skjermingstiltak gjøres i prinsippet ved å måle deres virkning på forholdet mellom innenlandske produsentpriser og de lavest mulige alternativpriser på import av korresponderende produkter i det hypotetiske tilfellet der de ikke-tariffære tiltaket er fjernet. Fra dette prinsippet er det imidlertid langt frem til konkrete anslag. For å sannsynliggjøre at prisforskjellene kan tilskrives handelspolitikk, kreves inngående kjennskap til konkurranseforholdene for varene.

En stor del av anslagene bygger på andres studier av enkeltbransjer. Avsnitt 3.4 begrunner anslagene på ekvivalente tollsatser for de varegruppene som inngår i vårt beregningsopplegg. Kapittel 3 avsluttes med en oversikt over anslagene på ekvivalente tollsatsene aggregert opp til ERA-modellens vareinndeling.

Kapittel 4 beskriver de viktigste endringene i henholdsvis indirekte skatter og subsidier (avsnitt 4.1) og i prisdiskrimineringen på kraftmarkedet (avsnitt 4.2) fra 1989 til 1991. Prinsippene for tallfesting er her akkurat de samme som i Holmøy et al. (1993), og kapitlet baserer seg i stor grad på dette arbeidet. Kapittel 5 presenterer resultatene fra ERA-beregningene i form av ERA-tall for konkurranseutsatte næringer og produktprisendringer for naturlig skjermede næringer. Dessuten presenteres også tall for den effektive støtten i kronebeløp. De politiske tiltak som analyseres er inndelt i de tre ovennevnte tiltakskategoriene. I avsnitt 5.1 viser vi hvordan den samlede effektive næringsstøtten fordeler seg på næringer og disse tre tiltakskategoriene i 1989 og 1991. Videre viser vi støtteeffekten målt ved ERA av de tre "tiltaksprogrammene" hver for seg i avsnitt 5.2.

2. Beregningsmetode

I utgangspunktet kan det tenkes en rekke måter å uttrykke næringsstøtten på. Den implisitte begrunnelsen for å velge nettopp ERA som målestokk bygger implisitt på at næringsstøttens virkning på allokeringen av arbeidskraft og kapital mellom næringer har sentral interesse. Under visse forutsetninger om produksjonsstruktur og konkurranseforhold i små åpne økonomier vil det være en positiv sammenheng mellom endringer i næringenes relative evne til å avlønne primærfaktorene og ressursallokeringen. Når den relative produsentprisen på en vare øker som følge av f.eks. tollbeskyttelse eller produksjonsavhengige subsidier, vil den næringen som produserer denne varen få økt sin evne til å avlønne knappe produksjonsfaktorer. I en ny likevekt vil en større del av de totale ressursene i økonomien være allokert til denne næringen. Vridninger i næringenes relative faktoravlønningsevne, uttrykt ved ERA, som følge av ulike økonomisk-politiske tiltak, kan da representere en indikator for vridninger i næringsstruktur og ressursallokering. Det vises til kap. 3 i Holmøy et al. (1993) for en nærmere diskusjon av de forutsetninger som må være oppfylt for at ERA skal kunne benyttes som en indikator for slike vridninger.

Dette kapittelet presenterer modellen som beregner ERA. I avsnitt 2.1 gjennomgås prinsippene for bestemmelsen av innenlandske produktpriser gitt ulike grader av utenlandsk konkurranse. Avsnitt 2.2 beskriver hvordan prisbestemmelsen for de ulike varene inngår i en priskryssløpsmodell som beregner ERA. Avsnitt 2.3 diskuterer kort noen problemstillinger som melder seg når den teoretiske modellen konfronteres med data. Spesielt diskuteres valg av periodelengde og hvordan relevant detaljinformasjon kan innarbeides.

2.1 Prinsipielt om prisbestemmelsen

Det teoretiske grunnlaget for modellering av prisbestemmelsen er hentet fra den generelle likevektsmodellen for små åpne økonomier, se f.eks. Woodland (1982). I modellen skilles det mellom to typer varer, *konkurranseutsatte varer* som kan handles internasjonalt og *naturlig skjermede varer* der innenlandsk etterspørsel kun kan dekkes ved innenlandsk produksjon. For alle varer krever en entry/exit-likevekt at det er likhet mellom enhetskostnader, c , korrigert for evt. netto sektorsubsidier pr. produsert enhet, s , og produsentprisen, P :

$$P = c - s$$

Hvilke variable som bestemmes av dette likevektskravet, avhenger imidlertid av konkurransesituasjonen overfor utlandet. For naturlig skjermede varer innebærer en slik likhet at produsentprisen bestemmes av innenlandske kostnader som avhenger av faktorprisene. Disse er bestemt av forhold utenfor den enkelte naturlig skjermede næringen.

De konkurranseutsatte varene inkluderer også varer som beskyttes mot internasjonal konkurranse på hjemmemarkedet via handelspolitikk (nominell toll eller NTBs), og som dermed kan være kunstig skjermet. Ulike produsenter av hver vare antas å produsere perfekte substitutter. Det betyr at prisen i Norge må være den samme uansett hvem som har produsert den ellers ville det vært mulig å høste uendelig arbitrasjeprofit. Videre forutsettes avgiftsbehandlingen i Norge ikke å diskriminere mellom varer med ulik opprinnelsesland. For den delen av norsk produksjon som selges til hjemmemarkedet, og konkurrerer potensielt eller reelt med import, blir prisen til produsent pr. enhet hjemmeleveranse, P^H , bestemt av ligningen:

$$(2.1a) \quad P^H = P^*(1 + t')$$

der P^* er verdensmarkedsprisen ved grensen og t^I er en ad valorem (i prosent av verdensmarkedsprisen) importavgift/tollsats. Både P^* og t^I er eksogene variable.

Formuleringen i (2.1) gir også en dekkende beskrivelse av prisen på den delen av produksjonen som eksporteres. Når det ikke er noen transportkostnader, krever en likevekt hvor det ikke er noen incentiver til arbitrasje mellom norske og utenlandske varer i utlandet, at varen selges utenlands for P^* . Hvis den innenlandske produsenten betaler en ad valorem avgift e på sin eksportpris P^A , blir P^A bestemt som $P^* = (1+e)P^A$. En negativ e betyr eksportsubsidiering. Ved å definere $t^A = -e/(1+e)$ blir sammenhengen mellom eksportpris og verdensmarkedspris analog med (2.1a):

$$(2.1b) \quad P^A = P^*(1 + t^A)$$

Vi forutsetter at produsentene er indifferente m.h.t. hvor de selger sitt produkt. All produksjon vil da selges på det markedet som betaler høyest pris. Det fører til at produksjonen i sin helhet blir eksportert dersom $P^A > P^H$, og alt leveres innenlands dersom det motsatte gjelder. For at både eksport og hjemmeveranser av samme vare skal kunne finne sted samtidig, må $P^A = P^H$. Dette krever at eksportsubsidiet og tollsatsen er gitt slik at den relative økningen av prisen til produsent er nøyaktig den samme.

Situasjonen der $P^A > P^H$, åpner imidlertid for ytterligere en arbitrasjemulighet. Innenlandske produsenter og konsumenter kan i denne situasjonen importere varen, reeksportere den og høste en arbitrasjeprofit pr. enhet lik $P^A - P^H$. Dette ville generere uendelig store nettoutbetalinger fra staten. Det er to måter å blokkere en slik profittmulighet på. For det første kan incentivet elimineres ved å justere politikvariablene slik at $P^A = P^H$. For det andre kan man forhindre reeksport ved å stille krav om at varer som eksporteres må være produsert innenlands (opprinnelsesdeklarasjoner) for at det skal kunne bli utbetalt eksportsubsidier. I det siste tilfellet blir all produksjonen eksportert, mens importen dekker all innenlandsk etterspørsel. I alle tilfeller blir alle de produserte enhetene solgt til en felles produsentpris, P , som kan skrives:

$$(2.1c) \quad P = \text{Max}[P^H, P^A] = (1+t)P^*$$

der t nå kan representere en tollsats og/eller et eksportsubsidium. Det handelspolitiske virkemidlet får m.a.o. full priseffekt for alle produserte enheter. Dette fører til at når man skal beregne prisvirkningen for et vareaggregat av f.eks. toll, må man veie sammen de enkelte tollsatser (så lenge de ikke er prohibitive) for enkeltvareprisene med bruttoproduksjonen som vekter. Dette kommer vi tilbake til i kapittel 3.2.

Konklusjonen om at toll og/eller eksportsubsidiering har full priseffekt for alle produserte enheter følger av forutsetningene som ligger til grunn for den generelle likevektsmodellen for en liten åpen økonomi. Dette er den modellrammen som ligger til grunn for å tolke ERA som indikatorer for vridninger i næringsstrukturen. Det er derfor viktig at de elementene som inngår i ERA-beregninger er utledet på en måte som er konsistent med dette teorigrunnlaget. Det bør imidlertid bemerkes at denne teorirammen ikke er den mest hensiktsmessige når man skal forklare forhold som allokeringen av produksjon mellom hjemme- og eksportmarkedet og toveishandel, d.v.s. eksport og import av samme vare. Empiriske studier viser at slik toveishandel finner sted også når man ser på svært detaljerte inndelinger av varespekteret. Helpman og Krugman (1985) gir en oversikt over alternative modeller som forklarer disse fenomenene på en mer tilfredsstillende måte.

Ikke-tariffære handelshindringer, heretter omtalt som NTBs (forkortelse av Non-Tariff Barriers), kan deles i to grupper. I den første gruppen plasserer vi tiltak som fordyrer import fra utlandet til Norge. Disse tiltakene omfatter typisk tekniske standardkrav og prisdiskriminerende hjemmefavorisering ved offentlige innkjøp. Dersom tilpasningen til denne typen ordninger ikke er prohibitivt kostbar, gir slike ordninger ingen kvantitative restriksjoner på import til Norge, og de vil fungere på samme måte som en tilsvarende nominell tollsats. La kostnaden pr. verdienhet som disse NTBs påfører utenlandske eksportører være t^I som i det følgende vil betegnes som en *teknisk tollsats*. Den innenlandske produsentprisen på produktet blir nå:

$$(2.2) \quad P = P^*(1+t)(1+t^I)$$

der formuleringen forutsetter at enhetskostnaden knyttet til NTBs er regnet ut i overenstemmelse med denne ligningen. I det følgende tolkes t som toll på import. Eksportsubsidier (avgifter) vil bli tatt hensyn til som en form for sektorsubsidier (avgifter) som regnes pr. produsert enhet. Alle variable på høyresiden av (2.2) er eksogene.

Den andre gruppen av NTBs omfatter tiltak som innebærer mengdebegrensninger av importen til Norge. Disse inkluderer importkvoter og avtaler om eksportbegrensning med andre land. I tillegg vil tiltak som gjør det prohibitivt dyrt for utenlandske produsenter å selge varene i Norge virke på samme måte som importforbud. Slike tiltak kan omfatte nominell toll og teknisk toll, når disse er høye nok. For å vite noe om bestemmelsen av den norske produsentprisen, må det skilles mellom to hovedtilfeller. I det første tilfellet kan importerte varer komme både fra land som er underlagt kvoter og fra land som kan eksportere så mye de vil til Norge etter at de har betalt evt. toll og kostnadsøkende NTBs. Basisprisen på denne importen er m.a.o. gitt ved høyresiden i (2.2). Når varene fra ulike land er perfekte substitutter, og det faktisk importeres fra den sistnevnte gruppen av land, må prisen på all import bli lik denne. Den norske produsentprisen bestemmes da fortsatt ved (2.2). Dette tilfellet er situasjonen i en rekke tilfeller der import til Norge fra EØS området skjer uten kvoter, mens import fra typiske "lavkostland" er underlagt hindringer som virker som kvoter (dette gjelder spesielt klær).

I det andre hovedtilfellet kan import til Norge kun komme fra land som er underlagt kvote. Når denne kvoten er effektiv, fører den til at norske produsenter blir (kunstig) skjermet fra internasjonal konkurranse. Den innenlandske etterspørselen som retter seg mot de innenlandske produsentene er riktignok redusert med importkvotevolumet. Hva som nå skjer med den norske produsentprisen avhenger av konkurranseforholdene i Norge; når utenlandsk konkurranse er eliminert, oppstår det mulighet for monopolprofitt. Generelt vil produsentprisen være bestemt som grensekostnaden multiplisert med en mark-up faktor. Med konstant skalautbytte og perfekt konkurranse blir produsentprisen lik enhetskostnaden som inkluderer evt. netto sektorskatter når disse er produksjonsavhengige. La disse enhetskostnadene og dermed produsentprisen være eksogent gitt i første omgang. En importør (vet at han) vil oppnå prisen P hvis han blir eier av en kvote/lisens. Pr. enhet koster det P^* , d.v.s. verdensmarkedspris + transportkostnad, å bringe varen frem til den norske grensen. For å passere grensen må det i tillegg betales toll. I tillegg kommer evt. kostnadsøkende NTBs. Verdien av å eie en kvote på en enhet er dermed lik:

$$(2.3) \quad P - P^*(1+t)(1+t^T)$$

Denne differansen er pr. forutsetning ikke-negativ i et regime med importkvoter. Med fri konkurranse i kvotemarkedet vil gevinsten ved å bli eier av kvoter konkurreres bort. I en arbitrasjelikevekt blir prisen på kvoter bestemt av (2.3). I stedet for kvotepris innfører vi begrepet ekvivalent tollsats, t^E , som bestemmes ved ligningen

$$(2.4) \quad P = P^*(1+t)(1+t^T)(1+t^E) \equiv P^*(1+TET)$$

I (2.4) har vi samtidig definert variabelen TET som den totale ekvivalente tollsatsen. Dette er en variabel som blir mye brukt i kapittel 3 der komponentene t , t^T og t^E i (2.4) tallfestes.

(2.4) gjelder uansett hvor kvotene omsettes. D.v.s. at ligningen er den samme for importkvoter og avtaler om eksportbegrensning. I forhold til ligningene (2.1) og (2.2) er kausaliteten i prisbestemmelsen snudd; i (2.4) er P bestemt av innenlandske tilbuds- og etterspørselsforhold, og skal tolkes som en eksogen variabel i (2.4). TET og t^E bestemmes residualt. Det betyr at den ekvivalente tollsatsen vil avhenge av politiske tiltak som ikke er knyttet til selve utenrikshandelen. F.eks. vil eventuell monopolprofitt være inkludert avhengig av hvilken konkurransepolitikk som føres innenlands. Også avgifter og subsidier vil generelt påvirke størrelsen på de ekvivalente tollsatsene gjennom skift i kostnads- og etterspørselskurver. Siden slike prispåvirkninger bare er mulige så lenge produsentene er kunstig skjermet, er det relevant å inkludere dem i definisjonen av skjermingsstøtte. Det vises forøvrig til diskusjonen av handelspolitikk i Holmøy et al.(1993), avsnitt 3.6.

Derimot vil endringer i t og t^T ikke påvirke produsentprisen eller TET i (2.4). I stedet virker de kun til å forskyve fordelingen av den inntekten som svarer til TET . Eksempelvis kan økt nominell toll betraktes som en skatt på kvoterenten.

For varer som er prohibitivt skjermet av offentlige inngrep, for eksempel av prohibitive tollsatter eller tekniske standardkrav, gjelder den samme typen prisbestemmelse som for varer som er skjermet via mengdebegrensninger

på importen. Marginale skift i de inngrep som gjør import prohibitivt kostbart, vil ikke endre importen fra null-nivået; det er kun den ekvivalente tollsatsen til de prohibitive tiltakene som vil endres.

2.2 En priskryssløpsmodell for beregning av ERA

Vi vil nå vise hvordan de prisrelasjonene som er begrunnet i foregående avsnitt inngår i en fullstendig priskryssløpsmodell for beregning av priser og ERA. For å få hovedpoengene klarere frem, viser vi dette ved å se på en noe forenklet versjon av den modellen som ERA faktisk er beregnet med. Forenklingene består i at en del detaljer relatert til grunnlaget for indirekte skatter og subsidier er neglisjert. Dessuten undertrykkes noen parametre som fanger opp forskjellen mellom faktisk kapitalinntekt (driftsresultat) i beregningsåret og den teoretiske kapitalavkastningen som svarer til arbitrasjelikevekt mellom plasseringer i realkapital og alternativ avkastning representert ved bankinnskudd. Endelig ser vi bort fra noen praktiske tilpasninger som er gjort for å utnytte mer disaggregert informasjon enn det som svarer til modellens aggregeringsnivå. Disse tilpasningene er kort omtalt i avsnitt 2.3 og diskutert mer utførlig i vedlegg 2 og 3.

Modellen spesifiserer to primære innsatsfaktorer, arbeidskraft og kapital. Det er T varer som handles internasjonalt uten kvantitative begrensninger på importen. Disse utgjør mengden $\mathbf{T}$ og vi vil referere til dem som T -varer. Blant T -varene vil det generelt være varer som ikke produseres innenlands, såkalt ikke-konkurrerende importvarer. Det er N varer som er skjermet fra internasjonal konkurranse og utgjør mengden $\mathbf{N}$ (N -varer). $\mathbf{N}$ består av undermengdene $\mathbf{P}$ og $\mathbf{S}$ hvor $\mathbf{P}$ omfatter P konkurranseutsatte varer som er kunstig skjermet gjennom kvantitative begrensninger på importen, f.eks. i form av importkvoter (P -varer), mens $\mathbf{S}$ omfatter $S = N - P$ naturlig skjermede varer (S -varer).

Bedriftene produserer generelt flere varer. De er gruppert i M næringer utfra hovedvareprinsippet, d.v.s. at bedrifter hvor vare j utgjør den største andelen av bruttoproduksjonsverdien tilhører samme næring, og denne næringen får navn etter vare j . En næring kalles *konkurranseutsatt* hvis den er hovedprodusent av en T -vare. Det er K slike konkurranseutsatte næringer. P.g.a. ikke-konkurrerende import vil $K \leq T$. En næring som er hovedprodusent av en P -vare kalles *kunstig skjermet*, mens næringer som er hovedprodusenter av S -varer kalles *naturlig skjermet*. Det er like mange skjermede næringer som det er varer innenfor de to skjermede varemengdene $\mathbf{P}$ og $\mathbf{S}$. Følgelig er $M = K + P + S = K + N$. For enhver næring j ($j = 1, 2, \dots, M$) krever entry/exit likevekt følgende likhet mellom enhetskostnader og produsentinntekter pr. produsert enhet:

$$(2.5) \quad \sum_{i \in \mathbf{T}} b_{ij}^O P_i^* (1 + t_i) (1 + t_i^T) + \sum_{i \in \mathbf{N}} b_{ij}^O P_i + s_j - \sum_{i \in \mathbf{T}} b_{ij}^I P_i^* (1 + t_i) (1 + t_i^T) (1 + t_{ij}^V) \\ - \sum_{i \in \mathbf{N}} b_{ij}^I P_i (1 + t_{ij}^V) - b_j^L t_j^L w_j^L - b_j^K t_j^K w_j^K = y_j, \quad j \in \mathbf{T} \cup \mathbf{N}$$

der symbolene betyr:

t_{ij}^V = netto vareavgifter på vare i når den brukes som innsatsvare i næring j .

b_{ij}^I = fast inputkoeffisient som sier hvor mye som trengs av vare i pr. enhet totalproduksjon i næring j .

b_{ij}^O = fast outputkoeffisient som sier hvor mye som produseres av vare i pr. enhet totalproduksjon i næring j .

b_j^K = fast inputkoeffisient som sier hvor mye som trengs av kapitaltjenester pr. enhet totalproduksjon i næring j .

b_j^L = fast inputkoeffisient som sier hvor mye som trengs av arbeidskraft pr. enhet totalproduksjon i næring j .

y_j = samlet netto avlønning til arbeidskraft og kapital i næring j .

t_j^K = effektiv skattesats på kapital i næring j .

t_j^L = effektiv skattesats på arbeidskraft i næring j .

t_j^L = effektiv skattesats på arbeidskraft i næring j .

w_j^L = lønnsatts etter skatt til arbeidskraft.

w_j^K = brukerpris på kapital etter skatt.

s_j = netto sektorsubsidier pr. enhet totalproduksjon i næring j .

For de næringene som er kunstig skjermet defineres den ekvivalente tollsatsen knyttet til de kunstige skjermingstiltakene, t_j^E , ved den samme dekomponeringen som i (2.4):

$$(2.6) \quad t_j^E = \text{Max} \left[0, \frac{P_j}{P_j^*(1+t_j)(1+t_j^T)} - 1 \right], j \in P$$

der *Max*-funksjonen fanger opp at den ekvivalente tollsatsen må være ikke-negativ. I beregningene kan denne skranken bli effektiv dersom kostnadene ved produksjon av en kvotebeskyttet vare går sterkt ned som følge av endringer i andre politikktiltak.

Det er viktig for vurderingen av beregningene at tolkningen av systemet i (2.5) er klar. Derfor kan det være nyttig å gjennomgå innholdet i ligningen i en viss detalj. Næringens inntekter pr. enhet totalproduksjon utgjøres av de tre første komponentene i (2.5):

$$\sum_{i \in T} b_{ij}^O P_i^* (1+t_i)(1+t_i^T) + \sum_{i \in N} b_{ij}^O P_i + s_j$$

De to første leddene representerer inntektene fra salget av henholdsvis konkurranseutsatte varer og skjermede varer pr. enhet totalproduksjon. Jf. diskusjonen i avsnitt 2.1 har en konkurranseutsatt vare i prisen

$P_i^* (1+t_i)(1+t_i^T)$. Totalproduksjonen er summen av bruttoproduksjonsverdien av alle varer som produseres i næringen. Den varen som har størst outputkoeffisient betegnes som næringens hovedvare. Tilsammen utgjør de to første leddene et produksjonsveid gjennomsnitt av prisene på varene som produseres i næringen og refereres ofte til som en *sektorprisindeks*. For å komme frem til den samlede inntekten legger vi til netto sektorsubsidier s_j .

Generelt vil aggregeringsnivået innebære at en modellvare i realiteten består av flere enkeltvarer. Dersom disse har ulike tollsatter, vil den gjennomsnittlige tollsatsen for modellvaren variere mellom næringene fordi varesammensetningen i næringene er forskjellig. Slike forskjeller ville ledet til at en modellvare fikk forskjellig pris avhengig av hvor den er produsert. Dette ville avspeilet en heterogenitet som man avgrenser seg fra å fange opp når det velges aggregeringsnivå. I likhet med Nasjonalregnskapet, ser vi dermed bort fra at aggregeringsnivået tilsier at nominelle og tekniske tollsatter og priser kan variere mellom ulike produsenter av en modellvare.

La oss gå over til å se nærmere på kostnadskomponentene i (2.5). Kostnadene knyttet til vareinnsats pr. produsert enhet utgjøres av følgende ledd:

$$\sum_{i \in T} b_{ij}^L P_i^* (1+t_i)(1+t_i^T)(1+t_{ij}^V) + \sum_{i \in N} b_{ij}^L P_i (1+t_{ij}^V)$$

På samme måte som for inntektene er også enhetskostnadene for vareinnsatsen splittet opp i kjøp av henholdsvis konkurranseutsatte og skjermede varer. Det relevante prisbegrepet er kjøperpriser som inkluderer nettoindirekte vareavgifter. Avgiftene på hver vare varierer generelt mellom næringene som bruker varen som innsatsvare, dels som følge av forskjellsbehandling og dels fordi aggregeringsnivået gjør at satsene er gjennomsnittssatter der vektene for de detaljerte enkeltsatsene er forskjellige mellom næringer.

For å komme frem til nettoavlønningen til arbeidskraft og kapital pr. produsert enhet inkluderes den effektive beskatningen av disse faktorene blant kostnadene i (2.5):

$$b_j^L t_j^L w_j^L + b_j^K t_j^K w_j^K$$

Skattesatsene er effektive i den forstand at de fanger opp beskatningen på både bedriftens og faktoreierens hånd i tillegg til å ta hensyn til ulike typer fradrag. Vi har pr. definisjon at $y_j = b_j^L w_j^L + b_j^K w_j^K$.

I den tradisjonelle nyklassiske modellen for en liten åpen økonomi utjevnes prisene på (homogen) arbeidskraft og kapital mellom næringer p.g.a. forutsetningen om full innenlandsk faktormobilitet. (2.5) bestemmer da nivået på

disse faktorprisene og prisene på skjermede varer, d.v.s. $N+2$ variable. Videre bestemmer den nyklassiske modellen hvilke konkurranseutsatte næringer som er aktive, idet den i utgangspunktet spesifiserer flere mulige slike næringer enn de som i likevekt har lønnsomhet nok til å overleve. Under visse krav til sammensetningen av den samlede faktortilgangen i økonomien vil likevekt gi en spesialisering som innebærer at antall aktive konkurranseutsatte næringer er lik antall primærfaktorer, i vårt tilfelle 2. I tillegg kommer N skjermede næringer. Spesialiseringen blant de konkurranseutsatte næringene sikrer at næringsstrukturen gir den maksimale avlønningen av faktorene.

Ved ERA-beregninger løses et annet problem enn det man gjør ved å benytte modellen for en liten åpen økonomi, men modellrammen er den samme. Den faktiske observerte næringsstrukturen, verdensmarkedsprisene, toll-, skatte- og subsidiesatsene samt netto faktoravlønning i de naturlig skjermede næringene betraktes som eksogent gitt. De endogene variablene i beregningene er netto faktoravlønning i de konkurranseutsatte næringene og prisene på skjermede produkter. Man kan imidlertid argumentere for to ulike måter å lukke priskryssløpsmodellen på ved ERA-beregninger. Valget relaterer seg til tolkningen av de ekvivalente tollsatsene knyttet til importkvoter, t^E . Hvis man skal beregne ERA- og prisvirkningene av å endre f.eks. netto sektorsubsidier, mens alle andre tiltak holdes uendret, må man definere presist hva man mener med uendret skjerming gjennom importkvoter. En presisering er å la selve kvotene være konstante. I så fall er kvoterenten, d.v.s. den ekvivalente tollsatsen t^E endogen og bestemmes residualt i (2.6). Prisen på P-varer blir endogene som for naturlig skjermede varer, og netto faktoravlønning i næringer hvor en P-vare er hovedvare betraktes som eksogent gitt på samme måte som i naturlig skjermede næringer. Den alternative presiseringen er å la uendret skjerming gjennom importkvoter bety at verdien av denne skjermingen er konstant. Det betyr at t^E er eksogen på samme måte som de andre toll- og skattesatsene. Prisen på P-varene bestemmes da av bare eksogene komponenter på samme måte som prisen på T-varer. Næringer hvor en P-vare er hovedvaren er da i realiteten konkurranseutsatt og netto faktoravlønning blir endogen. Determineringen av modellen i de to tilfellene blir:

A. Endogene ekvivalente tollsatter

I dette tilfellet betraktes netto faktoravlønning (y) i både de kunstig og naturlig skjermede næringene som eksogent gitt. De endogene variable er prisene på P- og S-varene, samt netto faktoravlønning i de K konkurranseutsatte næringene. Dette gir $N + K$ endogene variable som bestemmes av de $N + K$ ligningene i det simultane systemet (2.5). De endogene ekvivalente tollsatsene bestemmes residualt i (2.6).

B. Eksogene ekvivalente tollsatter

I dette tilfellet blir prisene på P-varene bestemt i (2.6). Deretter bestemmer (2.5) faktoravlønningen i de $K + P$ næringene hvor hovedvaren er en T- eller en P-vare. I tillegg bestemmes prisene på S-varene. De $K + N$ ligningene i det simultane systemet (2.5) bestemmer dermed $K + P + S = K + N$ endogene variable når prisene på P-varene er bestemt i (2.6).

ERA-beregninger av alle andre politikktiltak enn kunstig skjerming ved importkvoter kan gjennomføres ved begge lukningsregler. Imidlertid er ERA-beregninger av å fjerne kunstig skjerming bare mulig ved lukningsregel B idet t^E settes til 0. Vi definerer den relative endringen i denne netto faktoravlønningen, dy/y , som ERA-bidraget fra endringen i politikkvariablene. ERA-bidraget er pr. definisjon lik null for alle næringer hvor prisen på hovedvaren er endogen, d.v.s. alle naturlig skjermede næringer, samt alle kunstig skjermede næringer når lukningsregel A brukes. Merk at kryssløpsstrukturen i modellen innebærer at ERA-bidraget også fanger opp indirekte støtteeffekter som kommer via prisendringer på innsatsfaktorer produsert i skjermede næringer.

I beregningene som presenteres i kapittel 5, er ERA-bidraget og prisvirkningene fra enkelte politikktiltak, unntatt beregningen av støtte generert av kunstig skjerming, basert på lukningsregel A. For beregningen av ERA-bidraget fra alle tiltak sett samlet, den såkalte totalberegningen, spiller ikke valg av lukningsregel noen rolle. For å kunne dekomponere totalvirkningene i bidrag fra ulike politikktiltak har vi imidlertid også foretatt supplerende beregninger basert på lukningsregel B.

2.3 Praktiske tilpasninger av beregningsopplegget

Periodelengden i ERA-beregninger

Næringsstruktur og ressursallokering er i praksis forhold som tilpasses over lang tid. Tilpasningskostnader og andre tregheter kan gjøre at det tar tid å tilpasse seg til de insentiver som reflekteres i relative priser. I tillegg kan irreversibilitet i tilpasningen forårsake at produsentene og investorene vil basere sine beslutninger på forventninger over et lengre tidsperspektiv. Det er derfor flere gode grunner til at årlige fluktuasjoner i relative produktpriser ikke vil føre til endringer i næringsstrukturen. Dermed er det naturlig å spørre om ERA, som en

indikator for strukturendringer, heller bør beregnes som et gjennomsnittsbegrep over en lengre periode slik at årlige fluktuasjoner blir glattet ut.

Vi mener en slik gjennomsnittsbetraktning *ikke* bør velges fremfor mer hyppige ERA-beregninger. Det er flere argumenter for et slikt syn. For det første vil det alltid måtte bli en skjønsmessig fastsetting av periodelengden. Det er ofte ikke mulig før flere år i ettertid å avgjøre om bestemte endringer viser seg å være fluktuasjoner i stedet for en ny trendmessig utvikling. Dersom ERA-beregninger utføres sjelden, blir disse derfor mindre egnet som et redskap til å overvåke strukturelle effekter av den løpende politikken. For det andre må det skilles strengt mellom ERA-beregninger i seg selv og tolkninger og bruken av slike beregninger. Med hyppige beregninger står man friere når det gjelder å tolke tallene på en relevant og interessant måte. Eksempelvis vil det alltid være mulig å lage gjennomsnittsberegninger av årlige ERA-beregninger. Man vil da lettere kunne identifisere interessante periodelengder enn om disse var fastlagt a priori. Mulighetene for å fange opp tyngre trender blir derfor større, ikke mindre, med årlige ERA-beregninger. For det tredje er det antakelig billigere å utarbeide ERA beregninger på årlig basis. Utgiftene knyttet til å lage ERA-beregninger utgjøres i hovedsak av kostnader forbundet med å innhente den eksogene informasjonen. Så langt er det vår erfaring at det er gevinster knyttet til å drive et slikt arbeid kontinuerlig fremfor på "skippertaksbasis". Disse gevinstene ligger i at nødvendig kompetanse og erfaring lettere holdes ved like og utvikles.

Vårt valg av periodelengde gir spesielle utslag. Som vi kommer tilbake til skjedde det f.eks. en betydelig økning av subsidieringen av næringen *Bank og forsikringsvirksomhet* fra 1989 til 1991. Dette skyldtes utbetalinger fra staten via bankenes sikringsfond, en spesiell hendelse akkurat dette året. Slike detaljer er det selvsagt viktig å kjenne til ved tolkning av tallene som fremkommer ved bruk av indikatorer for vridninger i næringsstrukturen. Et mer generelt tolkningsmessig problem knytter seg til målingen av skjermingsstøtten gjennom sammenligning av norske priser med korresponderende verdensmarkedspriser. På grunn av importreguleringer og ulike former for næringsstøtte hos de fleste av Norges aktuelle handelspartnere, vil verdensmarkedsprisene ofte være dumpingpriser, dvs. at de ligger betydelig og vedvarende under kostpris. Et godt eksempel er verdensmarkedsprisene for jordbruksvarer. Hvilke forhold som forklarer at verdensmarkedsprisene ligger under korresponderende norske priser, er imidlertid irrelevant i forhold til målingen av skjermingsstøtten. Derimot er en forståelse av slike forhold viktig når man skal vurdere den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av å redusere jordbruksstøtten. I en slik vurdering vil forventninger om fremtidige verdensmarkedspriser være sentrale, og disse forventningene vil avhenge av om man tror de rådende forhold på verdensmarkedet vil vare ved.

Ulike typer handelspolitikk innen et vareaggregat

I praksis er hver modellvare i beregningsopplegget et aggregat bestående av flere undervarer. Undervarer som kan handles internasjonalt (T-varer og P-varer) kan ha ulik handelspolitisk beskyttelse; noen undervarer er beskyttet utelukkende med toll og teknisk toll, mens andre undervarer er beskyttet via kvoter, der vi kjenner disse varenes andeler av den samlede bruttoproduksjonsverdien av den aggregerte varen. Det betyr at de førstnevnte produktene i realiteten har en eksogen pris bestemt som verdensmarkedsprisen pluss toll, mens prisene på de sistnevnte er endogene. Hvordan skal man bestemme prisen på et slikt heterogent vareaggregat, og hvordan skal man bestemme skjermingsstøtten i en næring som produserer denne typen aggregater?

Denne problemstillingen diskuteres relativt inngående i vedlegg 2, og her gjengis bare hovedkonklusjonene. Den ideelle løsningen ville vært å velge et så detaljert aggregeringsnivå at problemet ble eliminert. Siden aggregeringsnivået er gitt, er vår løsning å opprette to pseudobransjer som har samme inputstruktur som den aggregerte næringen. Den ene bransjen produserer varer som ikke er konkurranseutsatte, den andre produserer de varene som ikke er kunstig skjermet. Innen hver bransje er m.a.o. handelspolitikken homogen. Denne oppsplittingen er mulig fordi vi kjenner den detaljerte outputstrukturen og handelspolitikken. For hver næring hvor hovedvaren er gjenstand for slik heterogen handelspolitikk, innføres dermed to ligninger, en for hver av bransjene, svarende til (2.5). I den konkurranseutsatte bransjen bestemmes faktorinntekten endogent som i konkurranseutsatte næringer. I den kunstig skjermede bransjen bestemmes produktprisen på hovedvaren endogent som i skjermede næringer. Beregningen av endring i netto faktoravlønning for hele næringen skjer ved å ta et veid gjennomsnitt av endringene i de to bransjene med andelene av samlet bruttoproduksjonsverdi som vekter. Siden endringen i faktoravlønningen i den kunstig skjermede bransjen pr. definisjon er null blir dette lik endringen i den konkurranseutsatte bransjen skalert ned med dens andel av bruttoproduksjonsverdien i næringen. Endringen i prisen på den sammensatte hovedvaren beregnes ved et tilsvarende gjennomsnitt av prisendringene for de to vareaggregatene.

Dersom forutsetningen om identisk inputstruktur for de to bransjene holder, gir dette et riktig bilde av endringene i den forstand at den ideelle løsningen med full oppsplitting av næringen ville gitt de samme svarene. Når

aggregeringsnivået i utgangspunktet er relativt detaljert, og aggregatvarene består av varer som er relativt nære substitutter, trenger ikke forutsetningen om identisk inputstruktur å være så gal. Selv om denne forutsetningen ikke er oppfylt, blir beregningene av å fjerne toll riktige (så lenge vi ser bort fra endringer i vareinnsatsprisene). Det samme gjelder ved fjerning av kunstig skjerming.

Behov for omposteringer av budsjettstøtte mellom næringene

For en rekke sektorsubsidier og sektoravgifter fører Nasjonalregnskapets fordeling til et misvisende bilde av disse postenes bidrag til faktorinntekten etter næring. I forbindelse med ERA-beregningene er det derfor foretatt en ompostering av slike poster i forhold til Nasjonalregnskapets fordeling. Det er særlig tre typer av sektorsubsidier som krever ompostering: 1) Finansieringsstøtte, 2) støtte til forskningsformål og 3) pristilskudd som fordeles via omsetningsledd. Det vises til Holmøy et al. (1993), kapittel 5, for en detaljert gjennomgang av hvilke omposteringer som er foretatt.

Omposteringer av sektorsubsidier og sektoravgifter kan gjøres på to måter. For det første kan man hevde at man bør foreta dem før man gjennomfører ERA-beregningene. Poenget er da å skaffe seg en mer korrekt beskrivelse av utgangspunktet eller referansepunktet for beregningene enn det Nasjonalregnskapet gir. Den andre måten består i å bruke Nasjonalregnskapets beskrivelse som utgangspunkt, men at endringene i politikktiltakene gjøres slik at man reelt sett tar hensyn til omposteringene simultant med selve ERA-beregningene. I Holmøy et al. (1993) ble den førstnevnte metoden benyttet. Men en slik ompostering av inntekts- og kostnadskomponenter må oppveies av andre endringer for at Nasjonalregnskapets kostnadsøkingsirk skal gjelde. Konkret valgte man i Holmøy et al. (1993) å beholde Nasjonalregnskapets faktorinntekt uendret, mens produsentprisene ble tilpasset via priskryssløpet. Eksempelvis betyr det at en næring som får økte nettosektorsubsidier som følge av omposteringer kan betale sine kostnader ved et lavere produsentprisnivå. Problemet med denne metoden er at utgangspunktet for beregningene blir hypotetisk, noe som vanskeliggjør tolkningen og vurderingen av resultatene. Spesielt fører det til problemer når man skal implementere anslag på ekvivalente tollsatser i modellen, basert på sammenligninger av observerte priser. Alt i alt har dette ført til at vi har foretrukket å benytte den andre av de ovennevnte metodene ved beregningene som ligger til grunn for denne rapporten. Vedlegg 3 inneholder en mer detaljert diskusjon av hvordan omposteringene faktisk foretas. Spesielt diskuteres det, som et viktig eksempel, hvordan inntektene i jordbruket er påvirket av inntektene i den delen av næringsmiddelindustrien som foredler jordbruksvarer, og hvordan denne sammenhengen får konsekvenser for hvordan man skal beregne ERA-bidraget fra kunstig skjerming.

3. Næringsstøtte gjennom handelspolitikk

I dette kapittelet anslås gjennomsnittlige nominelle, tekniske og ekvivalente tollsatser for de konkurranseutsatte vareaggregatene som er spesifisert i modellen for ERA-beregninger. Avsnitt 3.1 diskuterer noen viktige metodiske problemstillinger ved måling av skjermingsstøtte. I avsnitt 3.2 redegjøres det for hvordan anslagene for enkeltvarer er veid sammen til satser for modellens vareaggregater. I avsnitt 3.3 kvantifiseres den tariffære skjermingsstøtten. Anslag for totale ekvivalente tollsatser (*TET*) for varer som også er ikke-tariffært skjermet, begrunnes i avsnitt 3.4. Som det går fram av ligning (2.2) i avsnitt 2.1, inkluderer totale ekvivalente tollsatser også virkningen av tariffære inngrep. En viktig hensikt med avsnitt 3.4 er også å kartlegge hvilke handelspolitiske tiltak som benyttes overfor ulike varer. Som diskutert i avsnitt 2.1, vil ordninger som innebærer kvantitativ eller prohibitiv skjerming (kunstig skjerming) på flere måter virke kvalitativt forskjellig fra tiltak som kun begrenser konkurransen ved å øke importkostnadene, slik som toll og teknisk toll. Det er derfor nødvendig å kategorisere de potensielt konkurranseutsatte varene som henholdsvis *kunstig skjermede* eller *konkurranseutsatte*, avhengig av hvilke typer ordninger som er virksomme. Kunstige skjermingsstøtteordninger, slik som bindende kvoter, gjør at toll og teknisk toll ikke får noen selvstendig effekt på prisene. Omvendt vil kostnadsøkende tiltak kunne gjøre en kvote overflødig. Studier av handels- og konkurranseforholdene i de enkelte bransjer gir dessuten nyttig informasjon i vurderingen av om observerte prisforskjeller kan tolkes som totale ekvivalente tollsatser.

3.1 Metoder for måling av skjermingsstøtte

Prissammenligningsmetoden

Vi kvantifiserer hele skjermingsstøtten til en vare, *TET*, som den relative forskjellen mellom norsk pris, P_i , og lavest mulige alternativpris i tilfellet uten handelspolitiske tiltak (referanseprisen), P_i^* . For å tallfeste skjermingsstøtten, er en nærliggende metode å forsøke å identifisere disse prisene for å beregne *TET*. Til slike prissammenligninger er det imidlertid knyttet en del metodiske problemer:

Valg av varespesifikasjon. Varene som velges må tilsammen være representative for modellvarens totale skjerming. For en meningsfylt sammenligning på varenivå må valgt referansevare og hjemmeprodukt være homogene, i den betydning at de oppleves som fullt ut substituerbare fra forbrukernes synsvinkel. Dette kan være et betydelig praktisk problem selv på det mest detaljerte spesifikasjonsnivået som statistikk er tilgjengelig for.

Gjennomsnittspriser for en heterogen varegruppe kan sammenlignes hvis man kan gå ut fra at sammensetningen av varegruppen er den samme enten den tjener som norsk representantvare eller som referansevare. Brukes importen som referanse, vil imidlertid handelsbarrierer overfor noen av enkeltvarene innenfor varegruppen for å beskytte norsk produksjon mot lavprisimport, kunne bidra til at importsammensetningen avviker fra produksjonssammensetningen. Et spesielt heterogenitetsproblem oppstår dersom konsumentenes preferanser er avhengig av opprinnelsesstedet i seg selv.

Valg av innenlandsk pris. Siden formålet med hele analysen er å identifisere de ulike ordningers bidrag til faktorinntekten, er produsentprisen den relevante prisen for de norske varenes vedkommende. Dette svarer til Nasjonalregnskapets *basispris*, som er definert som markedspris eksklusive netto vareavgifter. Med en slik definisjon av innenlandsk pris vil skjermingsstøttemålet for kunstige skjermede varer også kunne inkludere effekter av forhold som ikke er direkte knyttet til selve utenrikshandelen, se avsnitt 2.1. Det er ofte vanskelig, særlig i enkelte næringer, å observere produsentprisene direkte, slik at de må avledes fra prisobservasjoner i senere eller tidligere ledd i distribusjons-/foredlingskjeden. Dette forutsetter at man kjenner netto vareavgifter, samt distribusjonsleddenes og videreforedlernes prispåslag.

Valg av referansepris. Referanseprisen skal være den laveste pris varen kunne ha blitt skaffet for i en situasjon helt uten handelshindringer av noe slag. For varer som importeres, er det vanlig å benytte den såkalte import c.i.f.-prisen som referansepris, d.v.s. prisen som en vare har inklusive frakt- og forsikringskostnader, men før toll. I mange situasjoner vil import c.i.f.-prisene overvurdere referanseprisene. Det kan skyldes følgende forhold:

- Graden av handelshindringer varierer mellom import fra ulike land. Med homogene produkter vil importen skje fra det/de land med lavest importpris *inklusive* effekten av handelsbarrierer, mens referanseprisen er definert som den lavest mulige importpris i tilfellet *uten* handelsbarrierer. Observert import c.i.f.-pris vil dermed overvurdere referanseprisen hvis de faktiske eksportørene ikke ville ha vært konkurransedyktige om diskrimineringen mellom eksportører hadde opphørt. Hvis billigste fullverdige substitutt er fullstendig utestengt fra markedet, er det ofte umulig å identifisere hvor det ville kommet fra. Selv der hvor importen også består av varer med relativt høye handelshindringer, er det ikke opplagt at det er import c.i.f.-prisen til dem med høyest barrierer som skal representere referanseprisen. Dette skyldes de praktiske problemet med heterogenitet. Avsnitt 3.2 går nærmere inn på hvordan import fra ulike land er veid sammen.
- Eksportøren tilegner seg (en del av) differansen mellom hjemmemarkedsprisen og referanseprisen. Dette vil øke den observerte import c.i.f.-prisen utover referanseprisen. Markedsmakt hos eksportøren kan gi opphav til dette. Situasjonen kan også oppstå ved at beskyttelsen øker kostnadene for eksportørene. Eksportbegrensningsavtaler der eksportkvoter omsettes i et marked er et eksempel på dette. I Norge er dette bare aktuelt for visse kles- og tekstilprodukter. Skjermende tekniske standardkrav, d.v.s. krav om visse tekniske egenskaper ved produktet som ikke endrer produktet sett fra etterspøreren, men som øker produksjonskostnadene, er et annet eksempel.

Hvis import c.i.f.-prisen ikke er representativ eller ikke er tilgjengelig i det hele tatt (til tross for at transportkostnadene ikke er prohibitive), kan man benytte følgende alternativer:

- Referanseprisen anslås ved å observere produsentpriser i flere land og definere den laveste som verdensmarkedsprisen. Anslåtte fraktkostnader må legges til.
- Dersom varen eksporteres, kan den såkalte eksport f.o.b.-prisen (free on board) brukes som verdensmarkedspris. Det er prisen eksportøren mottar eksklusivt kostnader med å få brakt varen til mottakermarkedet. For å komme frem til en referansepris, må eksport f.o.b.-prisen tillegges fraktkostnader fra et aktuelt leverandørland. Hvis den norske eksportprisen er en dumpingpris, må det vurderes om den likevel representerer lavest mulige importpris til Norge, når det korrigeres for fraktkostnader. Det vises forøvrig til diskusjonen om bruk av dumpingpriser i avsnitt 2.3.
- Man kan ta utgangspunkt i import c.i.f.-/eksport f.o.b.-prisen i et naboland.

Spesifikke målemetoder

Et alternativ til prissammenligningsmetoden for å kvantifisere skjermingsstøtten, er å måle effekten av de enkelte skjermingstiltakene som identifiseres i en bransjestudie hver for seg, og kombinere disse spesifikke målingene for å komme fram til det totale skjermingsstøttemålet, *TET*. En fordel med spesifikke målinger er at et enkelttiltaks bidrag til prisgapet mellom hjemme- og verdensmarkedet kan kvantifiseres. Hvis samvirkningen av alle tiltakene stenger ute all import, eller hvis det eksisterer bindende kvantitative hindringer, er det imidlertid ikke slik at man kan summere de partielle virkningene av de ulike barrierene for å finne det totale prisgapet. I tilfellet med kostnadmessige hindringer er gapet mellom referansepris og produsentpris begrenset oppad av at realisert produsentpris ikke vil overstige markedsklaringsprisen i det skjermede markedet. Kostnadsbarrierer som overstiger dette vil være overflødige og bare ha potensiell priseffekt ved endringer i markedsforholdene. I tilfellet hvor kvantitative handelsrestriksjoner i seg selv vil innebære en ekvivalent tollsats som overstiger de kostnadmessige handelsbarrierene, vil skjermingsstøtteanslaget være begrenset oppad av den ekvivalente tollsatsen. Tollen har bare effekt på fordelingen av importavkastningen (kvoterenten) mellom stat og importør, mens den tekniske tollene kan ha fordelingsvirkninger mellom eksportør og importør. Det er viktig å kjenne til hele spektret av handelshindringer for å kunne avgjøre hva som determinerer det totale prisgapet. Spesifikke målemetoder vil derfor egne seg best i tilfeller med få typer tiltak overfor samme vare. Utformingen av dem vil variere avhengig av handelshindringen(e)s karakter og av datatilgjengelighet.

Vår tilnæringsmetode

For de aller fleste varegrupper med ikke-tariffær skjerming har vi benyttet prissammenligninger for å beregne totale ekvivalente tollsatser. For alle varene har vi i tillegg gjort spesifikke målinger av tollens støttevirkning, *t*,

definert i forhold til import c.i.f.-pris (se avsnitt 3.3). I tilfeller hvor varen er både tollbelagt og skjermet av ikke-tariffære tiltak, kommer disse spesifikke tollsatsene ikke i tillegg til, men er inkludert i *TET*. Målene på virkningen av de ikke-tariffære tiltakene, t^E eller t^T , som er definert i forhold til en referansepris *inklusive* toll, blir så avledet. Bare når det gjelder tekstil- og bekledningsvarer (TEKO), hvor det finnes en rekke såkalte frivillige eksportbegrensningsavtaler, har vi målt t^E spesifikt, se avsnitt 3.4.5.

Innsamling av data om tollsatser, tekniske tollsatser og ekvivalente tollsatser er om nødvendig og mulig gjort på Nasjonalregnskapets fineste varenivå, det såkalte 7-siffernivået, som består av nærmere 1500 varegrupper. Fra og med 1991 er nasjonalregnskapsdataene imidlertid foreløpig kun oppgitt på 3-siffernivået med i underkant av 200 vareaggregater, og om nødvendig har vi utledet data om 7-sifervarene fra 3-sifervarene. For modellvareaggregater som består av såvel prohibitivt/kvantitativt beskyttede varer som av varer med kostnadmessige hindringer, er modellvaren splittet i to pseudo-underaggregater, jfr. kapittel 2. Den konkrete fordelingen på de to kategoriene vil gå fram av varegjennomgangen i avsnitt 3.4.

Der vi kun har prisdata som gjelder for andre år enn 1989 og 1991, har vi utviklet hjemmeprisene og referanseprisene v.h.a. henholdsvis produsent- og importprisindekser hentet fra Nasjonalregnskapet. Inntil 1987 er indeksene tilgjengelige på Nasjonalregnskapets 7-siffernivå. Fra og med 1987 er de imidlertid oppgitt på 3-siffernivå, men feilen man gjør om man benytter disse for den enkelte 7-sifervaregruppen skal i prinsippet nulles ut innad i 3-sifferaggregatene. Bruk av importprisindeksen er for vårt formål imidlertid heftet med andre svakheter. For det første kan referanseprisen, som vi har vært inne på, avvike fra import c.i.f.-prisen. Det vil også kunne gjelde deres utvikling, hvis det har skjedd endringer i slike importhindringer som virker på import c.i.f.-prisen. Videre er prisindeksen veid sammen med import c.i.f.-andeler både over land og varer. Varesammensetningen i importen kan være forskjellig fra produksjonens sammensetning (evt. fra den/de varene vi har valgt som representantvarer). Videre kan den være forskjellig fra sammensetningen av eksportland i tilfellet uten skjerming. Disse problemstillingene er analoge til veiingsproblemene behandlet i neste avsnitt, og det vises til diskusjonen der.

3.2 Sammenveiging til modellvarenivå

Ut fra vårt formål om å si noe om tiltakenes utslag på produsentpriser, vil det som påpekt i avsnitt 2.1 være riktig å veie anslagene på enkeltvarers skjermingsstøtte etter varenes andel av den totale produksjonen av modellvaren. I modellen antas full varemobilitet og prisutjevning mellom alle markeder. Spesielt innebærer dette at i tilfeller der det foregår både import og eksport av samme (homogene) vare, vil prisen på *alle produserte enheter* enten de leveres til hjemmemarked eller eksportmarked, være fullt ut påvirket av eventuelle handelspolitiske virkemidler (rettet mot import eller eksport). Produksjonsbaserte vekter er derfor også det relevante i slike tilfeller. Dette er nærmere omtalt i avsnitt 2.1.

En annen veiingsmetode som er vanlig når gjennomsnittlige anslag for importrestriksjoner skal beregnes, er å benytte enkeltvarenes andel av aggregatets import c.i.f.-verdi. For vårt formål kan dette gi en systematisk undervurdering av skjermingsstøtteordningenes betydning, dersom de totale ekvivalente tollsatsene er positivt korrelert med differansen mellom varens vekt i produksjonen og i importen. Man kan dermed si at import c.i.f.-verdivekter vil tendere å undervurdere skjermingsstøtten i tilfeller hvor importhindringene primært legges på varer som veier tungt i hjemmeproduksjonen. I tabell 3.1 er det gjort en sammenligning av *tollsats* veid med henholdsvis import c.i.f.-verdiandeler og produksjonsandeler.

Vi har valgt å benytte bruttoproduksjonsverdi målt til referansepriser som et mål på enkeltvarenes relative betydning i produksjonen. Vektene er definert som:

$$(3.1) \quad \alpha_i = \frac{X_i P_i^*}{\sum_{j=1}^n X_j P_j^*}$$

der $i = 1, \dots, n$ er varene som inngår i vareaggregatet og X_i er bruttoproduksjonen av vare i i faste priser av vare i . Grunnen til at vi bruker bruttoproduksjonsverdier målt til referansepriser er at vektene priskomponent bør ha samme referansepunkt som det som benyttes i definisjonen av målet på skjermingsstøtte, TET_i , nemlig tilfellet uten støtte. Velges disse vektene får målet på handelspolitiske tiltak overfor den aggregerte varen formen:

$$(3.2) \quad TET = \sum_{j=1}^n \alpha_j \frac{P_j - P_j^*}{P_j^*} = \frac{\sum_{j=1}^n P_j X_j - \sum_{j=1}^n P_j^* X_j}{\sum_{j=1}^n P_j^* X_j}$$

som blir analog til en Paasche-indeks. Det vil si at det veide prisforholdet kan uttrykkes ved hjelp av forhold mellom verdier. En vesentlig fordel med å velge vektor konsistent med definisjonen av prisvirkningene av handelspolitikk er at vi kan komme frem til verdien av skjermingsstøtten ved hjelp av bare aggregerte størrelser. Ved hjelp av ligning (3.2) finner vi følgende sammenheng mellom modellvarens skjermingsstøttebeløp, S , dens bruttoproduksjonsverdi, BP og TET :

$$(3.3) \quad S = \sum_{j=1}^n P_j X_j - \sum_{j=1}^n P_j^* X_j = \frac{TET \cdot BP}{1 + TET}$$

der

$$(3.4) \quad BP = \sum_{j=1}^n P_j X_j$$

En viktig egenskap ved vektene er at priskomponenten er uavhengig av støttenivået, slik det er definert. Dette innebærer at varer med omfattende importbeskyttelse får mindre vekt enn om man bruker bruttoproduksjonsverdier målt i produsentpriser som inkluderer skjermingsstøtten, slik at anslagene for modellvarenes totale skjermingsstøtte blir lavere.

Et modellvareaggregat produseres som hovedvare i én modellsektor, men i regelen produseres den også i mindre skala i andre sektorer. I praksis vil sammensetningen av enkeltvarer i aggregatet, og dermed vektene, variere avhengig av produksjonssektor. Vi lar varesammensetningen i den sektoren der modellvaren er hovedvare være veiingsgrunnlaget for varens skjermingsstøtteanslag, uansett hvor den ellers inngår i andre sektorers produksjon og hvordan sammensetningen der er. Dette er konsistent med hvordan prisene i modellen er veid, og vi unngår at modellvaren får ulik pris avhengig av hvor den er produsert.

For innsatsvarene ville det tilsvarende vært mest relevant å veie TET_i , t_i , $t_i E$ og $t_i T$ for den enkelte vare med dens relative betydning i den aggregerte innsatsvaren. I praksis vil det imidlertid være uoverkommelig å vekte satsene forskjellig avhengig av hvor de flyter i kryssløpsmodellen. Vi har derfor valgt å la vektingen opp til produsentpriser (på hovedvarene) også representere innsatsvareprisene, slik at en modellvare får samme pris enten den er produkt eller innsatsvare.

I tillegg til å aggregere fra skjerming av enkeltvarer til skjerming av modellvareaggregater, aggregeres målet på skjermingsstøtte implisitt også over import fra ulike opprinnelsesland. Der handelspolitikken diskriminerer mellom land, burde det vært tatt hensyn til at importsammensetningen fordelt på land kunne ha vært en annen om vi fjernet alle eller noen handelspolitiske tiltak. I 1989 og 1991 gjaldt flere frihandelsavtaler som favoriserte importen fra visse land. I tillegg til Norges handelssamarbeid innenfor EFTA hadde vi frihandelsavtaler med EF-landene. Videre deltok Norge i Generalized System of Preferences, som ga tollfritak for mange importerte varer fra utviklingslandene. Overfor resterende handelspartnere, der USA og Japan var de viktigste, gjaldt derimot ordinære tollsatser. På det ikke-tariffære området gjaldt en del såkalte frivillige eksportkvoteordninger for TEKO-varer overfor eksportører i visse øst-europeiske og asiatiske land. Hvis slike handelsdiskriminerende tiltak bidrar til at importen fra de prefererte handelspartnerne utgjør en høyere andel enn den ville ha gjort om tiltakene hadde blitt fjernet, burde dette tas hensyn til i de gjennomsnittlige skjermingsstøttemålene, ved at de høye satsene overfor land uten handelsavtaler gis en større vekt enn den faktiske importandelen¹. Dette ville ha bidratt til å øke de beregnede skjermingsstøtteanslagene. En slik veiing basert på importandeler i et hypotetisk tilfelle uten skjerming, har vi ikke foretatt. Når det gjelder diskriminerende tollsatser, registrerer (Statistisk sentralbyrå utenrikshandelsstatistikk) importverdier med og uten toll fordelt på land og varegrupper, slik at tollsatsene, t , som

¹ Hvis vi antar at all import på det varespesifikasjonsnivået vi betrakter, er homogen og at handelspolitisk diskriminering kun er motivert ut fra ønsket om å stenge de mest konkurransedyktige produsentene ute, ville importen i tilfellet uten skjermingsstøtte bare komme fra de/det landet med de høyeste handelshindringene, og handelspolitikken overfor disse bør følgelig få all vekt.

gjelder for de ulike landene kan utledes. De ekvivalente tollsatsene, t^E , overfor landene med eksportkvoter har vi også data for se Melchior (1992 og 1994). Vektene ville imidlertid ha vært vanskelige å anslå, all den tid det ikke bare er selve handelsfavoriseringen, men også andre faktorer som for eksempel smak, kvalitet og transport-/markedsføringskostnader, som fører til at en del av importen kommer fra land med tollfritak. I beste fall ville dette kunne anslås ved å simulere modeller som forklarer Norges samhandel med øvrige land.

3.3 Tariffær handelspolitikk

Tariffær skjerming er avgifts- eller subsidieinngrep direkte knyttet til handelen som virker til å øke den norske produsentprisen. En prinsipiell diskusjon av sammenhengen mellom tariffær handelspolitikk og innenlandske produsentpriser i avsnitt 2.1. I praksis omfatter tariffær handelspolitikk toll, importavgifter og eksportsubsidier. I dette avsnittet ses det bare på toll. Virkningen av importavgifter er av praktiske grunner inkludert i målet på ikke-tariffær skjerming. Eksportsubsidier er tatt hensyn til på samme måte som andre typer sektorsubsidier, jfr. avsnitt 4.1.

Tollsatsene er beregnet med utgangspunkt i nasjonalregnskapsdata for tollbeløp og import c.i.f.-verdier på 7-siffer nivå, og de er så veid sammen med varens andel av bruttoproduksjonsverdien målt til referansepris. Tollsatsene innad i hver 7-siffervare vil fortsatt være veide gjennomsnitt basert på importverdivekter både over import av enkeltvarer og over import fra ulike opprinnelsesland. Som en hovedregel vil de tilsvare hva vi ville funnet om Tolltariffens tollsatser ble veid sammen med importverdiandeler. Imidlertid sikrer vår metode at prohibitive tollsatser ikke blir registrert som toll, jf. avsnitt 2.1. For varer med prohibitive tollsatser vil et anslag på *TET* likevel fange opp tolltiltaket, som vil bli behandlet som en ekvivalent toll (se avsnitt 3.4).

Tabell 3.1 viser tollsatsene for de 24 konkurranseutsatte vareaggregatene som er spesifisert i ERA-modellen. Også noen av modellvarene definert som ikke-konkurrerende importvarer har fått positive tollsatser, hvilket betyr at det eksisterer en viss hjemmeproduksjon. Til sammenligning er også de importverdiveide tollsatsene oppgitt². Tabell 3.1 viser at tollsatsene i stor utstrekning går *ned* når vi går over fra å veie sammen med importverdier til å veie sammen med bruttoproduksjonsverdier målt til referansepriser. Det mest iøynefallende ved tallene er imidlertid at såvel de beregnede tollsatsene som forskjellene mellom de importverdiveide og de bruttoproduksjonsverdiveide, jevnt over er små. Forklaringen ligger i de korrelasjoner mellom tollsatser og vektforskjeller som er påpekt. Spesielt tyder det bakenforliggende tallmaterialet på at toll er lagt på relativt mange varer der den konkurrerende innenlandske produksjonen er liten. Dette gjelder innenfor for eksempel nytelsesmidler, TEKO-varer og metaller. Videre vil stor heterogenitet mellom varene innenfor en 7-siffergruppe kunne svekke sammenhengen mellom størrelsen på tollsatsen og henholdsvis produksjonsandelen og importandelen, ved at produksjonen og importen er svært ulikt sammensatt.

² Importverdiveide tollsatser ble benyttet i Holmøy et al. (1993), tabell 6.1.

Tabell 3.1. Nominelle gjennomsnittlige tollsatser basert på ulike vektgrunnlag

	1989		1991	
	Importverdi- andeler	Bruttoproduksjons- verdiandeler	Importverdi- andeler	Bruttoproduksjons- verdiandeler
Ikke-konkurrerende import				
Biler og industrielle ferdigvarer	0	0	1,59	0
Store militære anskaffelser	0	0	0	0
Oljeutvinning, diverse tjenesteimport	0	0	0	0
Oljevirkosmhet, diverse tjenesteimport	0	0	0	0
Fly	0,38	3,11	0,27	1,05
Matvarer og råvarer	0,44	0,34	0,48	0,31
Oljeboring og skipsfartens driftsutg. i utlandet	0	0	0	0
Annen ikke-konkurrerende import	0	0	0	0
Konsum i utlandet	0	0	0	0
Konkurransettsatte varer				
Jordbruksvarer	1,66	0,16	1,86	0,41
Skogbruksvarer	0,17	0,08	0,12	0,01
Fisk	0	0	0	0
Næringsmidler	1,35	2,9	1,31	3,02
Nytelsesmidler	1,3	1,62	1,31	2,75
Tekstil- og bekledningsvarer	3,49	0,03	4,1	0,03
Trevarer	0,12	6,32	0,1	0,05
Kjemiske og mineralske produkter mv	0,6	0,36	0,64	0,45
Grafiske produkter	0,11	0	0,13	0,01
Bergverksprodukter	0	0	0	0
Treforedling	0,02	0,01	0,02	0
Kjemiske råvarer	0,37	0,37	0,37	0,37
Bensin	0	0	0	0
Fyringsolje o.l.	0	0	0	0
Metaller	0,18	0,05	0,26	0,07
Verkstedprodukter, varer	1,05	0,68	1,02	0,66
Leiearbeid og reparasjoner	0	0	0	0
Skip	0	0	0	0
Oljeutvinningsplattformer	0,06	0,02	0	0
Oljeboring og utenriks sjøfart	0	0	0	0
Råolje	0	0	0	0
Naturgass	0	0	0	0
Rørtransport	0	0	0	0

3.4 Ikke-tariffær handelspolitikk

3.4.1 Jordbruksvarer

For korn- og kjøttprodukter, samt egg er anslagene på totale ekvivalente tollsatser basert på tallmateriale fra OECDs årlige beregninger av Producer Subsidy Equivalents (PSEs), hentet fra OECD (1991). *TET* for kjøtt er beregnet til 178 prosent i 1989 og 177 prosent i 1991. For korn er tilsvarende prosentanslagene henholdsvis 254 og 318, mens de for egg er 333 og 192 prosent.

Anslagene for hagebruksprodukter (frukt, bær, grønnsaker, poteter og blomster) tar utgangspunkt i norske og utenlandske engrospriser. Utgangspunkt er en sammenligning av engrospriser, slik det er gjort i Nersten et al. (1992). Om lag 90 prosent av bruttoproduksjonsverdien av hagebruksprodukter er representert.

Frukt er representert ved epler og pærer. Beregningen av *TET* er basert på priser i Budsjettmemnda for jordbruket (1989 og 1991) samt Nersten et al. (1992) og er anslått til 148 prosent i 1989 og 43 prosent i 1991.

Prisdata for bær er hentet fra Rebild Marketing Management (heretter forkortet RMM) (1992). Referanseprisene er importpriser, mens hjemmemarkedsprisene er avtalepriser mellom Kontraktdyrkernes Landslag og Konserverfabrikkenes Landsforening. Beregnet *TET* er 106 prosent for 1989 og 128 prosent for 1991.

Norske engrospriser på grønnsaker er beregnet fra produsentpriser i følge Budsjettmemnda for jordbruket (1989 og 1991), ved å legge til en prosentvis avanse i grossistledet på størrelse med den Nersten et al. (1992) anslår for tomater. Verdensmarkedsprisene er beregnet ut fra en detaljistprissammenligning gjort av Borg og Nersten (1993), hvor danske sammenlignbare priser er tilgjengelige. Disse er fratrukket en avanse fra grossist til detaljist. Avansen er beregnet med utgangspunkt i norske engros- og butikkpriser, basert på de samme kilder som over, og samme avanseprosent er antatt i Danmark. Danske priser på grønnsaker ligger trolig noe over verdensmarkedsprisenivået. I følge Statistisk sentralbyrå (1989a) lå kjøpekraftsjustert konsumprisindeks eksklusive avgifter for grønnsaker i Danmark om lag 20 prosent over gjennomsnittet for landene som var med i undersøkelsen (9 EU-land + Norge) i 1985. For høy referansepris bidrar til en undervurdering av total ekvivalent tollsats. I den andre retningen trekker en eventuelt høyere avanseandel fra grossist til detaljist i Norge enn i utlandet. I tillegg er det ikke tatt hensyn til transportkostnader. For 1989 er anslaget på *TET* for grønnsaker 109 prosent, i 1991 66 prosent.

For å øke graden av homogenitet har vi skilt mellom matpoteter og poteter som benyttes til industriell produksjon. Norske produsentpriser er hentet fra Nersten et al. (1992) og deres kilder. Det samme er den norske import c.i.f.-prisen, som gjelder matpoteter. Import c.i.f.-prisen ligger vesentlig høyere enn verdensmarkedsprisen på industripoteter, som er hentet fra Statkorn (1994). I 1989 var *TET* for poteter ifølge de nye beregningene 30 prosent, mens den var 17 prosent i 1991.

For blomster er norske produsentpriser hentet fra Budsjettmemnda. Verdensmarkedsprisene er beregnede c.i.f.-priser på import fra Danmark. Disse er regnet ut som danske produsentpriser fratrukket effekten av Danmarks importhindringer. Danske produsentpriser lå i 1992 50-60 prosent over de norske (Landbruksdepartementet (1994)). De var ikke vesentlig skjermet av ikke-tariffære tiltak, men hadde en gjennomsnittlig tollbeskyttelse på 14 prosent (veid med norske importvekter). Justert for prisutviklingen på verdensmarkedet, målt med norske importprisindekser, får vi en relativ forskjell mellom norsk produsentpris og verdensmarkedspris på 115 prosent i 1989 og 111 prosent i 1991.

Anslaget for norsk produsentpris tar utgangspunkt i observert produsentpris til bøndene hentet fra Budsjettmemnda for jordbruket (1989 og 1991). Denne prisen inkluderer imidlertid alt overveltet overskudd fra meieriene via de utbetalte melkeprisene. Spesielt inngår såkalte pristilskudd på melk, d.v.s. subsidier til meieriene som går som leveranseavhengige utbetalinger til melkeprodusentene. Disse tilskuddene har vi valgt å betrakte som en del av subsidiopolitikken som kommer jordbruket til gode, og ikke som en del av handelspolitikken. I beregningene av effekter av handelspolitikken er det to mulige måter å ta hensyn til dette på. Vi kunne ha foretatt passende nedjustering av den initiale prisen på produksjonsmelk, noe som ville gitt en lavere *TET* og isolert sett lavere effektiv støtte til bøndene og høyere til næringsmiddelindustrien via lavere initiale priser på innsatsvaren melk. Vi har istedenfor valgt en ekvivalent behandling: Vi oppveier den for store skjermingsstøttevirkningen i jordbruket med en simultan subsidieendring på størrelse med de identifiserbare pristilskuddsbeløpene, slik at virkningene i jordbruket reelt sett blir at pristilskuddene ikke berøres i den isolerte studien av handelspolitikk. I næringsmiddelindustrien gjør vi den omvendte subsidieendringen, for å veie opp for de ellers for store

innsatsvarekostnadene.³ Eventuell annen overvelting av støtte fra meieriene til melkeprodusentene via utbetalte priser vil derimot implisitt bli behandlet som en del av det handelspolitiske systemet. Det vises til vedlegg 3 for en nærmere begrunnelse for slike korreksjoner i beregningene av effekter av kunstig skjerming⁴.

For å komme fram til en verdensmarkedspris på produksjonsmelk, har vi vurdert det som mest rimelig å ta utgangspunkt i danske priser. Begrunnelsen er at produksjonsmelk er en vare med svært begrenset holdbarhet, og det vil ikke være aktuelt å transportere den langt. Også i Danmark er melke- og meieriproduksjonen sterkt sammenkoblet, og vi har derfor funnet det hensiktsmessig heller ikke her å gå veien om meieripriser. Danske produsentpriser på råmelk er hentet fra Eurostat (1994) og tillagt transportkostnader beregnet av NILF. Denne metoden gir en langt høyere alternativpris enn anslått i Holmøy et al. (1993). *TET* for melk er beregnet til 69 prosent i 1989 og 63 prosent i 1991.

19 prosent av jordbrukets bruttoproduksjonsverdi er produksjon av egne innsatsvarer som halm, fôr, frø og dyregjødsel. Beregnet *TET* på internleveranser vil påvirke jordbruksaggregatets *TET*. Imidlertid vil skjermingsstøtten til egenproduserte innsatsvarer representere en like stor implisitt kostnad for brukerne av disse varene, slik at *effektiv* skjerming av jordbruksnæringen (etter at priskryssløpet er tatt hensyn til) ikke påvirkes av størrelsen på *TET*. Modellens jordbruksaggregat brukes imidlertid også som innsats i andre sektorer. I den sammenheng bør jordbrukets *TET* ikke være påvirket av skjermingsstøtten til internleveranser. Såvel i beregningene for jordbruket som for næringene som bruker det aggregerte jordbruksproduktet som vareinnsats, faller det således riktig ut om vi setter $TET = 0$ på internproduserte innsatsvarer, selv om dette kan undervurdere skjermingsstøtten til de enkelte produktene.

Øvrige produkter klassifisert under jordbruket har fått $TET = 0$. Dette gjelder ull, pels, honning, diverse tjenester, samt produkter fra jakt. Varene står for rundt 7 prosent av jordbrukets bruttoproduksjonsverdi.

TET for jordbruksvaren som helhet er beregnet til 69 prosent for 1989 og 71 prosent for 1991. *TET*-anslag og vektorer på detaljert nivå (Nasjonalregnskapets 7-siffernivå) er gjengitt i vedlegg 4. Vi behandler hele jordbrukets skjermingsstøtte som en konsekvens av *kunstige* skjermingsstøtteordninger.

3.4.2 Fisk

Fiskerne er organisert i salgslag som inntil 1. juli 1991 hadde adgang til å fastsette minstepriser på råfisk. Siden fiske- og fiskeforedlingssektoren eksporterer omlag 90 prosent av sin produksjon, var salgslagenes handlefrihet i praksis vesentlig begrenset av verdensmarkedsprisene og foredlingsindustriens betalingsevne. Med ikrafttreddelsen av Lov om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer 1. juli 1991, falt denne anledningen til minsteprisfastsettelse helt bort. Sentrale salgsorganisasjoner mistet samtidig monopol på eksport av fisk og fiskevarer.

Ut fra sammenligning av import cif.-priser hentet fra utenrikshandelsstatistikk publisert i Statistisk sentralbyrå (1990 og 1992a), heretter referert til som Utenrikshandelsstatistikken, med prisene ved salg fra fiskere/oppdrettere i statistikk for fiskeri og oppdrett publisert i Statistisk sentralbyrå (1991a, 1991b, 1992b, 1992c, 1993a og 1994), finner vi ikke grunnlag for å hevde at fiskerisektoren var skjermet i hverken i 1989 eller 1991. Salgslagene betaler norske fiskere noe mer enn verdensmarkedspris. Dette er gjort mulig gjennom pristilskudd fra det offentlige. Denne støtten har vi valgt å betrakte som et subsidium til fiskerne snarere enn som skjermingsstøtte. Avgrensningen mellom pristilskudd og skjermingsstøtte er her ikke selvsagt. Behandlingen av pristilskudd på fisk er konsistent med behandlingen av pristilskudd i jordbruket, jf. avsnitt 2.3 og vedlegg 3.

3.4.3 Næringsmidler

En stor del av de skjermingsstøtteordninger som gjelder for næringsmidler er motivert ut fra målsettingen om å skjerme jordbrukssektoren, uten at dette skal redusere lønnsomheten i næringsmiddelindustrien. Det viktigste eksemplet på dette er skjermingsstøtten til de jordbruksbaserte næringsmiddelbransjene, som mottar hovedtyngden av jordbruksproduksjonen for første videreføring. Bransjene domineres av bondeide samvirkebedrifter. Jordbruksavtalen sikrer gjerne et visst samsvar mellom den støtte samvirkene får, blant annet i form av skjerming, og prisene bøndene får for sine innsatsvareleveranser⁵. Eventuelle overskudd i samvirkene som

³ Tilsvarende fremgangsmåte er fulgt også for andre jordbruksprodukter som får budsjettoverføringer via utbetalte priser fra videreførelere (i sektoren *Produksjon av næringsmidler*) eller fra omsetningsledd (i *Varehandel*). Dette kommer fram i tabell 5.4 ved at beregningene for handelspolitikk inkluderer endringer i netto sektorskattesatser for disse sektorene, samt for *Jordbruk*.

⁴ Hvordan slike overføringer er ompostert i beregningene av effekter av netto subsidier er også beskrevet i vedlegg 3, samt omtalt i avsnitt 2.3.

⁵ Dette gjelder også støtte i form av nettosektorsubsidier, noe som er tatt hensyn til ved omposteringer til jordbrukssektoren av poster som gjelder landbruksamvirkene, se avsnitt 2.3 og vedlegg 3.

følge av skjerming vil altså helt eller delvis veltes over som skjermingsstøtte til bøndene. TET for foredlede jordbruksprodukter kan dermed utledes fra TET på jordbruksvareinnsatsen, all den tid vi har data om hvor stor del av jordbruksproduksjonen som videreforedles, graden av overskuddsovervelting og foredlingskostnadene ute og hjemme. Slike data har vist seg vanskelige å skaffe tilveie, og vi har derfor i størst mulig grad forsøkt å legge til grunn observerte framfor utledede priser på næringsmidler.

For mer bearbejdede næringsmidler vil den såkalte råvareprisutjevningsordningen (RÅK) også i prinsippet føre til at skjermingsstøttebeløpet til jordbruksvareinnsatsen tilsvarer skjermingsstøttebeløpet til næringsmidlene som benytter disse jordbruksvarene. RÅK er utformet for å kompensere næringsmiddelbransjene for at skjermingen av jordbruksvarer og jordbruksbaserte næringsmidler øker vareinnsatskostnadene. Innførsel av konkurrerende næringsmidler er pålagt avgifter som i prinsippet skal øke kostnadene for råvareinnholdet til det norske nivået. Verdien av bearbejdningen i de utenlandske næringsmidlene skal derimot være fritatt. Tilsvarende er råvareinnholdet av norsk næringsmiddeleksport subsidiert. Det er altså mulig å benytte opplysninger om jordbrukskjemingen til å utlede de totale ekvivalente tollsatsene som følge av RÅK-ordningen, på tilsvarende måte som ved overskuddsovervelting. Men i praksis er nødvendige tilleggsdata (om kompensasjonsgrad, jordbruksproduksjon som inngår og foredlingskostnader) enda vanskeligere å fremskaffe. Skjerming i form av RÅK skjer også for å kompensere for dyre innsatsvarer som kommer fra næringsmiddelsektoren selv. En slik sammenheng mellom skjermingsstøtten til næringsmidler på ulike bearbejdingsnivåer kan gi opphav til dobbelttelling av skjermingsstøtte til sektoren, dersom kryssleveransene ikke er registrerte på et detaljert nok nivå. For de aller fleste internleveranser kan vi imidlertid gå ut fra at nasjonalregnskapsdataene er detaljerte nok.

Både jordbruksavtalens ordninger for landbrukssamvirkene og RÅK-ordningen vil altså resultere i at næringsmidler får en total ekvivalent ad valorem tollsats som er positiv. Imidlertid skal den effektive skjermingsvirkningen av slike tiltak, dvs. etter at kryssløpsvirkningene fra skjermingen av innsatsvarene fra jordbruket og de jordbruksbaserte delene av næringsmiddelsektoren tas hensyn til, være mindre, og hvis overskuddsovervelting eller kompensasjon skjer fullt ut, skal den i prinsippet bli null.

Næringsmiddelsektoren kan også være skjermet av lovfestede krav om standard og kvalitet for næringsmidler. I den grad disse virker til å øke prisene på utenlandske varer som kan anses som homogene med norske produkter, kan kostnadene ved å tilpasse seg slike krav ses på som en teknisk toll.

En av de viktigste kildene vi har benyttet for våre anslag er Nersten et al. (1992), hvis prisdata er brukt for TET-anslag for varer fra en del samvirkedominerte/monopoliserte næringsmiddelbransjer (meieri-, slakteri- og mølleprodukter). Homogenitetsgraden er relativt høy. Disse TET-anslagene ligger gjennomgående meget høyt. Referanseprisene ligger sannsynligvis nærmere verdensmarkedsprisene enn for resten av materialet; for en stor del er det dumpingpriser.

Videre er mange TET-anslag basert på Utenrikshandelsstatistikken og industristatistikk hentet fra Statistisk sentralbyrå (1991C, 1992d og 1993b) heretter referert til som Industristatistikken. Prisdataene fra Industri- og Utenrikshandelsstatistikken er heftet med relativt stor usikkerhet. Industristatistikken oppgir kvantums- og verdidata for produksjonen i de største bedriftene på det mest detaljerte varenivået (8-sifret Harmonized System (HS)-nivå). Utenrikshandelsstatistikken gjør det samme for all registrert utenrikshandel. Prisene er implisitt beregnet fra dette og brukbare bare i den grad kvantums- og verdidataene er samsvarende. Videre er det selv på det fineste HS-nivået tildels stor vareheterogenitet. Dette er generelt et større problem jo høyere bearbejdingsgrad. Videre kan grad av handelsbarrierer overfor enkeltprodukter innenfor en HS-varegruppe, bidra til å forsterke forskjeller mellom sammensetningen av produksjon og import. Usikkerheten som følge av heterogenitet kan slå begge veier.

For det tredje har vi for enkelte varegrupper basert oss på Statistisk sentralbyrå (1989a), som sammenligner kjøpekraftsparitets- (PPP-)korrigerede konsumprisindekser eksklusive vareavgifter for 1985, eller på andre avgiftskorrigerede konsumentprissammenligninger. Det er to viktige svakheter ved å benytte slike prissammenligninger. For det første kan konsumentprisforskjeller gi et skjevt bilde av produsentprisforskjellene. En grunn til dette er at enkeltvarene er aggregert opp v.h.a. konsumentutgiftsvekter, som kan avvike fra produksjonsbaserte vekter. En annen grunn er at konsumentpriser vil inkludere eventuelle avanser i handelsleddene. I den grad de prosentvise påslagene er høyere i Norge enn i landene vi sammenligner med, virker dette til å overvurdere skjermingen. Den andre viktige svakheten er at de landene vi henter utenlandsk informasjon fra har produsentpriser som kan avvike fra referanseprisene. Dette skyldes tildels at data bare har vært tilgjengelig for land som sannsynligvis har et høyere prisnivå enn verdensmarkedet. Tildels skyldes det at fraktkostnader ikke er inkludert. Her trekker faktorene i hver sin retning.

Der prisdata mangler eller er meget usikre, har vi satt *TET* til 0.

Skjermingsstøtten målt ved *TET* til vareaggregatet *Næringsmidler* som helhet er beregnet til 48 prosent for 1989 og 53 prosent i 1991. Vi har valgt å betrakte hele sektoren som *kunstig skjermet*, til tross for at det kan være en viss tendens til at produkter på høyt bearbeidingsnivå i mindre grad er gjenstand for kvantitative tiltak og tiltak som gir prohibitive kostnader enn varer med høyt jordbruksvareinnhold. Den følgende bransjevise gjennomgangen gir en mer detaljert dokumentasjon av *TET*-anslagene. Det vises også til vedlegg 5 for en enda mer detaljert beskrivelse av beregningene.

200⁶ Kjøtt og kjøttvarer

205 Kjøttthermetikk

Kjøttmarkedet er sterkt dominert av samvirkebedriftene, som er organisert sentralt i Norsk Kjøtt. Innenfor slaktning har de en markedsandel på 80 prosent, mens markedsandelen er om lag 50 prosent på mer foredlede varer (Steen (1991)). De øvrige aktørene er også organisert, i Kjøttbransjens Sentralforbund.

Importen av lite bearbeidet kjøtt er kvantumsregulert ifølge jordbruksavtalen, og tillates bare i perioder der grossistprisene overstiger den avtalte gjennomsnittsprisen med et visst antall prosent. Det er samvirkebedriftene som har størstedelen av lisensene (70 prosent), mens medlemmer i Kjøttbransjens sentralforbund har resten. I praksis har det ikke vært import av lite bearbeidet kjøtt på mange tiår (OECD (1990)). Produkter med mindre enn 20 prosent kjøtt rammes ikke av importvernet. Kun 0,4 prosent av norsk konsum av kjøttvarer dekkes av import (Steen (1991)).

Når det gjelder kjøtt- og kjøttvarer er Nasjonalregnskapets 7-siffernivå utilfredsstillende grovt. Vi har delt ytterligere opp etter bearbeidingsnivå. Husdyrslakt representerer om lag 35 prosent av bruttoproduksjonsverdien, oppstykket kjøtt omtrent 38 prosent og ytterligere bearbeidet kjøtt omtrent 27 prosent. Skjermingsstøtten til husdyrslakt, samt til fjørfe, er beregnet på grunnlag av engrosprisdata for slakt fra Nersten et al. (1992). *TET* for oppstykket kjøtt er basert på detaljistpriser på kjøttvarer fra ILO (1992). For mer bearbeidede produkter enn dette er detaljistpriser hentet fra Nersten og Borg (1993). Detaljistprisene er korrigert for merverdiavgift og avanse. Norsk avanseprosent er anslått av Norsk Kjøtt. Samme prosentvise påslag på produsentpris er antatt i utlandet. Verdensmarkedspriser er satt som den laveste av dansk og nederlandsk beregnet produsentpris. Generelt tyder materialet på at *TET* synker med bearbeidingsgrad.

211 Melk, fløte m.v.

212 Ost

213 Smør

Meieriindustrien består utelukkende av samvirkebedrifter med en sentral paraplyorganisasjon, Norske Meierier/Norske Melkeprodusenters Landsforbund. Prisene på meieriprodukter er regulert ifølge Jordbruksavtalen. Norske Meierier håndterer også nesten all import, som hovedsaklig består av ost fra EU. Importkvantum og -avgifter er regulert av en handelsavtale med EU innenfor GATTs rammer (OECD (1990)). Vi bruker metodene for prisberegninger for konsummelk, returnmelk, melkekonserv, ost og smør som er presentert i NILF (1991). Produsentprisene er utledet fra detaljistpriser. Prisdataene, som er fra 1990, er indeksert med produsent- og importprisindekser.

Varegruppe 211 omfatter iskrem i tillegg til meieriprodukter. Meieriene er også sterkt inne i iskremmarkedet, i konkurranse med noen produsenter til. Skjerming av iskremindustrien skjedde først og fremst gjennom RÅK-kompensasjon for dyre råvarer. I tillegg kan standardkrav om bruk av tilsetningsstoffer virke skjermende. Iskremprisene er hentet fra Industristatistikken og Utenrikshandelsstatistikken. Importpriser har vi bare for 1991, og 1989-prisene er beregnet v.h.a. importprisindeksen for hele varegruppe 211.

215 Konserver av frukt- og grønnsaker

Landbruksamvirkene har en betydelig posisjon også innenfor konserveringsindustrien, ved at de har eierandeler i de store bedriftene. Prisene på råvarer reguleres innenfor rammene av Jordbruksavtalen i samarbeid mellom Norges bondelag og Konserverfabrikkenes landsforening. Konkurransen mellom de norske produsentene anses som nokså stor (RMM (1992)), men råvareleveransene kan virke begrensende på konkurransen, ved at en aktør kan være både leverandør for og konkurrent av en annen (Steen (1991)). Importen av konserver er relativt liten. Den faller innunder RÅK-ordningen. Det kan imidlertid også argumenteres for at deler av bransjen er naturlig

⁶ Nummeret svarer til Nasjonalregnskapets standard for varegruppering på 3-siffernivå, som svarer til de 3 første sifrene i 7-sifervarene i vedlegg 5.

skjermet, både i form av prohibitive transportkostnader på glassemballerte varer og i form av smakspreferanser til fordel for hjemmeproduserte varer (RMM (1992)).

I og med at skjermingsstøtten skal kompensere for ekstra råvarekostnader som følge av hindringer for import av hagebruksprodukter, skulle det være mulig å benytte skjermingsstøtten til hagebruk som utgangspunkt for beregningene av *TET* for konserveringsindustrien. Denne fremgangsmåten ga imidlertid ikke rimelige resultater. Årsaken ligger nok i for dårlig datamateriale og mange kritiske antakelser. Sammenligning av Industristatistikken og Utenrikshandelsstatistikken var heller ingen farbar vei p.g.a. sparsomme data. For konserveringsindustrien har vi derfor sammenlignet kjøpekraftsparitetskorrigererte konsumentpriser i Norge og Danmark fra Statistisk sentralbyrå (1989a). Prismaterialet er fra 1985 og produsent- og importprisindeksene er benyttet for å komme fram til priser for 1989 og 1991.

220 Fiskevarer

225 Fiskehermetikk

Omtrent 90 prosent av produksjonen av fisk og fiskevarer eksporteres, og produsentprisene på foredlede fiskeprodukter blir i stor grad bestemt av verdensmarkedsprisene. Fiskeforedlingssektoren overlater i stor utstrekning eksporten til salgsselskaper. Tidligere var disse organisert i sentrale salgssorgansisasjoner som hadde lovbeskyttet eksportmonopol, men etter at ny Lov om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer trådte i kraft 1.7.1991 har alle som skaffer seg godkjennelse fra Eksportutvalget for fisk adgang til å eksportere (RMM (1992)).

I 1989 og 1991 var det ikke toll på import av fiskevarer til Norge og kun ubetydelig på import av fiskehermetikk og annen hermetisert sjømat. En sammenligning av produsentprisene fra Industristatistikken med import- og eksportprisene fra Utenrikshandelsstatistikken gir ingen indikasjon på at produksjon av fiskevarer og fiskehermetikk er nevneverdig skjermet, og *TET* er satt til 0 for begge årene.

230 Fiskeoljer og fiskemel

235 Vegetabiliske oljer

240 Raffinerte og herdete animalske oljer

245 Margarin m.v.

Blant olje- og fettproduktene er margarin den dominerende. Gjennom margarinloven av 1948, som opprinnelig ble laget for å beskytte norsk smørproduksjon, er industrien sterkt skjermet, både gjennom høye tollsatser og gjennom standardkrav til pakningsstørrelser og merking (Steen (1991)).

Industri- og Utenrikshandelsstatistikken er mangelfull, og vi har isteden valgt å benytte norske og danske PPP-justerte konsumprisindekser eksklusive avgifter fra Statistisk sentralbyrå (1989a).

250 Kornvarer

Kornvarer omfatter mel og gryn, samt frokostblandinger. De tre møllene i landet har fordelt markedet mellom seg geografisk. Møllevirksomheten er spesiell, ved at møllene foredler kornet i kommisjon for det statlige Statkorn (Steen (1991)). Statkorn har plikt til å kjøpe bøndernes produksjon til en pris fastsatt i Jorbruksavtalen, og differansen mellom etterspørsel og norsk produksjon importeres. Statkorn er ment å være et null-profitforetak, som setter prisen på mølleprodukter som et veid snitt av prisen inklusive foredling på henholdsvis norsk og importert matkorn.

Vi lar *TET* for matmel representere mel- og grynproduktene. Vår datakilde her er Nersten et al. (1992). De har ikke beregnet skjermingsstøtten til mel, men til matkorn, som er definert som hvete. Vi må anslå foredlingskostnadene i utlandet. Undersøkelser Statkorn har gjort viser at det norske kostnadsnivået ikke avviker særlig fra resten av Nordens, Storbritannias eller Nederlands (RMM (1992)). Nersten et al. (1992) har anslått foredlingskostnader i Norge, og vi har antatt samme kostnadsnivå pr. enhet i utlandet. *TET* for frokostblandinger har vi beregnet ut fra Industri- og Utenrikshandelsstatistikken.

255 Bakervarer

Det norske markedet for bakervarer er preget av sterk konkurranse innenlands, mens RÅK-ordningen verner noe mot import. Importen er økende, da særlig på høyt bearbejdede produkter (Steen (1991)). Ferske brødvarer har vi valgt å betrakte som naturlig skjermet p.g.a. prohibitive transportkostnader. Grunnlaget for *TET*-beregningene forøvrig er Industri- og Utenrikshandelsstatistikken for 1989 og tildels 1991. Manglende 1991-tall er anslått ved hjelp av prisindeksutvikling. Disse stemmer godt overens med beregninger basert på PPP-undersøkelsens kjøpekraftsparitetsjusterte konsumpriser (Statistisk sentralbyrå (1989a)).

260 Sjokolade og sukkervarer

De to store produsentene, Freia A/S og Nidar Bergene, hadde i 1989 en markedsandel på 65 prosent (Steen (1991)). Importen var imidlertid økende, noe som kan henge sammen med relativt sterkere vekst i produsentprisene enn i importprisene (c.i.f.). Det var ingen toll på import fra EF- og EFTA-landene av sukkervarer og sjokolade i 1989 og 1991, men noe toll på øvrig import. Andre ordninger som kan tenkes å hindre import er strenge kvalitetskrav m.h.t. tilsetningsstoffer, pakking og merking, samt RÅK-ordningen. Steen (1991) konkluderer likevel med at bransjen i liten grad er skjermet mot utenlandsk konkurranse. Statistikken er for dårlig til å gjøre noen prissammenligninger av produsent- og importpriser. PPP-undersøkelsen (Statistisk sentralbyrå (1989a)) antyder en noe høyere konsumpris på sjokolade i Norge enn i EF i 1985, når vareavgifter er trukket fra. Denne prisforskjellen økte fram til 1989 og 1991. Prisforskjellene kan henge sammen med smaks- eller kvalitetsforskjeller. Vi har valgt å sette *TET* til 0 for begge årene.

266 Andre næringsmidler

For denne oppsamlingsgruppen har vi lagt vekt på å skaffe informasjon om de største produktgruppene, som brent kaffe, en del grønnsakskonserver, supper, sauser og frokostsalater. Kildene har vært Industri- og Utenrikshandelstatistikken, samt Statistisk sentralbyrå (1989a).

270 Dyrefôr

Kraftfôrblendinger er den dominerende produktgruppen, og vi har bare beregnet *TET* for den. Varegruppen har en vekt på hele 10 prosent i næringsmiddelsektoren totalt. Basert på Statkorns årsregnskap har vi anslått at om lag 2/3 av kraftfôret er såkalt karbohydratfôr, hovedsaklig produsert på fôrkorn (bygg, havre, rug, hvete), samt noe importert mais. Det resterende er proteinkraftfôr, som består av soyamel, sildemel, fiskeavfall, oljefrø/erter og diverse utenlandske produkter.

TET for karbohydratfôr er beregnet på bakgrunn av materiale fra NILF, bl.a. Nersten et al. (1992). Alternativpris er satt til PSE-materialets verdensmarkedspris på fôrkorn tillagt bearbeidingsverdi i Danmark. *TET* for proteinfôr er satt til 0. Norsk produksjon består her hovedsaklig av produkter fra fiskeindustrien.

3.4.4 Nytelsesmidler

Nytelsesmidler omfatter drikkevarer og tobakksvarer. Beregningene gir oss en *TET* = 37 prosent for nytelsesmiddelsektoren i 1989, mens den i 1991 var 34 prosent. En beskrivelse av handelspolitiske tiltak og beregningsmetode for enkeltvarene innen denne gruppen følger nedenfor. Mer detaljerte anslag finnes i tabell 3.2.

275 Vin/brennevin, 280 Øl, 285 Mineralvann

Av disse varene sto mineralvannsproduksjonen og bryggerivirksomheten for henholdsvis 49 prosent og 39 prosent av totalproduksjonen i 1989. Begge markedene kan karakteriseres som oligopolistiske, med Nora-konsernet som sterkt dominerende (70 prosent i bryggerimarkedet og 60 prosent i mineralvannmarkedet i 1990). Stordriftsfordeler er en viktig grunn til den sterke konsentrasjonen (Steen (1991)).

Drikkevaremarkedet var i den aktuelle perioden beskyttet mot import av følgende tiltak:

- Vinmonopolets importmonopol på vin og brennevin
- Renhetsloven for øl
- Påbud om merking av skatteklasse for øl
- Maksimumsbestemmelser for alkoholinhold
- Bestemmelser om flaskestørrelse
- Engangsemballasjeavgift

Det var ingen toll på import fra EF- og EFTA-landene, men noe ordinær toll på import av øl og alkoholfrie drikker fra øvrige land. I tillegg vil forbudet mot alkoholreklame kunne virke favoriserende på aktører som allerede er på markedet og dermed hindre import.

Vi har vurdert to alternative kilder for *TET*-beregningene. Den ene er PPP-undersøkelsen i Statistisk sentralbyrå (1989a). Konsumentprisene herfra kan gi et svært skjevt bilde, da det er grunn til å anta store avansevariasjoner mellom landene. Variasjonene henger bl.a. sammen med at avansen i detaljistledet tenderer å variere med innkjøpsprisene, som inkluderer sterkt varierende avgifter fra land til land. Den andre kilden Industri- og Utenrikshandelstatistikken, inneholder produsent-, import cif.- og eksport fob.-prisdata for de viktigste varegruppene. Vi har valgt å benytte denne. Der prisopplysninger mangler for et av årene, har vi beregnet disse

ved hjelp av prisindekser. Der vi har både import- og eksportpriser har vi valgt skjønnsmessig utfra hensyn til homogenitet og sammenlignbarhet over år. Som resultat av datatilgjengeligheten, er alkoholfrie drikkevarer representert ved varegruppene mineralvann, brus og alkoholfritt øl, øl representert ved øl av klasse II og III, vin ved varegruppen "eplevin ol.", mens både sprit (etylalkohol) og brennevin er representert ved gruppen "udenaturert etylalkohol på minst 80 vol prosent". Det er knyttet relativt stor usikkerhet til anslagene for drikkevarer.

290 Tobakksvarer

Markedet for tobakksvarer domineres av én stor norsk produsent, Tiedemanns Tobaksfabrikk, som har en markedsandel på 76 prosent for sigaretter og 84 prosent for røyketobakk. Det er tre andre aktører på markedet, derav to importører (Steen (1991)). I 1989 og 1991 varierte tollene på bearbejdede tobakksvarer mellom 9 - 17 kr/kg. Bare import fra EFTA-landene var unntatt. I tillegg virker reklameforbudet beskyttende for norske produsenter, ved at markedsadgangen begrenses. Industri- og Utenrikshandelsstatistikken er mangelfull, og vi har basert oss på sammenligninger mellom Norge og Danmark av kjøpekraftsparitetsjusterte konsumpriser (Statistisk sentralbyrå (1989a)). I den grad avanse i distribusjonsleddene varierer mellom landene, representerer dette en feilkilde. De norske indeksene for 1989 og 1991 (utviklet fra 1985 med produsentprisindekser) lå mellom 20 og 50 prosent høyere for sigaretter og sigarer enn de tilsvarende danske (utviklet med importprisindekser), mens de norske prisene på rulletobakk, snus og skrå var tilsvarende lavere. Danske priser på sigarer og sigaretter lå under gjennomsnittsprisene for EF-landene som var med i undersøkelsen, mens prisene på andre tobakksvarer lå over. Valg av EFs eller Danmarks priser som referanse gir nokså sammenfallende resultater for tobakksbransjen som helhet. Muligens ligger såvel EF-snittet som danske priser for høyt. Fravær av transportkostnader i beregningene trekker imidlertid i motsatt retning. Anslagene må sies å være relativt usikre.

Tabell 3.2. Totale ekvivalente tollsater (TET) på nytelsesmidler. Prosent av referansepris

Varegruppe	1989		1991	
	vekt	TET	vekt	TET
Vin/brennevin	0,06	134	0,03	40
Øl	0,21	124	0,23	127
Alkoholfrie drikkev.	0,52	13	0,55	13
Tobakk	0,21	21	0,19	39
NYTELSESMIDLER	1,00	46	1,00	45

3.4.5 Tekstil- og bekledningsvarer (TEKO-varer)

Skjerming av TEKO-varer i 1989 og 1991 skjedde først og fremst i form av toll, men til en viss grad også ved kvantitative tiltak. Tollrestriksjonene gjaldt ikke importen fra EF- og EFTA-landene. Derimot gjaldt ikke handelspreferanseordningen Generalized System of Preferences, som gir tollfritak for de fleste produkter fra utviklingslandene, for mange av TEKO-produktene. Tolldiskrimineringen var derfor markant mellom lavkostland på den ene siden og EF/EFTA på den andre. Dette var forsterket av et avtalesystem av frivillige eksportbegrensninger med mange lavkostland i Øst-Europa og Asia. Allerede i 1989 var imidlertid disse kvantumsrestriksjonene relativt liberalisert i forhold til tidligere år. Det eksisterte fortsatt bindende eksportkvoter for 8 ulike kategorier som omfattet endel strikkede og vevde klær, samt sengetøy. I 1991 ble kvoterestriksjonene for 3 av kategoriene opphevet, mens det ble innført kvoter for fiskenett o.l. Som andel av bruttoproduksjonsverdien var 30 prosent (28 prosent) av TEKO-bransjen kunstig skjermet av eksportkvoteordningene i 1989 (1991).

Vi har vurdert to fremgangsmåter for å anslå TET for TEKO-næringen. Den første består i å beregne TET som forskjellen mellom produsentpriser og verdensmarkedspriser som prosent av verdensmarkedsprisene (prissammenligningsmetoden). Den andre fremgangsmåten består i å måle bidraget fra kvantumsrestriksjonene, i form av t^E , og fra tollbarrierene, i form av t , hver for seg og deretter kombinere disse anslagene for å finne den totale TET.

Vi har forkastet prissammenligningsmetoden i dette tilfellet av følgende årsaker: Et problem er datatilgjengeligheten. Priskildene er henholdsvis Industristatistikken for produsentpriser og Utenrikshandelsstatistikken importdata for referansepriser. Særlig er Industristatistikken mangelfull, slik at sammenlignbare data bare er tilgjengelig for et lite utvalg av varegrupper. Et annet problem ved en slik metode er at vi vil måtte forutsette at import c.i.f.-prisene er å betrakte som referansepriser. Under et system av såkalte frivillige eksportrestriksjoner vil imidlertid import c.i.f.-prisene ofte overvurdere referanseprisene (se avsnitt 3.1).

Melchior (1992) antyder, med forbehold om stor usikkerhet, at en del av kvoterenten svarende til 2-4 prosent av import c.i.f.-prisene ble igjen i eksportlandene i 1990, mens det tilsvarende anslaget for 1986 var 16-24 prosent.

Vi har valgt å støtte oss til målinger av henholdsvis tollsatser og ekvivalente tollsatser for kvantumsrestriksjonene. Ad valorem tollsatsene er beregnet vha. nasjonalregnskapsdata, jf. avsnitt 3.3. Kvoteordningenes ekvivalente tollsats, t^E , er beregnet med utgangspunkt i Melchior (1992 og 1994).

Melchior anslår en ekvivalent tollsats overfor importen av klær fra *lavkostland* på mellom 45-60 prosent i 1986. I annet halvår 1991 var denne satsen sunket til mellom 8-22 prosent, mens den for annet halvår 1994 er anslått til 38 prosent for de to viktigste varegruppene i kvotesystemet, noe som tilsvarer en ekvivalent tollsats for *all klesimport* på rundt 0,1 prosent. Vårt punktestimert for 1989 har vi utledet ved å anta en lineær utvikling fra 1986 til medio 1991 basert på gjennomsnittet av Melchiors lave og høye scenarier. På tilsvarende måte er anslaget for 1991 basert på utviklingen fra medio 1991 til medio 1994. For klær fra *lavkostland* får vi da en tollekivalent på 28 prosent for 1989 og på 19 prosent for 1991. De samme estimatene har vi brukt for andre kvotebelagte tekstilvarer. Tollsatsene for klær og andre kvotebelagte tekstilvarer fra *lavkostland* er hentet fra Toll- og avgiftsdirektoratets tolltariff (1989 og 1991). En sammenligning av disse og de gjennomsnittlige tollsatsene som vi kan beregne fra nasjonalregnskapsdata, gir oss muligheten til å beregne importandelene fra ikke-prefererte land, som først og fremst består av såkalte *lavkostland*. Hvis vi antar at det er de samme landene som er underlagt eksportkvoteordningene, kan vi beregne gjennomsnittlige t^E for hele TEKO-vareaggregatet, hvor altså den observerte sammensetningen av eksportland er tatt hensyn til.

Analysene i Melchior (1992 og 1994) er basert på den såkalte Armington-tilnærmingen, der den norske produksjonen, importen fra Europa og importen som er underlagt frivillige eksportkvoteavtaler betraktes som differensierte produkter. Vår modell med fri konkurranse mellom produsenter av perfekte substitutter kan ikke på noen konsekvent måte kombineres med Armington-modellen eller med faktiske observasjoner. Vi har valgt å bruke de gjennomsnittlige nominelle og ekvivalente tollsatsene over landene vi importerer fra, slik vi også har gjort ellers i vår studie, av mangel på kvalifiserte gjetninger om handelsmønstret i det kontrafaktiske tilfellet uten skjerming (jfr. avsnitt 3.2). For klær betyr dette utvilsomt en undervurdering av tE og t . Det er vanskelig å si hvor stor denne er, da også andre faktorer enn diskriminerende handelsvilkår fører til at en del av vår etterspørsel ble rettet mot EF- og EFTA-landene, slik som prohibitive adgangskostnader for *lavkostlandene*, smak og kvalitetsforskjeller. Melchior (1992) anslår at lavprislandenes andel av importert kvantum av klær ville ha økt fra 0,61 til et sted mellom 0,65 og 0,7 ved fravær av eksportkvoter i 1990. I Melchior (1994) slås det imidlertid fast at dette anslaget er for forsiktig. Importvridningen som følger av diskriminerende tollsatser må videre antas å være betydelig.

Den totale ad valorem ekvivalente tollsats, TET_i for en varegruppe i innenfor TEKO-aggregatet blir:

$$(3.5) \quad TET_i = t_i + t_i^E + t_i t_i^E$$

Hver enkelt varegruppes TET_i er deretter veid sammen til en TET for aggregatet Tekstil- og bekledningsvarer. For 1989 og 1991 er denne beregnet til henholdsvis 5 og 4 prosent. Rundt 30% av bruttoproduksjonsverdien i TEKO-sektoren konkurrerer med blant annet kvotebelagte varer. Denne produksjonen har vi valgt å betrakte som kunstig skjermet. TET for denne delen av TEKO-produksjonen er beregnet til henholdsvis 13 og 8 prosent for årene 1989 og 1991. De øvrige varene er kun tollbeskyttet og gjennomsnittlig TET for disse ligger i underkant av 2%.

3.4.6 Skip

Modellvaren *Skip* omfatter Nasjonalregnskapets varegrupper 630, 635 og 640. For å identifisere eventuelle ikke-tariffære skjermingstiltak, er det nødvendig å gå igjennom de ordninger som er ment å støtte verftsindustrien. Tradisjonelt er verftsindustrien blitt betraktet som en sektor med et betydelig innslag av støtte. Denne støtten har imidlertid oftest vært i form av direkte subsidier over statsbudsjettet. Det har vært vanlig med slik støtte i de aller fleste land som kan betraktes som potensielle konkurrenter på skipsindustri. I ECON (1993) blir tiltak i kategorien "mindre oversiktlige støtteordninger" vurdert og summarisk drøftet. Av disse er følgende av en slik form at de kan karakteriseres som ikke-tariffære skjermingstiltak:

1. Kobling av skattefordeler for rederier med kontrahering av skip i eget land.
2. Tilretteleggelse av finansierings og skatteordninger slik at utenlandske kjøpere av skip kan dra nytte av ordninger som i formen er forbeholdt innenlandske kjøpere.

3. Statlig deltakelse i særskilte selskaper som opprettes for å leie ut det nybygde skipet (på bare-boat-certeparti) til den egentlige bestiller. Ved at staten deltar i valuta og renterisiko subsidieres skipet, slik at bare-boat leien kan settes uforholdsmessig lavt.

I tillegg hevdes det at myndighetene tidligere har lagt nasjonale rederier under press for å påvirke dem i retning av å velge innenlandske leveranser. Forfatterne vektlegger at slike tiltak ikke bare er observert i Norge, men at de i kanskje like stor grad blir anvendt i våre største konkurrentland. Det at slike ordninger er lite oversiktlige, gjør det vanskelig å gjennomføre sammenlignende undersøkelser for eventuelt å kartlegge om norsk verftsindustri blir skjermet mer mot utenlandsk konkurranse enn andre land. Likevel mener forfatterne at det med basis i foreliggende litteratur og statistikk (særlig EFs sammenligninger), ikke kan hevdes at norske verft står overfor gunstigere konkurransevilkår enn våre konkurrenter som resultat av nasjonal støttepolitikk. I rapporten vises det til at Korea og Japan vanligvis vinner i konkurransen om lavest pris på vanlige kontraheringsoppdrag på tross av relativt lave subsidier. I så henseende ville det være naturlig å tolke kostnadsnivået for skipskontrahering i disse landene som verdensmarkedsprisen. Disse resultatene bekreftes i Wergeland (1990) der det presenteres en oversikt over skipsindustriens produksjonskostnader i forskjellige land. Uten subsidier synes Norge å operere med betydelig høyere kostnader enn eksempelvis Japan og Sør-Korea, men dersom kostnadene beregnes inklusive subsidier, reduseres denne marginen dramatisk (fra ca 30 prosent til mellom 5 og 10 prosent i kostnadsforskjell). Estimaten er hentet fra McKinsey & Co. (1989). Det er derfor naturligvis ikke sikkert at disse anslagene er representative for 1991. I ECON (1993) antydes det at når Norge til tross for denne kostnadsdifferansen kan opprettholde en såvidt omfattende verftsindustri, så har det bakgrunn i at industriens produkter er høyst heterogene, og at man gjennom spesialisering har unngått konkurranse fra de verft som først og fremst produserer mer vanlige typer skip.

I Osland (1992) er det gjort rede for konkurranseforholdene i den skipsindustrielle sektor. Direkte subsidiering blir nøye beskrevet, mens det Osland definerer som proteksjonisme kun blir tildelt marginal omtale. Det legges her spesielt vekt på at USA og Japan i lengre tid har benyttet seg av pålagte nasjonale preferanseordninger (henholdsvis "The Jones Act" og "Home Credit Scheme"), tiltak som kan antas å generere en betydelig grad av skjerming. Tatt dette i betraktning, vil japanske priser likevel ikke kunne fremstå som representative verdensmarkedspriser.

Med bakgrunn i disse rapportene er det vårt generelle inntrykk at ikke-tariffære skjermingstiltak sjelden kommer til anvendelse for skip, vi har satt $TET = 0$ for både 1989 og 1991. Den nevnte differansen i kostnader inklusive subsidier (Wergeland (1990)) mener vi kan tilskrives industriens heterogenitet og det faktum at Norge har spesialisert seg på enkelte mer avanserte typer skip.

3.4.7 Farmasøytiske produkter

Denne varegruppen svarer til nasjonalregnskapsvare 440, og inngår i modellvaren *Kjemiske og mineralske produkter*.

Som påpekt under drøftingen av anslagene for 1989 i Holmøy et al. (1993), er det klare problemer med å anslå en ekvivalent tollsats med tilfredsstillende grad av sikkerhet. Estimaten i Golombek (1991) baserer seg på at prisfallet på farmasøytiske produkter følger samme mønster som andre varer under tilpasning til EØS. En slik forutsetning er på mange måter mangelfull da den farmasøytiske industri tradisjonelt har vært underlagt langt flere offentlige reguleringsordninger enn hva som har vært vanlig innen andre industrier.

Norman (1990) anslår den ekvivalente tollsatsen til 42 prosent med bakgrunn i den observerte markedskonsentrasjon og en modell med monopolistisk konkurranse og differensierte produkter. Nettopp innen en bransje med såvidt mange reguleringer kan den metoden Norman presenterer være hensiktsmessig, fordi et mer grundig forsøk på å kvantifisere skjermingen basert på en kartlegging av bransjens rammevilkår vil være lite produktivt da det er problematisk å skaffe tilveie spesifikk informasjon. Når vi likevel har valgt å presentere de offentlige reguleringsstiltak som ble benyttet på det aktuelle tidspunkt, er det fordi vi finner behov for å underbygge anslaget for 1989 på 15 prosent. Siden disse anslagene ble presentert, har en interdepartemental arbeidsgruppe (IDA (1994)) blitt nedsatt for å gjennomgå pris og avansesystemene på legemidler i Norge. Blant de mange reguleringsordningene nevnes det særlig tre som potensielt kan virke skjermende mot utenlandsk konkurranse:

1. Prisreguleringsordningen under nyregistrering av preparater
2. Behovsprøvningsordningen
3. Referanseprisordningen på synonympreparater.

Ad 1. I forbindelse med Statens Legemiddelkontroll (SLK) registrering av et nytt produkt, skal produsentens prisfastsettelse godkjennes. Det kreves da at preparatets pris ikke står i misforhold til produksjonsverdien, og at den samsvarer noenlunde med pris fra annen produsent. Dersom det ikke eksisterer sammenlignbare produkter hentes det gjerne inn informasjon om preparatets pris i andre nordeuropeiske land. Selv om det i utgangspunktet kan virke som om denne ordningen kan redusere produsentenes mulighet til å ta ut monopolrente (det være seg innenlandske produsenter såvel som utenlandske), så vektlegger arbeidsgruppen at SLK kun har reell makt i de tilfeller der preparatets medisinske fordel er marginal, dvs. at tilsvarende preparater allerede eksisterer. I tillegg skal det nevnes at preparater av denne typen også gjerne blir underlagt behovsprøvningsordningens begrensninger (se nedenunder). Følgelig kan det virke som om denne ordningen ikke har særlig effekt på prisene i markedet og at den derfor ikke i vesentlig grad bidrar til å skjerme norsk industri. Det skal også nevnes at ordningen må praktiseres skjævt for at den skal komme de norske produsentene til gode. Vi har hittil ikke funnet grunn til å anta at en slik forskjellbehandling praktiseres systematisk.

Ad 2. Behovsprøvningsordningen har hatt som målsetning å begrense antallet preparater med samme funksjon (ordningen bortfalt etter inntreden i EØS 1.januar 1994). Det har vært antatt at unødvendig mange like produkter medfører uoversiktighet, og man har derfor ofte satt en grense på 4 til 6 såkalte synonyme preparater. Dersom denne ordningen skulle ha skjermende effekt, måtte en eventuelt kunne vise til en uforholdsmessig lav hyppighet av norske avviste produkter. En slik statistikk foreligger dessverre ikke, men det er vårt inntrykk gjennom uformelle samtaler med sentrale aktører innen næringen, at dersom en norsk produsent har vært blant de vurderte, så har denne sjelden blitt avvist med bakgrunn i denne ordningen. I 1991 hadde norske produsenter 22,4 prosent av markedet for legemidler i Norge (IDA (1994)). Behovsprøvningsordningen kan også ha virket prisdrivende i form av at den har hindret potensiell konkurranse gjennom nyetablering. Dermed har man åpnet muligheten for stilltiende samarbeid mellom de relativt få privilegerte produsentene. En sammenligning med våre naboland Sverige og Danmark viser at Sverige har over dobbelt så mange registrerte preparater som Norge, mens Danmark er representert med ca. 15-20 prosent flere preparater (se IDA (1994), side 18 og Pristidende 91). En slik forskjell kan muligens tilskrives effekten av behovsprøvningsordningen, men kan også gjenspeile produsentenes vurdering av salgspotensialet ut fra demografiske forhold. Den nevnte interdepartementale arbeidsgruppen ser det som rimelig å forvente at antallet registrerte legemidler vil øke vesentlig nå som denne ordningen er fjernet. Dersom dette er korrekt, må dette komme av et betydelig profittpotensiale i det norske markedet.

Ad 3. I 1991 innførte myndighetene referanseprisordningen som krever at billigste reseptbelagte preparat benyttes dersom flere alternative løsninger eksisterer. Denne ordningen er spesielt interessant i vår analyse fordi det her kun er snakk om homogene produkter. Problemet er at bare marginale deler av markedet for legemidler faller inn under kategorien synonympreparater. I IDA (1994) antar man at ordningen har spart trygdens legemiddelrefusjon for 60 millioner i utgifter pr. år, tilsvarende 2 prosent av refusjonsmassen. Det er blitt antydnet at prisene på enkelte produkter har falt med opp til 40 prosent etter at systemet ble igangsatt. Grønhaug (1992) peker på uttalelser fra den norske delen av bransjen der det gis uttrykk for at ordningen kan bidra til at norske produsenter blir utkonkurrert av mer kostnadseffektive utenlandske bedrifter. Nye forslag fra trygdeetaten belyser det ytterligere potensialet for prisreduksjon som ligger i en utvidelse av denne ordningen til også å gjelde terapeutisk identiske preparater. Da referanseprissystemet ikke eksisterte i 1989 må en oppdatering til 1991 tall innebære en relativ reduksjon av den kunstige skjermingen og derved en nedgang i *TET*.

I forbindelse med innføringen av parallellimport innen EF-landene hevdes det at denne formen for handel har overtatt ca 10 prosent av det danske legemiddelmarkedet (Dagens Næringsliv 18/3-94). Videre påpekes det fra produsenten Glaxo at det greske prisnivået ligger 30 prosent lavere enn det norske og at en parallellimportordning i forbindelse med EØS i høy grad vil ramme dagens tilbydere på det norske marked.

Kildematerialet om den farmasøytiske industri gir ingen konkrete anslag på *TET*. Likevel etterlater det et inntrykk av at norsk farmasøytisk industri har vært, og til dels er, betydelig skjermet mot utenlandsk konkurranse på hjemmemarkedet. Lanseringen av referanseprissystemet i 1991 har sannsynligvis bidratt til en reduksjon av denne skjermingen, men vi finner samtidig argumenter for i sterkere grad å støtte oss på de tall som Norman (1990) presenterer. Med basis i de potensialer som er blitt forespeilet gjennom en utvidelse av referanseprissystemet, samt den effekt behovsprøvningsordningen har generert, samt en prisforskjell mellom enkelte sydeuropeiske land og Norge på 30 prosent, mener vi det er rimelig å anslå *TET* for 1989 til 25 prosent. Dette innebærer en viss oppjustering i forhold til anslaget i Holmøy et al. (1993). Som resultat av referanseprisordningen settes anslaget for 1991 noe lavere og lik 20 prosent.

Det kan se ut som om myndighetene i første rekke har benyttet seg av skjermingstiltak som ikke kan påvirkes ved kostnadsreduksjoner i utenlandsk industri. Dersom behovsprøvningsordningen tilsier at et farmasøytisk produkt ikke får innpass på det norske markedet (uavhengig av prisforhold), må tiltaket anses som en kvoteordning. Vi har derfor behandlet de nevnte satsene som tollekvalentene til en faktisk kvote.

3.4.8 Sement

Sement omfatter nasjonalregnskapsvarene 495 og 500 og inngår i modellvaren *Kjemiske og mineralske produkter*. Da sement- og betongmarkedet såvidt vi kjenner til ikke har vært utsatt for betydelige endringer og vi ikke har funnet noe litteratur av interesse, har vi valgt å ikke revurdere anslaget på *TET* for 1989 som ble gitt i Holmøy et al. (1993). Derimot ser det ut til at utviklingen i produsent- og importprisindeksene skulle tilsi en marginal økning i den totale ekvivalente tollsatsen på ca 1 prosentpoeng fra 1989 til 1991. Følgelig blir anslaget på *TET* for 1991 vurdert til 81 prosent.

De betydelige prisforskjellene på sement mellom Norge og andre europeiske land relaterer seg først og fremst til stilltiende samarbeid og markedsrett. Selv om produsentprisene er gjenstand for regulering i forhold til kostnadsutviklingen, kan myndighetenes politikk i liten grad forklare nivået på den prisforskjell som observeres overfor import. Med bakgrunn i at små endringer i prisen på innsatsfaktorer ikke synes å bidra til et endret importmønster, har vi valgt å tolke anslaget på *TET* som en endogen bestemt tollekvalent. Med andre ord vil et stilltiende samarbeid mellom europeiske sementprodusenter kunne tolkes som en felles kvotepolitikk for dermed å kunne dele markedene seg imellom.

3.4.9 Kunstgjødsel

Denne varegruppen svarer til nasjonalregnskapsvare 425 og inngår i modellvaren *Kjemiske råvarer*. Vi har ikke funnet ny informasjon som skulle tilsi endring av anslaget på *TET* = 16 prosent gitt i Holmøy et al. (1993). På grunnlag av utviklingen i produksent- og importprisindeksene beholdes dette anslaget også for 1991.

For denne varegruppen er det problematisk å avgjøre om *TET* skal tolkes som en eksogen bestemt teknisk tollsats eller en endogen bestemt tollekvalent. På den ene siden har norske myndigheter satt et teknisk krav til sammensetningen av gjødselprodukter som avviker noe fra de sammensetningsformer som anvendes i andre land. Dette skulle tilsi at det er knyttet en ekstra kostnad til det å selge utenlandsk kunstgjødsel i Norge da produksjonsteknologien må tilpasses. I så måte kan dette tiltaket sammenlignes med en eksogen bestemt teknisk toll. På den annen side hevdes det i Gabrielsen (1989) at det også innen kunstgjødselindustrien eksisterer et stilltiende samarbeid om markedsdeling. Som nevnt under avsnittet om sement må prispåslag som følge av slik markedsatferd tolkes som en endogen bestemt ekvivalent tollsats tilsvarende en *ex ante* kvotefordeling mellom aktørene i markedet. Vi har valgt å legge størst vekt på det siste elementet og tolket det nevnte anslaget som en ekvivalent tollsats.

3.4.10 Verkstedsprodukter

Innenfor modellvaren *Verkstedsprodukter* har vi sett på varegruppene kontormaskiner (NR-vare 585), husholdningsmaskiner (NR-vare 590 og 615), og elektriske motorer og generatorer (NR-vare 605). Så langt vi har erfart foreligger det ingen analyser av nyere dato som tydelig viser at det har skjedd en endring i disse varemarkedene fra 1989 til 1991. Det er i tillegg vanskelig å oppdrive oppdatert litteratur på emnet. Følgelig har vi basert oss på anslaget på *TET* for 1989 gitt i Holmøy et al. (1993). De fire varegruppene som inngår i denne sektoren har hver og en fått nye 1991-anslag basert på en sammenligning av produsent- og importprisindeksutviklingen fra 1989 til 1991. *Husholdningsmaskiner* har fått redusert *TET* fra 42 prosent i 1989 til 39 prosent i 1991. Tilsvarende anslag for *Elektriske husholdningsapparater* har fått en økning i *TET* fra 42 prosent til 47 prosent. For *Elektriske motorer og generatorer* økte *TET* fra 17 prosent til 19 prosent, mens anslaget for *Kontormaskiner* er uendret fra 1989 til 1991.

Ikke-tariffære skjermingstiltak rettet mot disse varene kan hovedsakelig betegnes som ordninger med kostnadsøkende virkning for utenlandske konkurrenter. Tekniske standarder i form av NEMKO-bestemmelsene, samt rigide produktstandarder og favorisering av norske produkter ved offentlige innkjøp (spesielt gjelder dette teletjenester, energi og jernbanetransport) er alle tiltak som må tolkes som eksogene prispåslag i form av en teknisk toll.

3.4.11 Oljeutvinningsplattformer

Modellvaren *Oljeutvinningsplattformer* omfatter NR-vare 582. I Holmøy et al. (1993) ble *TET* anslått til 11 prosent for 1989. Anslaget baserte seg på en tolkning av tall knyttet til anbud gjengitt i Olje og energidepartementet (1989) som oppdaterte resultatene presentert i en rapport utarbeidet av Habberstad/SINTEF i 1985. Det har ikke

vært mulig å fremdrive tilsvarende oppdaterte tall for 1991. Vi har derfor søkt andre kilder for å kartlegge endringer i offentlige rammebetingelser.

Av mer generell karakter skal det først nevnes at Arbeidsutvalget for Utbyggings og Driftsforum for petroleumssektoren (AUDP (1994)) konkluderer med at: "EØS -avtalen og tilpasning til EF's ulike direktiver vil kunne åpne for mer internasjonal konkurranse på en åpnere norsk sokkel, hvilket ikke vil gjøre det lettere å opprettholde norsk leverandørindustriens posisjon på hjemmemarkedet." Dette utsagnet kan tolkes i den retning at det hverken i 1989 eller 1991 regjerte fri konkurranse på leveransemarkedet til petroleumindustrien, men at de forestående markedsendringer ville medføre økt konkurranse fra utenlandske konkurrenter. Utvalget har imidlertid ikke gjort forsøk på å konkretisere konkurransesituasjonen eller de offentlige rammevilkår industrien har stått overfor gjennom de siste årene.

Av nyere dato har vi kun klart å oppdrive kvalitative vurderinger av konkurranseforholdene på det norske offshoremarkedet. Disse analysene kan likevel være av viktighet da det i de fleste rapportene hevdes at det fortsatt utøves en betydelig grad av skjerming overfor utenlandsk konkurranse. I Nordland Consultants (1990) blir den betydelige ledige kapasiteten i Europa med tilhørende prispress brukt som et argument for at det norske markedet ikke er fritt, i så fall skulle prisene ha falt tilsvarende i Norge. Dette forhold gjelder både fabrikkasjons og engineeringoppdrag.

I de to SNF-rapportene Walderhaug (1992) og Karlsen (1992) fremstilles norske myndigheter som en betydelig aktør på konkurransearenaen. I Karlsen (1992) blir det påpekt at det hersker almen enighet blant oljeselskapene om at man må benytte norske leverandører under utbygging for å posisjonere seg ved fremtidige runder av lisensfordeling. Dermed fremhever forfatteren et offentlig styringsinstrument som i høy grad kan defineres som skjult. Skjermingstiltaket ligger da innbakt i selve lisensfordelingsrutinen og behøver følgelig ikke være direkte uttalt i form av et politisk mål.

I Sunde et al. (1993) gjøres det et forsøk på å illustrere de elementer som forhøyer norske utbyggingskostnader. Her gjennomføres det en sammenligning mellom utbyggingskostnadene i Mexico-gulven og i Nordsjøen, der det med erfaring fra en feltundersøkelse utført av Smedvig i 1991 blir vist at kostnadene i Mexico-gulven utgjør 35 prosent av kostnadene relatert til samme type felt i Norge. Det pekes på 6 faktorer som kan medvirke til denne fordyringen: Prosjektmodell, spesifikasjoner, design-filosofi, bygging i Norge, lover og forskrifter, samt miljø. Forfatterne presenterer ingen anslag på hvor mye hver faktor bidrar i fordyringsprosessen, men dersom faktoren "bygging i Norge" er stor, vil dette gi grunnlag for å anta at vi står overfor betydelige skjermingstiltak rettet mot norsk leverandørindustri.

Hoberg et al. (1987) stiller spørsmålsteget ved beregningen av norske andeler i leverandørindustrien fordi slike anslag er avhengige av at vi kjenner produsentenes (anbydernes) leverandørfordeling. Vårt estimat på TET tar ikke hensyn til i hvor stor grad utenlandske anbydere har vist til bruk av norske leverandører, og videre i hvilken grad dette kan ha virket inn på disse anbydernes prisnivå. Dersom utsagnet i Karlsen (1992) om behovet for posisjonering er korrekt, vil det være rimelig å anta at det ligger en vesentlig andel norske leveranser bak utenlandske anbud og at dette kan ha bidratt til at prisene på utenlandske anbud er blitt presset opp.

Anbudsprosessen som et konkurransehindrende element er drøftet i Thorsvik (1988). Her antydes det at det påløper store kostnader relatert til det å sette seg inn i kravspesifikasjoner og rapporteringsrutiner i det norske anbudssystemet. Systemet kan i så måte anses som en entry-kostnad som hindrer konkurranse. Det er likevel vanskelig å kvantifisere denne effekten uten mer inngående studier. I den samme rapporten har forfatteren kartlagt norske bedrifters erfaring med OED's arbeid for å fremme norsk leverandørindustri. En intervjuundersøkelse fra 1987, basert på 254 respondenter, antydet at bedriftene ikke trodde at departementets kontroll med operatørselskapenes innkjøpsbeslutninger var et effektivt virkemiddel for å fremme norsk leverandørindustri. Derimot syntes bedriftene å mene at departementet hadde stor påvirkningskraft på operatørens innkjøpsatferd.

På basis av de gjennomgåtte rapporter og analyser synes det urimelig å anta at norske leverandører til oljeindustrien ikke på noen måte var skjermet i 1991 såvel som i 1989. Fordi det har vært vanskelig å skaffe til veie ny informasjon av kvantitativ art, har vi funnet det formålstjenlig å videreføre anslaget på TET for 1989 på 11 prosent til 1991. Et slikt valg er gjort i mangel på oppdaterte kilder.

De opplysninger vi sitter inne med, kan antyde at norske myndigheter både i 1989 og 1991 tilbød prosjekter til utenlandske anbydere dersom de presenterte noe lavere priskrav enn de norske anbydernes.

Hvis dette var tilfellet ville det være det naturlig å se på skjermingstiltaket som en eksogent bestemt teknisk toll fordi denne typen ordning i utgangspunktet ikke setter grenser for utenlandske andeler i de respektive prosjekter, men krever kun at anbudet skal være kostnadmessig gunstigere.

3.4.12 Møbler

Denne varegruppen svarer til NR-vare 375 og inngår i modellvaren *trevarer*. I Holmøy et al. (1993) ble *TET* for møbler i 1989 satt lik null på grunnlag av Statistisk sentralbyrå (1989a). Rusten (1992) har utarbeidet en analyse av konkurranseforholdene i møbelindustrien. Her påpekes det at industrien var sterkt skjermet opp til slutten av 70-tallet, men at det i dag ikke opprettholdes ordninger som beskytter norske produsenter overfor utenlandsk konkurranse. Det er et problem at vi ikke får opplyst hva slags tiltak vi sto overfor i tidligere år. Som konsekvens av økt utenlandsk konkurranse, vises det til at norske produsenters andel av hjemmemarkedet falt fra 73 prosent i 1980 til 60 prosent i 1990. Da denne endringen også kan relateres til andre faktorer i økonomien, ser vi det som vanskelig å tolke tallene som en gradvis reduksjon av kunstig skjerming. Vi har ikke funnet annen relevant informasjon om denne bransjen. Vi ser derfor ingen grunn til å anta at det forekommer betydelig kunstig skjerming av møbelindustrien i form av ikke-tariffære handelshindringer, og har satt *TET* lik 0 for både 1989 og 1991.

3.4.13 Bensin

Denne varegruppen svarer til NR-vare 461 og inngår i modellvaren *Bensin*. Med bakgrunn i internasjonale sammenligninger av bensinpriser mener Rådahl (1989) å kunne påvise norske etableringshindringer med prisdrivende effekt. I Rådahls materiale kom det frem at det norske markedet for bensinomsetning var betydelig mer konsentrert enn det man fant i Danmark, Nederland og Frankrike, jf. tabell 3.3.

Tabell 3.3. Prissammenligninger og oversikt over markedsandeler

Land	Bensinpris ekskl. avgifter \$/liter [1987]	Herfindahl index for markedskons.*
Norge	0,273	0,204
Frankrike	0,199	0,095
Nederland	0,241	0,144
Belgia	0,232	0,085
Danmark	0,252	0,145

* Indeksen er basert på antall selskap og deres markedsandeler i respektive land [1985].
Kilde: Rådahl (1989) side 170-173.

Herfindahlindeksen, R^H , er beregnet på følgende måte:

$$R^H = \sum_{i=1}^n \alpha_i^2$$

der $i = 1, \dots, n$ er en firmaindeks og α indikerer markedsandelen.

Det faktum at kun 7 oljeselskap var representert på salgssiden i det norske bensinmarkedet bidrar i stor grad til det høye indeksnivået. Sammenlignet med eksempelvis Nederland og Belgia der salgssiden var representert med henholdsvis 20 og 24 aktører, kan det virke som om det norske markedet i større grad var utsatt for etableringshindringer med den konsekvens at prisene ble presset opp. Det er dog ikke gitt at eventuelle etableringshindringer er bygget opp i regi av det offentlige, da disse hindringene også kan relateres til strategisk atferd såvel som mer naturlige hindre (det pekes da spesielt mot geografiske etableringsbegrensninger og befolkningsmessige hindringer). Da det fra annet hold var blitt argumentert for at prisforskjellene kunne relateres til forskjeller i forhandleravanse, samt transport, forsikrings og markedsføringskostnader, la Rådahl frem data der bensinprisen (eksklusive disse kostnadsfaktorene) ble sammenlignet med spotprisen på bensin. Det fremgikk av disse undersøkelsene at den potensielle profitt-marginen (Rådahls definisjon) har vært betydelig (størrelsesorden 31,7 øre/l i 1980 og 67,5 øre/l i 1988) og at det ikke uten videre kan hevdes at spotprisen på bensin har ligget under gjennomsnittskostnadsnivået for raffinering av råolje. Derved bortfalt grunnlaget bak argumentet for å opprettholde en høyere pris i Norge i den hensikt å unngå at raffineriene gikk med tap.

At Rådahl ikke presenterer en internasjonal sammenligning av de potensielle profittmarginene må kunne anses som en svakhet ved analysen. Slike tall ville ha gitt en bedre indikasjon på markedsmakt manifestert ved varierende mark-up rater. Denne mangelen kompenseres delvis ved en grundig gjennomgåelse av de strukturelle forhold som kan bidra til større grad av markedskonsentrasjon. Det fokuseres primært på stordriftsfordeler og graden av vertikal integrasjon i bransjen. Stordriftsfordelene er først og fremst knyttet til salgs- og distribusjonsapparatet og henger i stor grad sammen med bransjens vertikale integrasjon. Forfatteren legger vekt på at man sannsynligvis kunne ha hatt mer konkurranse dersom salgs- og distribusjonsleddene ble skilt ut fra oljeselskapenes virksomhet. I tillegg til de strukturelle handelshindringene mener Rådahl å finne betydelige innslag av offentlig skjerming av bensinleverandørene i form av regulert etablering. Det vises til at strenge sikkerhetskrav og geografisk regulering kan virke hemmende på nyetablering, uten at dette utdypes videre. Det vises eksempelvis til at de mest attraktive salgsstedene allerede er benyttet, og at de resterende potensielle utsalgssteder er bedriftsøkonomisk ulønnsomme. På bakgrunn av den relativt beskjedne rolle det offentlige synes å spille i fastsettelsen av prisnivå eksklusive avgifter, samt de måleproblemer en står overfor, synes likevel ikke rapporten å gi grunnlag for å anta at det eksisterer betydelig offentlige tiltak som skjermer norske aktører ovenfor utenlandske konkurrenter på bensinmarkedet. Følgelig velger vi å sette *TET* lik 0.

3.5 Oversikt over aggregerte ekvivalente tollsatser

Vi oppsummerer kapittel 3 med en oversikt over anslagene på gjennomsnittlige *TET* for ERA-modellens varer, se tabell 3.4. Som tidligere påpekt, er gjennomsnittssatsene beregnet ved å benytte bruttoproduksjonsverdi målt i verdensmarkedspriser som vekt.

Tabell 3.4. Anslag på ekvivalente/tekniske tollsatser til ikke tariffære handelshindringer for ERA-modellens vareaggregater (prosent av referansepris inklusive toll)

Vareaggregat	1989	1991
Jordbruksprodukter	69	71
Skogbruksprodukter	0	0
Fiske m.v.	0	0
Næringsmidler	44	49
Nytelsesmidler	35	30
Tekstil og bekledningsvarer	2	1
Trevarer	0	0
Kjemiske og mineralske produkter	10	8
Grafiske produkter	0	0
Bergverksprodukter	0	0
Treforedlingsprodukter	0	0
Kjemiske råvarer	3	3
Bensin, fyringsolje m.v.	0	0
Metaller	0	0
Verkstedprodukter m.v.	2	2
Skip	0	0
Oljeutvinningsplattformer	3	3

4. Næringsstøtte gjennom indirekte skatter, subsidier og kraftprisdiskriminering

4.1 Indirekte skatter og subsidier

Kartleggingen av sammenhengen mellom subsidier og indirekte skatter i Nasjonalregnskapet og tilhørende utgifts- og inntektsposter i statsregnskapet, både for 1989 og 1991, følger den metoden som er beskrevet i kapittel 5 i Holmøy et al. (1993). En oversikt over NRs subsidier og indirekte skatter for 1991 er gitt i henholdsvis vedlegg 6 og 7. Dette gjelder også de omposteringer av sektorsubsidier og -avgifter mellom sektorer som gjøres i forhold til Nasjonalregnskapet for å gi et mer korrekt bilde av hvilke næringer som reelt sett er mottakere av næringsstøtten; både for 1989 og 1991 har vi ompostert de samme postene som listes opp i kapittel 5.6 i Holmøy et al. (1993). For en detaljert oversikt over omposteringene for 1991 vises det til vedlegg 8. Nedenfor gis en kort oversikt over hvilke poster som er fjernet ved beregning av ERA-bidraget fra avgifter og subsidier i henholdsvis 1989 og 1991. En fullstendig oversikt for 1991 er gitt i vedlegg 9.

For 1989 er utvalget av poster og ordninger som vi har beregnet ERA-bidraget fra, stort sett det samme som det som er benyttet i Holmøy et al. (1993). Den eneste forskjellen er at diverse importavgifter, som tilsammen utgjør omtrent 40 millioner kroner, ikke er med i utvalget av poster til beregningene som presenteres her. Disse endringene er gjort for å unngå dobbelttelling i forhold til skjermingsstøtten, jf. kapittel 3.

For 1991 er det benyttet de samme utvalgsriterier som for 1989. Dette innebærer at en subsidie- eller avgiftspost som antas å ha et klart næringsstøtte/beskatningsformål, tas med i beregningene så sant det er mulig å sektorfordele det aktuelle beløpet på en hensiktsmessig måte. Det er derfor stor grad av samsvar mellom de utvalgte postene for 1989 og 1991. Det er likevel et visst avvik, fordi noen ordninger har opphørt å eksistere mens andre har kommet til. Den i særdeleshet største enkeltendringen er et tilskudd på 1 mrd. kr. som ble gitt til Sparebankenes sikringsfond i 1991, mens det ikke ble gitt slike bevilgninger i 1989.

Tabell 4.1. Subsidier og indirekte skatter 1989 og 1991. Mrd. kr

	1989		1991	
	Totalt	Fjernet	Totalt	Fjernet
Sektorsubsidier	35,2	18,5	41,7	21,1
Varesubsidier	1,4	0	1,1	0
Sektoravgifter	16,4	6,2	19,2	6,5
Vareavgifter	28,5	16,6	33,0	19,1

Tabell 4.1 gir en oversikt over totale subsidier og indirekte skatter i 1989 og 1991, samt over dem som er fjernet i ERA-beregningene. Tabellen viser at både sektorsubsidier, sektoravgifter og vareavgifter økte med omlag 15-20 prosent fra 1989 til 1991. Fjernede beløp er tilsvarende større for 1991 i forhold til 1989 når det gjelder sektorsubsidier og vareavgifter, mens fjernede sektoravgifter utgjør omtrent samme beløp for de to årene. Det siste skyldes ganske enkelt at de sektoravgiftspostene som økte sterkest fra 1989 til 1991, ikke er blant dem som er tatt med i beregningene.

I tabellene 4.2 - 4.8 nedenfor gis det næringsvise oversikter over de største postene som er tatt med i ERA-beregningene av indirekte skatter og subsidier for både 1989 og 1991. I tabellene er alle tall avrundet til nærmeste 5 millioner kr.

Tabell 4.2. Netto sektorskatter til jordbruket som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Sektorsubsidier:		
Finansdepartementets fond	1575	1670
Subsidier over jordbruksavtalen	9440	10085
Rentestøtte i Landbruksbanken	145	100
Tilskudd via Omsetningsrådet	580	340
Korntrygd	110	145
Annet	160	170
Totalt	12010	12510
Sektoravgifter:		
Diverse omsetningsavgifter	460	650
Annet	200	210
Totalt	660	860

Tabell 4.3. Netto sektorskatter til skogbruket som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Sektorsubsidier:		
Finansdepartementets fond	30	20
Skogkultur	105	115
Skogsveger	90	80
Transportstøtte	15	15
Annet	25	10
Totalt	265	240

Tabell 4.4. Netto sektorskatter til fiskeriene som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Sektorsubsidier:		
Subsidier over fiskeriavtalen	700	870
Subsidier via DU	40	75
Rentestøtte Statens fiskarbank	80	135
Prisreguleringsfondet for sild	95	95
Annet	85	95
Totalt	1000	1270
Sektoravgifter:		
Prod. avgift til Rikstrygdeverket	175	350
Annet	10	10
Totalt	185	360

Tabell 4.5. Netto sektorskatter til industrien⁷ som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Sektorsubsidier:		
Tilskudd til bedriftsutvikling og investeringer i distriktene	600	485
Støtte via NTNf	200	190
Støtte til statlige aksjeselskap	380	280
Pressestøtte	230	215
Støtte til skipsfinansiering	885	1090
Støtte via DU	255	490
Støtte via Industrifondet	310	485
Annet	215	505
Totalt	3075	3740
Sektoravgifter:		
Avgifter til Sjøfartsdirektoratet og skipskontrollen	100	115
Totalt	100	115

Tabell 4.6. Netto sektorskatter til skjermede sektorer som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Sektorsubsidier:		
Div. distriktstiltak	220	180
Støtte via NTNf	40	40
Til Sparebankenes sikringsfond	0	1000
Diverse støtte til innenriks samferdsel	900	955
Støtte via DU	140	270
Annet	830	840
Totalt	2130	3345
Sektoravgifter:		
Diverse avgifter, sivil luftfart	915	915
Annet	240	280
Totalt	1155	1195

Tabell 4.7. Netto sektorskatter til div. sektorer som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Sektorsubsidier:		
Ingen poster		
Sektoravgifter:		
Rettsgebyr	635	565
Motorvogn, årsavgift	365	470
Motorvogn, km. avgift, egentransport	820	855
Motorvogn, omregistreringsavgift	985	885
Dokumentavgift	1220	1025
Annet	115	155
Totalt	4140	3955

⁷ Med industrien menes her modellsektorene *Produksjon av næringsmidler, Produksjon av nytelsesmidler, Produksjon av tekstil- og bekleddingsvarer, Produksjon av trevarer, Produksjon av kjemiske og mineralske produkter, Grafisk produksjon, Bergverksdrift, Produksjon av treforedlingsprodukter, Produksjon av kjemiske råvarer, Raffinering av jordolje, Produksjon av metaller, Produksjon av verkstedsprodukter, Bygging av skip og Bygging av oljeplattformer.*

I tabell 4.7 er det listet opp endel sektoravgifter som utgjør betydelige beløp, men som ikke er rettet bare mot én enkelt gruppe av sektorer. Disse avgiftene retter seg mot de aller fleste sektorer og fordeles i NR etter bestemte kriterier.

Tabell 4.8. Vareavgifter som er fjernet i beregningene. Mill. kr

	1989	1991
Vareavgifter:		
Sjokolade- og sukkeravgift	700	755
Kraftfóravgift	1060	530
Avgift på elektrisk kraft	3320	3380
Mineraloljeavgift	915	2060
Avgift på motorvogner	3030	3245
Bensinavgift	6505	7980
Motorvogner, km.avgift, leietransport	845	880
Annet	185	225
Totalt	16560	19055

4.2 Prisdiskriminering på markedet for elektrisk kraft

Beregningene er basert på samme opplegg som i Holmøy et al. (1993), avsnitt 7.1. Kalibreringen til data for 1991 gir en referansepris på homogen kraft lik 15,3 øre/kWh i 1989. 1991-verdiene på de sektorspesifikke komponentene i kjøperprisene på elektrisitet, herunder prisdiskrimineringskoeffisientene, er gitt i tabell 4.9.

Elektrisitetsstatistikken gir tall kun for privat tjenesteyting totalt. Prisene for *Varehandel, Bank og forsikringsvirksomhet, Boligtjenester og Annen privat tjenesteyting* kan ikke finnes separat, men har fått tilordnet felles data som gjelder for privat tjenesteyting totalt⁸. For industrisektorer er det i prinsippet mulig å finne mer disaggregerte tall svarende til næringsinndelingen i tabell 1. Dette krever imidlertid at energiregnskapet utarbeides på dette aggregeringsnivået, noe som hittil ikke er gjort. Alt i alt betyr dette at det ikke har vært mulig å frembringe mer disaggregerte tall for prisdiskrimineringen på kraftmarkedet enn det som svarer til inndelingen i Holmøy et al. (1993).

⁸ I tabell 7.1 i Holmøy et al. (1993) har *Varehandel* tall som avviker fra de andre tjenesteytende næringene. Grunnlaget for å gi et separat anslag er at Energiregnskapet opererer med egne tall for varehandel. Avgrensningen av denne sektoren er imidlertid annerledes i Energiregnskapet enn i Nasjonalregnskapet, og datagrunnlaget er i ettertid vurdert som så tynt at 1989-tallene for *Varehandel* burde ha vært de samme som for de andre tjenesteytende næringene.

Tabell 4.9. Komponenter i kjøperprisene på elektrisk kraft etter næring, 1991⁹

Næring	Kjøperpris øre/kWh	Prisdiskrimi- nering, prosent	Andel fastkraft prosent	Innsats av fordelings- tjenester pr. enhet
Konkurransetsatte næringer				
Jordbruk	39,4	55,8	78,7	0,860
Skogbruk	.	.	.	.
Fiske	.	.	.	.
Prod. av konsumvarer	33,8	28,1	70,4	0,805
Prod. av næringsmidler	"	"	"	"
Prod. av nytelsesmidler	"	"	"	"
Prod. av TEKOverer	"	"	"	"
Prod. av investeringsvarer	29,5	-18,9	83,8	0,893
Prod. av trevarer	"	"	"	"
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	"	"	"	"
Prod. av grafiske produkter	"	"	"	"
Treforedling	12,6	-69,2	72,5	0,341
Prod. av kjemiske råvarer	11,0	-46,2	94,9	0,017
Raffinering av jordolje	26,5	-57,0	100,0	1,000
Prod. av metaller	10,8	-47,6	98,7	0,004
Prod. av verkstedsprodukter	33,3	8,9	92,0	0,947
Prod. av skip og oljeplattformer	38,7	43,2	97,5	0,983
Skipsfart	.	.	.	.
Oljeutvinning	26,5	83,9	0,0	0,341
Skjermede næringer				
Elektrisitetsforsyning	.	.	.	.
Bygge- og anleggsvirksomhet	47,6	81,5	99,8	0,999
Varehandel	44,7	72,0	92,9	0,953
Innenriks samferdsel	34,5	-16,9	96,2	0,974
Bank og forsikring	44,7	30,7	92,9	0,953
Boligtjenester	44,7	30,6	92,9	0,953
Annen privat tjenesteyting	44,7	30,7	92,9	0,953

Referansepris på homogen kraft = 15,3 øre/kWh.

Pris på fordelingstjenester = 16,3 øre/kWh.

En sammenligning med tilsvarende tall for 1989, se tabell 7.1 i Holmøy et al. (1993), viser at favoriseringen av kraftkrevende industri i form av lave kraftpriser økte fra 1989 til 1991. Dette skyldes hovedsaklig at likevekten på kraftmarkedet krevde en høyere pris. Dette ble vellet over i kjøperprisene for de ordinære kraftkundene som ikke handler utfra kontrakter, slik at prisforskjellene økte.

⁹ Kilde: Modellgrunnlag for modellen MSG5, utarbeidet av Tor A. Johnsen.

5. Beregninger av effektive satser for næringsstøtte

I dette kapittelet presenteres ERA-beregninger for 1989 og 1991¹⁰. De tiltakene som omfattes av ERA-beregningene er gruppert i følgende tiltakskategorier:

- Indirekte skatter og subsidier
- Tariffær og ikke-tariffær handelspolitikk
- Prisdiskriminering på elektrisk kraft

Det er utført separate ERA-beregninger for hver av disse kategoriene, og for alle tiltakene simultant i en såkalt totalberegning. Totalberegningen beregner det samlede ERA-bidraget fra de tre ovennevnte tiltakskategoriene. I avsnitt 5.1 kommenteres resultatene fra totalberegningen, der resultatene både fra 1989 og 1991 brukes til å angi størrelsen på den samlede støttevirkningen fra de tre gruppene av politikktiltak som er angitt ovenfor, samt de viktigste trekk ved støttens fordeling på næringer. I tillegg klarlegges sammensetningen av den samlede støtten ved å identifisere de partielle ERA-bidragene fra de tre tiltakskategoriene. I denne dekomponeringen er konstant kunstig skjerming definert ved at de ekvivalente tollsatsene er konstante og eksogene. Det er dermed de direkte prisvirkningene av skjermingstiltakene (f.eks. importkvoter) som holdes konstant - ikke selve tiltakene, jf. påpekningen av denne distinksjonen i kapittel 2 (lukkingsregel B). Denne tolkningen av *konstant kunstig skjerming* er valgt hovedsaklig av fremstillingsmessige årsaker. Under denne definisjonen vil bidragene fra de enkelte tiltakene summere seg til ERA-bidragene fra totalberegningen (korrigert for samspillseffekter).

I avsnitt 5.2 beregnes den effektive støtten fra de tre tiltakskategoriene for seg. Dette gjøres i praksis ved å fjerne den aktuelle tiltakskategorien, mens de øvrige holdes uendret. Der kunstig skjerming skal holdes uendret, gjøres dette under tolkningen at utformingen av skjermingstiltakene holdes konstant mens de ekvivalente tollsatsene varierer (jf. kapittel 2 og lukningsregel A). Ved denne tolkningen av konstant kunstig skjerming blir derfor ERA-bidraget definisjonsmessig lik null for kunstig skjermede næringer. Endogene endringer i skjeringsstøtten vil for disse næringene nøytralisere støtteeffekten av endringer i andre tiltak enn kunstig skjerming.

5.1 Samlet næringsstøtte fordelt på næringer og støtteformer

5.1.1 Næringsfordelingen av samlet effektiv støtte

Hovedbildet fra beregningene er at nesten alle de spesifiserte konkurranseutsatte næringene i 1989 og 1991 var støttet, effektivt sett, gjennom de politikktiltakene som denne rapporten tar hensyn til, jf. tabell 5.1a og 5.1b, heretter kalt 5.1. Den samlede effektive støtten til konkurranseutsatte næringer beløp seg til henholdsvis 27,7 og 32,5 mrd. kr. i 1989 og 1991. For skjermede næringer innebar de aktuelle politikktiltakene kostnadsøkninger som tilsammen utgjorde henholdsvis 11,5 og 10,6 mrd. kr i 1989 og 1991. Disse kostnadsøkningene slo ut i høyere priser på skjermede varer, og bidro dermed til en reduksjon av effektiv støtte til konkurranseutsatte næringer. Gjennomsnittlig ERA, veid med faktorinntekt, for de potensielt konkurranseutsatte sektorene var henholdsvis -25,1 i 1989 og -30,5 i 1991.

¹⁰ ERA-beregninger for 1989 ble også presentert i Holmøy et al. (1993). Flere anslag, spesielt knyttet til handelspolitiske tiltak, er revidert i forhold til denne rapporten. I tillegg er beregningsopplegget noe forandret. I den foreliggende rapporten presenteres ikke beregninger av støttevirkninger som følge av forskjeller i kapitalbeskatning, slik det ble gjort i Holmøy et al. (1993).

Tabell 5.1a. Totalberegning 1991

	Prosentvis endring			ERA	Effekter i mill kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skattesats, pros.-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats		Sektor-skatter	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	42,8	-33,3	-26,6	-102,3	-11785	-9164	4289	-16657
Skogbruk	5,1	-0,2	-11,7	-6,4	-224	-10	75	-159
Fiske og fangst	11	-0,1	-16,6	-5,9	-1271	-6	1114	-163
Prod. av næringsmidler	0,6	-33,3	-24,0	-84,3	-395	-23601	13948	-10048
Prod. av nytelsesmidler	-0,4	-24,3	-9,9	-46	45	-1134	259	-829
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	1,4	-3,5	-6,4	-2,3	-73	-175	202	-45
Prod. av trevarer	1,1	-0,2	-2,2	0,8	-178	-29	253	46
Prod. av kjemiske og mineraliske produkter	1	-7,1	-4,4	-15,6	-251	-1777	701	-1326
Grafisk produksjon	1,1	0	-2,6	0,9	-255	-3	328	71
Bergverksdrift	6,8	-0,3	-4,6	-8,3	-288	-12	115	-184
Prod. av treforedlingsprodukter	0,2	-0,1	3,2	-10,5	-39	-18	-403	-459
Prod. av kjemiske råvarer	0,1	-3,3	-2,6	-5,8	-10	-522	283	-249
Raffinering av jordolje	0	-0,8	-2,5	9,9	0	-114	340	226
Produksjon av metaller	0,4	-0,4	1,2	-6,3	-111	-108	-264	-480
Prod. av verkstedsprodukter	0,9	-2,7	-3	-4,8	-439	-1329	914	-852
Bygging av skip	6,7	-1,1	-2,7	-24	-1178	-193	354	-1015
Bygging av oljeplattformer	0,8	-2,7	-2,7	-8,8	-241	-804	659	-387
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,2	-2,6	-3,6	-	165	-1980	1815	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	2	0,5	-4,5	-	-876	205	670	-
Elektrisitetsproduksjon	0	-0,7	-3,9	-	-7	-190	206	-
Innenriks samferdsel	-0,2	-2,4	-4,8	-	124	-1740	1596	-
Varehandel	-2,2	-3,6	-2,6	-	2314	-3346	1027	-
Boligtjenester	-0,4	-0,9	-2,2	-	154	-384	228	-
Annen privat tjenesteproduksjon	0	-2,7	-7,2	-	-13	-3194	3207	-

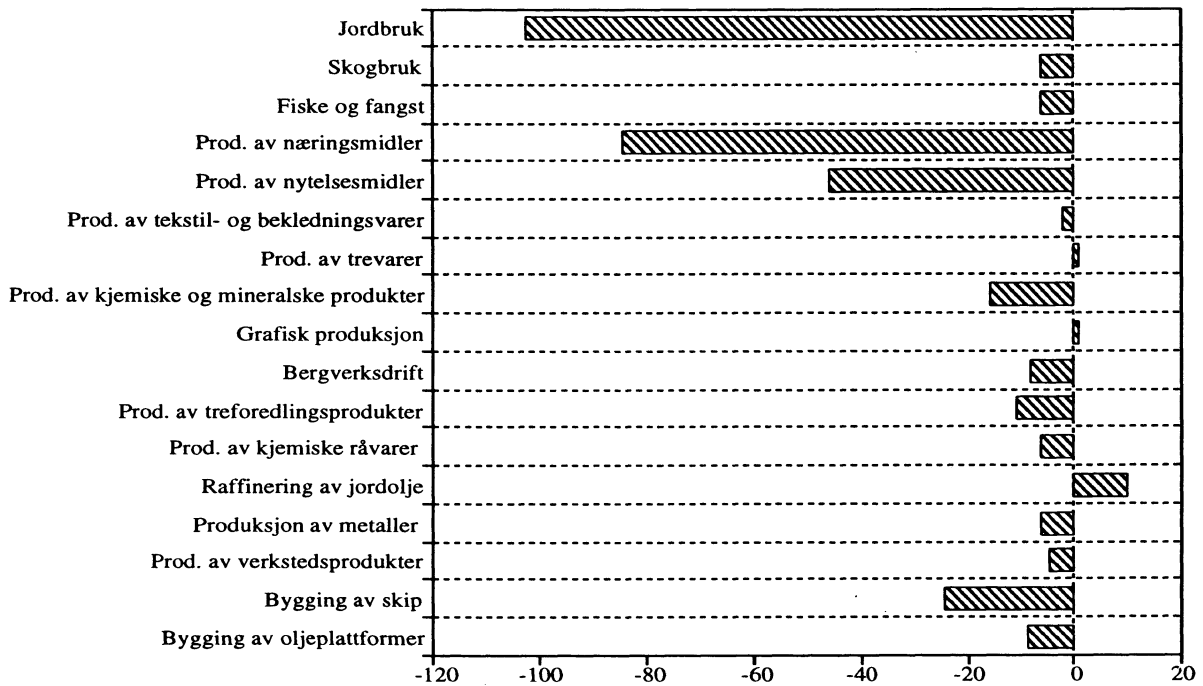
*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Tabell 5.1b. Totalberegning 1989

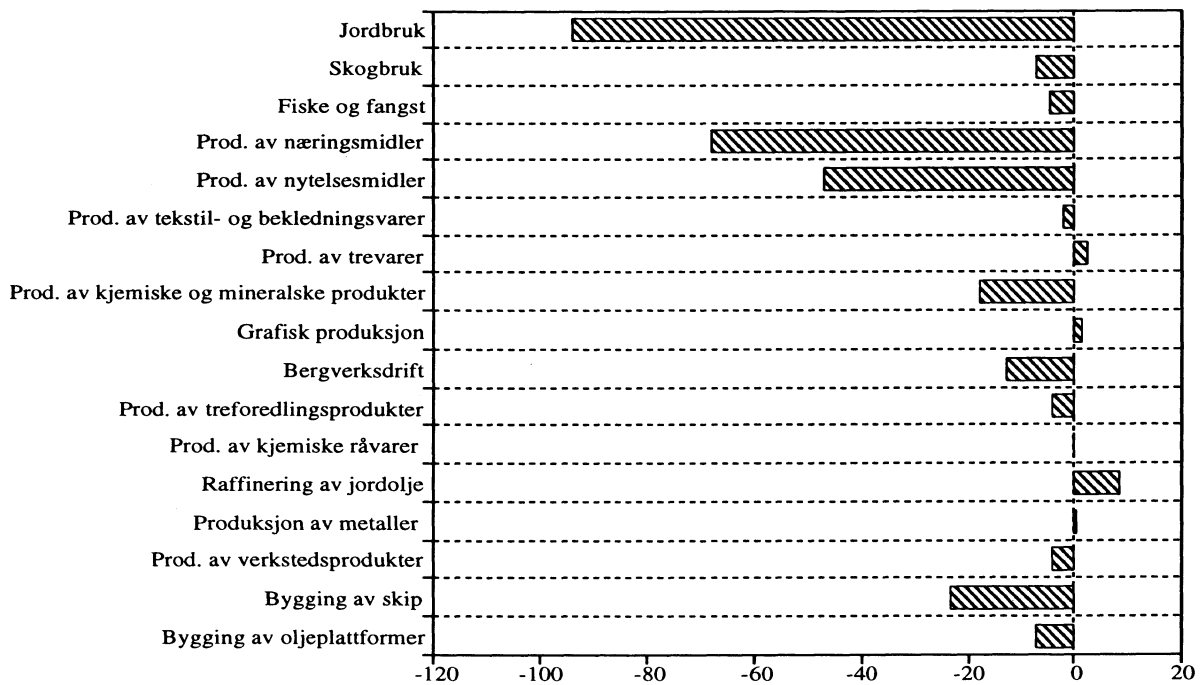
	Prosentvis endring				Effekter i mill. kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skatte-sats, pros.-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats	ERA	Sektor-skatte	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	43,3	-31,3	-25,8	-94	-11473	-8287	4095	-15665
Skogbruk	5,8	-0,3	-12,3	-7,3	-251	-13	82	-181
Fiske og fangst	10	-0,1	-13,1	-4,7	-1001	-5	865	-142
Prod. av næringsmidler	0,5	-31,1	-23,4	-67,5	-319	-19699	12339	-7676
Prod. av nytelsesmidler	-0,5	-25,5	-9,6	-46,6	48	-1090	234	-807
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	1	-4,3	-6,8	-2,4	-45	-197	193	-48
Prod. av trevarer	0,6	-0,2	-2,5	2,4	-114	-38	297	145
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0,7	-8,3	-4,9	-17,6	-163	-1990	742	-1411
Grafisk produksjon	1,2	0	-3	1,5	-241	-5	361	115
Bergverksdrift	8,7	-0,6	-4,6	-12,9	-382	-26	112	-294
Prod. av treforedlingsprodukter	0,2	-0,1	0,7	-4	-45	-24	-98	-167
Prod. av kjemiske råvarer	0,1	-3,5	-5,3	0	-11	-515	524	-2
Raffinering av jordolje	0	-0,8	-2,7	8,6	0	-94	280	186
Produksjon av metaller	0,3	-0,3	-1	0,7	-106	-102	258	52
Prod. av verkstedsprodukter	0,7	-2,8	-3,3	-3,9	-313	-1361	964	-707
Bygging av skip	8,4	-1,4	-3,2	-23,1	-970	-163	260	-873
Bygging av oljeplattformer	0,3	-2,8	-2,6	-7	-88	-871	706	-253
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,2	-2,5	-3,6	-	178	-2264	2086	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	-0,4	-2	-4,7	-	181	-824	639	-
Elektrisitetsproduksjon	0,1	-0,4	-0,9	-	-15	-109	42	-
Innenriks samferdsel	-0,3	-2	-3,8	-	172	-1286	1107	-
Varehandel	-2,1	-3,5	-2,8	-	2087	-3148	1030	-
Boligtjenester	-0,5	-1,1	-2,3	-	173	-410	233	-
Annen privat tjenesteproduksjon	-0,3	-3,1	-7,7	-	300	-3428	3129	-

*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Figur 5.1a. Total ERA 1991

Figur 5.1b. Total ERA 1989

I et ressursallokeringsperspektiv er det imidlertid forskjellene i ERA mellom næringer som er mest interessante. Hovedmønsteret i næringsfordelingen av den totale støtten endret seg lite mellom 1989 og 1991. Blant de støttede næringene står *Jordbruk og Produksjon av næringsmidler* i en klasse for seg, jf. tabell 5.1. Støtten utgjør omtrent hele faktorinntekten i jordbruket; ERA er 94,0 prosent i 1989 og 102,3 prosent i 1991. Den samlede støttevirkningen fra tiltakene inkludert i totalberegningen beløper seg til henholdsvis 15,7 og 16,7 mrd. i 1989 og 1991. Nedgangen i faktorinntekt skyldes i første rekke bortfall av sektorsubsidier og fall i produsentprisen på jordbruksprodukter ved overgang til verdensmarkedspriser. Lavere kostnader knyttet til vareinnsats trekker i motsatt retning. Imidlertid skyldes denne kostnadsreduksjonen i stor grad prisfallet på næringens egne produkter, da det er store internleveranser i jordbruket¹¹. Fordelingen av de tre komponentene i ERA-beregningen for jordbruket endres bare ubetydelig fra 1989 til 1991. For *Produksjon av næringsmidler* kunne 67,5 prosent av faktorinntekten i 1989, d.v.s. 7,7 mrd., tilskrives støttevirkningen av politikktiltakene. Denne andelen økte til 84,3 prosent eller vel 10 mrd. i 1991. Støtten ga seg først og fremst utslag i høye produsentpriser. Økningen i støtte fra 1989 til 1991 skyldes større prisstøtte via kunstig skjerming i 1991 sammenlignet med 1989. Prisfallet ved fjerning av skjerming var vel to prosentpoeng høyere i 1991 enn i 1989, noe som skyldes at innenlandske produsentpriser økte relativt til referanseprisene for de aller fleste varegrupper av næringsmidler fra 1989 til 1991. At prispåslaget på vareinnsats som følge av netto vareavgifter, toll og priseffekter via skjærmede næringer er noe større i 1991 enn i 1989, bidrar ikke til å snu resultatet. Netto sektorsubsidier er relativt små, og endrer seg ikke særlig. Det er verd å merke seg at endringene i disse størrelsene fra 1989 til 1991 er svært moderate i forhold til den store endringen i ERA for næringen. Dette skyldes den lave bearbeidingsgraden i næringen. Endringer i inntekter og kostnader pr. produsert enhet blir dermed kraftig blåst opp når de regnes om til endringer i faktorinntekt.

Støtten til *Produksjon av nytelsesmidler*, målt ved ERA, er også langt over gjennomsnittet. For både 1989 og 1991 ville nedgangen i faktorinntekten blitt ca. 46 prosent ved fjerning av alle tiltakene. Denne næringen har imidlertid et relativt beskjedent omfang, og det effektive støttebeløpet var vel 0,8 mrd. i begge år. Beløpsmessig var *Produksjon av nytelsesmidler* mindre støttet enn *Produksjon av kjemiske og mineralske produkter* og *Bygging av skip*, selv om disse næringene har betydelig lavere ERA. ERA for *Produksjon av kjemiske og mineralske produkter* økte fra 15,6 prosent i 1989 til 17,6 prosent i 1991. For *Bygging av skip* lå ERA relativt stabilt på 23-24 prosent.

Det er et relativt stort sprang fra ERA i de ovennevnte næringene ned til ERA-nivået for de resterende konkurranseutsatte næringene i tabell 5.1 og figur 5.1. Enkelte av disse viser seg å være netto skattlagt som følge av de tiltak som er inkludert i totalberegningen. Dette gjelder særlig *Raffinering av jordolje* der faktorinntekten kan økes med 9 - 10 prosent fordi prisene på innsatsvarer vil falle. Også i næringene *Grafisk produksjon* og *Produksjon av trevarer* vil faktorinntekten øke ved fjerning av tiltakene som inkluderes i totalberegningen.

For de kraftkrevende industriene *Produksjon av treforedlingsprodukter*, *Produksjon av kjemiske råvarer* og *Produksjon av metaller* skjedde det betydelige endringer i den effektive støtten fra 1989 til 1991. I 1989 var de to sistnevnte næringene nøytralt behandlet av tiltakene i totalberegningen, men ERA økte til ca. 6 prosent i 1991. For *Produksjon av treforedlingsprodukter* var økningen i ERA av samme størrelsesorden, men her var 1989-nivået på 4 prosent. Endringen i ERA for disse tre næringene skyldes at verdien av langsiktige kraftkontrakter økte fra 1989 til 1991. Følgelig var kostnadsreduksjonen knyttet til vareinnsats som følge av støtteordninger, større i 1989 enn i 1991.

For *naturlig skjærmede næringer* viser beregningene, med ett unntak, at de spesifiserte virkemidlene i sum bidro til økte enhetskostnader og produktpriser både i 1989 og 1991. Unntaket representeres av *Bank- og forsikringsvirksomhet* der bevilgningene til Sparebankenes sikringsfond slo ut i økte sektorsubsidier i 1991. For resten av disse næringene var det relativt små endringer i perioden mellom disse årene. Dette gjaldt både endringene i netto sektorsubsidier og vareinnsatspriser.

Det er verd å påpeke at beregningsresultatene for de enkelte næringer representerer gjennomsnittstall. Disse kan dekke over betydelige forskjeller i lønnsomhet og støtteavhengighet mellom de ulike produksjonsenhetene innenfor de enkelte næringene. Selv om beregningene viser at omtrent hele faktorinntekten i jordbrukssektoren blir borte ved en fjerning av alle typer tiltak, er ikke det ensbetydende med at alle typer jordbruksproduksjon vil være ulønnsom uten noen form for støtte. Det bør også påpekes at selv om aggregeringsnivået er noe lavere enn det som ble benyttet i Holmøy et al. (1993), er det fremdeles slik at næringene ikke nødvendigvis er homogene hva tiltak angår. For noen næringer er det trolig slik at ulike tiltak som trekker i hver sin retning for sektoren som helhet, er rettet mot ulike deler av sektoren.

¹¹ Støtteeffekten av prisendringer på internleveranser er null, fordi reduserte salgsinntekter akkurat motsvares av reduserte vareinnsatskostnader.

5.1.2 Nærmere om sammensetningen av samlet effektiv næringsstøtte

Tabell 5.2 gir informasjon om bidraget fra de tre spesifiserte tiltakskategoriene. Samspillseffektene utgjør differansen mellom ERA i totalberegningen, hvor ERA-bidraget fra alle tre tiltakskategoriene er beregnet simultant, og summen av ERA-bidragene fra de enkelte tiltakskategoriene. Grunnen til at samspillseffekter kan forekomme er at f.eks. fjerning av importvern påvirker produktprisene og dermed *grunnlaget* for ad valorem vareavgifter. Det er bare for *Produksjon av næringsmidler* at dette spiller noen rolle.

Tabell 5.2a. ERA-bidrag fra ulike kategorier av politikktiltak 1991

	Avgifter og subsidier	Handels-politikk	El. kraftpriser	Samspills-effekter	Total ERA
Potensielt konkurranseutsatte sektorer					
Jordbruk	-70,2	-33,0	0,9	0,0	-102,3
Skogbruk	-8,3	1,9	0,0	0,0	-6,4
Fiske og fangst	-36,2	28,8	1,5	0,0	-5,9
Prod. av næringsmidler	4,5	-87,9	0,8	-1,6	-84,3
Prod. av nytelsesmidler	5,6	-52,1	0,5	0,0	-46,0
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	-2,1	-0,5	0,4	0,0	-2,3
Prod. av trevarer	-0,6	1,9	-0,4	0,0	0,8
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	-0,1	-15,0	-0,5	0,0	-15,6
Grafisk produksjon	-0,7	1,7	-0,2	0,0	0,9
Bergverksdrift	-9,1	1,5	-0,7	0,0	-8,3
Prod. av treforedlingsprodukter	6,7	1,7	-18,9	0,0	-10,5
Prod. av kjemiske råvarer	6,7	-3,9	-8,6	0,0	-5,8
Raffinering av jordolje	15,3	-3,6	-1,8	0,0	9,9
Produksjon av metaller	13,3	2,9	-22,6	0,0	-6,3
Prod. av verkstedsprodukter	-0,5	-4,3	0,0	0,0	-4,8
Bygging av skip	-25,8	1,6	0,3	0,0	-24,0
Bygging av oljeplattformer	-2,8	-6,3	0,3	0,0	-8,8

Tabell 5.2b. ERA-bidrag fra ulike kategorier av politikktiltak 1989

	Avgifter og subsidier	Handels-politikk	El. kraftpriser	Samspills-effekter	Total ERA
Potensielt konkurranseutsatte sektorer					
Jordbruk	-67,3	-27,4	0,6	0,0	-94,0
Skogbruk	-9,6	2,4	0,0	0,0	-7,3
Fiske og fangst	-28,4	22,8	0,9	0,0	-4,7
Prod. av næringsmidler	9,3	-74,5	0,7	-3,0	-67,5
Prod. av nytelsesmidler	5,1	-52,2	0,4	0,0	-46,6
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	-0,9	-1,8	0,3	0,0	-2,4
Prod. av trevarer	0,4	2,2	-0,2	0,0	2,4
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0,5	-18,0	-0,2	0,0	-17,6
Grafisk produksjon	-0,6	2,0	0,0	0,0	1,5
Bergverksdrift	-13,8	1,2	-0,3	0,0	-12,9
Prod. av treforedlingsprodukter	4,9	2,1	-10,9	0,0	-4,0
Prod. av kjemiske råvarer	6,2	-4,5	-1,7	0,0	0,0
Raffinering av jordolje	12,3	-3,0	-0,8	0,0	8,6
Produksjon av metaller	12,7	3,9	-15,9	0,0	0,7
Prod. av verkstedsprodukter	0,1	-4,1	0,1	0,0	-3,9
Bygging av skip	-24,2	0,7	0,4	0,0	-23,1
Bygging av oljeplattformer	-0,1	-7,4	0,5	0,0	-7,0

Tallene kan kaste et visst lys over graden av konsekvens i næringspolitikken; hvis ERA-bidraget fra ulike tiltak motvirker hverandre, kan det tyde på mangelfull konsekvens i bruken av virkemidler eller liten kjennskap til effektene av ulike tiltak. Interessante eksempler på næringer der støttevirkningen av ulike tiltak virker i motsatt retning er *Fiske og fangst* samt de kraftintensive næringene *Produksjon av treforedlingsprodukter*, *Produksjon av kjemiske råvarer* og *Produksjon av metaller*. Når det gjelder *Fiske og fangst*, trekker subsidiepolitikken og handelspolitikken i hver sin retning. Imidlertid er det trolig slik at de ulike typene av tiltak retter seg mot ulike deler av denne næringen. De tradisjonelle fiskeriene, m.a.o. ikke medregnet fiskeoppdrett, var sterkt støttet over statsbudsjettet i 1989 og 1991, men rammes ikke særlig av handelspolitikken gjennom høyere priser på vareinnsats. Handelspolitikken rammer trolig bare fiskeoppdrettsdelen av næringen, som i stor grad anvender produkter fra næringsmiddelindustrien som vareinnsats¹². Når det gjelder kraftintensiv industri, virker de gunstige kraftkontraktene til å overkompensere for en relativt hard effektiv beskatning gjennom indirekte skatter og subsidier. Disse næringene kom ut med en samlet ERA i området 5 - 10 prosent i 1991 mot 0 - 5 prosent i 1989. For disse fire næringene gir ERA-beregningene en god illustrasjon av hvor misvisende det kan være å beskrive den effektive støtten til en næring ved å kun vise til tall for en av støtteformene.

Jordbruk peker seg ut som en næring der en stor samlet effektiv støtte skyldes at de viktige komponentene understøtter hverandre. Ca. 1/3 av den samlede ERA kan tilskrives skjermingsstøtte, mens resten kan tilskrives støtte over statsbudsjettet. I næringene *Produksjon av næringsmidler*, *Produksjon av nytelsesmidler* og *Produksjon av kjemiske og mineralske produkter* er en betydelig effektiv støtte relativt ensidig basert på skjerming. Når det gjelder 1989, kan det samme sies om *Bygging av oljeplattformer*. Den effektive støtten til *Skogbruk*, *Bergverksdrift* og *Bygging av skip* var derimot relativt ensidig basert på støtte over offentlige budsjetter både i 1989 og 1991.

5.2 ERA-bidrag fra de enkelte kategorier av tiltak

5.2.1 Avgifter og subsidier

Den samlede støtteeffekten av avgifts- og subsidiepolitikken, som omfatter den direkte budsjettmessige næringsstøtten gjennom netto sektorsubsidier og vareavgifter, var størst for *Fiske og fangst*. Støtten tilfalt i størst grad det tradisjonelle fisket, gjennom fiskeriatalen, mens lite gikk til oppdrettsnæringen. ERA-bidraget økte fra 42,1 prosent i 1989 til 51,3 prosent i 1991. Tabell 5.3 viser at det var netto sektorskatter som hadde størst betydning for støtten. Den direkte og indirekte subsidieringen av vareinnsatsen tilsvarte 4,0 prosent i 1989 og 2,2 prosent i 1991. Tallene viser videre at ERA er følsom for endringer i nettoinntekter pr. produsert enhet i denne næringen. Dette skyldes at næringen har relativt lav bearbeidingsgrad målt ved faktorinntektens andel av bruttoproduksjonsverdien. Det er ellers verdt å merke seg at størrelsen på ERA-bidraget til denne næringen avhenger av hvordan man tolker kravet om konstant kunstig skjerming, d.v.s. hvilken lukningsregel man velger i beregningen. En sammenligning av tallene i tabell 5.2 med tallene i tabell 5.3 viser at ERA-bidraget er større når kunstig skjermede næringer tillates å velte endringer i kostnader over på prisene. Konkret betyr dette at prisene på næringens vareinnsats blir sterkere påvirket av endringer i avgifter og subsidier når slik overveltning tillates.

¹² At næringen *Fiske og fangst* er sterkt rammet av handelspolitikken, slik det fremgår av våre beregninger, er sannsynligvis noe misvisende. Modellvaren *Næringsmidler* har en høy ekvivalent tollsats, men som vareinnsats bruker *Fiske og fangst* i stor grad undervarer av modellvaren med en lav eller ingen ekvivalent tollsats, jf. kapittel 3. Dermed overvurderer beregningene betydningen av handelspolitikken for *Fiske og fangst*.

Tabell 5.3a. Effektiv støtte fra avgifter og subsidier 1991

	Prosentvis endring				Effekter i mill. kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skattesats, pros.-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats	ERA	Sektor-skatter	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	42,8	56,1	22,7	-	-11785	15446	-3661	-
Skogbruk	5,1	-0,1	6,2	-10,9	-224	-4	-40	-268
Fiske og fangst	11	0	2,2	-51,3	-1271	-2	-151	-1423
Prod. av næringsmidler	0,6	18,4	21,8	-	-403	13067	-12665	-
Prod. av nytelsesmidler	-0,4	0,3	1,4	1,3	45	13	-36	22
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	1,4	0,8	2,3	-5,1	-73	42	-72	-103
Prod. av trevarer	1,1	0	-1,1	-1	-178	-5	126	-55
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	1	0,1	-1,4	-0,1	-251	32	214	-6
Grafisk produksjon	1,1	-0,1	-1,4	-1,1	-255	-12	174	-92
Bergverksdrift	6,8	-0,1	-3,3	-9,3	-288	-5	84	-207
Prod. av treforedlingsprodukter	0,2	-0,1	-2,6	6,5	-39	-14	334	282
Prod. av kjemiske råvarer	0,1	-0,5	-2,8	5,1	-10	-81	307	218
Raffinering av jordolje	0	-0,1	-2,7	15,2	0	-8	355	347
Produksjon av metaller	0,4	-0,1	-5,1	13,3	-111	-21	1140	1009
Prod. av verkstedsprodukter	0,9	-0,1	-1,1	-0,7	-439	-30	339	-127
Bygging av skip	6,7	0	-0,6	-26	-1178	-7	80	-1102
Bygging av oljeplattformer	0,8	0	-0,4	-3,6	-241	-6	86	-161
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,2	-1	-1,1	-	165	-716	551	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	2	1,1	-2,6	-	-876	489	384	-
Elektrisitetsproduksjon	0	-0,4	-2,5	-	-7	-122	132	-
Innenriks samferdsel	-0,2	-1,7	-3,4	-	124	-1279	1132	-
Varehandel	-2,2	-3,5	-2,3	-	2324	-3253	931	-
Boligtjenester	-0,4	-0,5	-0,8	-	154	-234	80	-
Annen privat tjenesteproduksjon	0	-0,2	-0,5	-	-13	-213	231	-

*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Tabell 5.3b. Effektiv støtte fra avgifter og subsidier 1989

	Prosentvis endring				Effekter i mill. kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skattesats, prosent-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats	ERA	Sektor-skatter	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	43,3	58,3	25	-	-11473	15442	-3970	-
Skogbruk	5,8	-0,1	11	-13,2	-251	-3	-74	-327
Fiske og fangst	10	0	4	-42,1	-1001	-1	-267	-1268
Prod. av næringsmidler	0,5	19,8	23,3	-	-313	12561	-12248	-
Prod. av nytelsesmidler	-0,5	0,7	1,8	2	48	29	-43	34
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	1	0,7	2,3	-4	-45	30	-66	-80
Prod. av trevarer	0,6	0	-1	0	-114	-4	116	0
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0,7	0,1	-1,1	0,2	-163	16	165	19
Grafisk produksjon	1,2	0	-1,4	-1,1	-241	-9	164	-86
Bergverksdrift	8,7	-0,2	-2,8	-14,1	-382	-9	68	-321
Prod. av treforedlingsprodukter	0,2	-0,1	-1,9	4,6	-45	-17	252	191
Prod. av kjemiske råvarer	0,1	-0,5	-2,7	4,4	-11	-70	266	185
Raffinering av jordolje	0	-0,1	-2,5	12	0	-6	266	260
Produksjon av metaller	0,3	0	-4,1	12,5	-106	-12	1070	953
Prod. av verkstedsprodukter	0,7	-0,1	-1,1	-0,2	-313	-39	308	-39
Bygging av skip	8,4	-0,1	-0,7	-24,4	-970	-7	55	-922
Bygging av oljeplattformer	0,3	0	-0,2	-0,9	-88	-7	59	-35
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,2	-0,7	-0,8	-	178	-663	486	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	-0,4	-1,2	-2,4	-	181	-503	321	-
Elektrisitetsproduksjon	0,1	-0,3	-0,6	-	-15	-65	27	-
Innenriks samferdsel	-0,3	-1,3	-2,4	-	172	-859	685	-
Varehandel	-2,1	-3,2	-1,8	-	2096	-2802	705	-
Boligtjenester	-0,5	-0,7	-0,8	-	173	-252	74	-
Annen privat tjenesteproduksjon	-0,3	-0,3	-0,2	-	300	-362	65	-

*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Nest etter *Fiske og fangst* var *Bygging av skip* den næringen som var mest støttet gjennom avgifts- og subsidiepolitikken. I både 1989 og 1991 tilsvarte den effektive støtten fra denne politikken ca. 25 prosent av faktorinntekten. Også for denne næringen er det netto sektorsubsidiene (verftsstøtten) som hovedsaklig gir ERA-bidraget.

I en tredje gruppe, definert utfra størrelsen på ERA-bidraget fra avgifter og subsidier, kommer *Skogbruk og Bergverksdrift*. I 1989 er ERA-bidraget beregnet til henholdsvis 13,2 og 14,1 prosent, mens de tilsvarende prosenttall for 1991 er 10,9 og 9,3. Disse fellestrekkene dekker imidlertid over at den effektive støtten i noen grad kommer via forskjellige kanaler. *Skogbrukets* vareinnsats var alt i alt netto subsidiert i både 1989 og 1991, i det vareinnsatsprisen ville økt med henholdsvis 11,0 og 6,2 prosent ved fjerning av avgiftene og subsidiene. For *Bergverksdrift* førte avgiftssystemet direkte og indirekte til at prisøkning på vareinnsatsen på ca. 3 prosent i begge år. Dette motsvares av netto sektorsubsidiering gjennom offentlige overføringer til en rekke enkeltbedrifter innenfor bergverksnæringen.

I en fjerde gruppe kommer næringer hvor ERA-bidraget fra avgifter og subsidier ligger rundt 4-5 prosent. I 1991 omfattet denne gruppen både *Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer* og *Bygging av oljeplattformer*. Sistnevnte næring var imidlertid bare støttet med 0,9 prosent av faktorinntekten i 1989. Denne økningen i ERA-bidraget fra 1989 til 1991 skyldtes en økning av netto sektorsubsidiesatsen fra 0,3 til 0,8 prosent som mer enn oppveide effekten av at avgiftssystemet bidro litt sterkere til å øke prisen på vareinnsatsen i 1991 sammenlignet med 1989. For *Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer* er størrelsen på komponentene i ERA-bidraget omtrent uendret mellom 1989 og 1991.

I gruppe 5 finner vi de konkurranseutsatte næringene der avgiftene og subsidiene har en tilnærmet nøytral støtteeffekt i både 1989 og 1991. Gruppen omfatter *Produksjon av nytelsesmidler*, *Produksjon av trevarer*, *Produksjon av kjemiske og mineralske produkter*, *Produksjon av grafiske produkter* og *Produksjon av verkstedsprodukter*. For alle disse næringene ligger netto sektorsubsidiesatsen mellom -0,4 prosent og 1,1 prosent;

ERA-bidragene gir m.a.o. ikke noe radikalt forskjellig bilde av støtten enn det som disse satsene gir. Det er likevel visse forskjeller som fanger opp effektene av at prisene på vareinnsatsen også påvirkes. Dessuten er forskjellene påvirket av ulik bearbeidingsgrad i de forskjellige næringene.

Felles for de konkurranseutsatte næringene som var netto beskattet gjennom avgifts- og subsidiepolitikken er at de i utgangspunktet hadde svakt positive netto sektorsubsidier begge år. Her fører m.a.o. effekten av at avgifter og subsidier påvirker prisene på innsatsvarer til at ERA-bidragene avviker til dels sterkt fra netto sektorskattesatsene. Det er også denne priseffekten, samt forskjeller i bearbeidingsgrad som gjør det naturlig å dele disse næringene inn i to grupper. I gruppen der faktorinntekten kunne økt med 4-6 prosent ved en fjerning av avgifter og subsidier, finner vi *Produksjon av treforedlingsprodukter* og *Produksjon av kjemiske råvarer*. For treforedling økte den effektive skattleggingen av faktorinntekten med 1,9 prosentpoeng fra 1989 til 1991 som følge av økt avgiftsinhold i prisen på vareinnsatsen. I den tyngst beskattede gruppen finner vi *Raffinering av jordolje* og *Produksjon av metaller* med negativt ERA-bidrag på ca. 12 prosent i 1989 som økte til henholdsvis 15,2 og 13,3 prosent i 1991. Det er verdt å bemerke at det relativt store utslaget på ERA for *Raffinering av jordolje* er sterkt preget av den lave bearbeidingsgraden i næringen.

For alle næringene unntatt primærnæringene, nærings-, nytelsesmiddelindustrien og TEKO-næringen, ville en fjerning av avgifter og subsidier ført til en netto reduksjon av kostnadene knyttet til vareinnsatsen i både 1989 og 1991. For naturlig skjermede næringer bidrar dette til lavere produsentpriser. For de fleste av disse næringene forsterkes denne negative prisimpulsen av at en moderat netto sektorbeskatning forsvinner. Spesielt gjelder dette *Varehandel* der netto sektorskattesatsen var på vel 2 prosent. En fjerning av avgifter og subsidier ville medført at varehandelssektoren ville ha kunnet senke sin pris med ca. 3,5 prosent i både 1989 og 1991, uten at dette ville endret faktorinntekten. Et markert unntak fra hovedtendensen er *Bank- og forsikringsvirksomhet* som i 1991 mottok 876 mill. kr. i netto sektorsubsidier, tilsvarende 2 prosent av bruttoproduksjonsverdien. Til sammenligning betalte næringen i 1989 0,4 prosent av bruttoproduksjonsverdien (181 mill. kr.) i netto sektorskatter. Forskjellen mellom 1989 og 1991 skyldes som tidligere nevnt hovedsaklig overføringer fra staten via Sparebankenes sikringsfond. Fjerning av denne støtten dominerte over effekten av lavere priser på innsatsvarene slik at produsentprisen ville økt med 1,1 prosent i 1991 ved en fjerning av avgifter og subsidier. For de andre naturlig skjermede næringene kan kostnadseffektene karakteriseres som relativt små.

For de kunstig skjermede næringene *Jordbruk* og *Produksjon av næringsmidler* hadde avgiftene og subsidiene totalt sett en sterkt kostnadsreducerende effekt. En fjerning av de aktuelle tiltakene ville ført til at jordbruksnæringen hadde måttet øke sine priser med nær 60 prosent for å holde faktorinntekten uendret. Tilsvarende hadde *Produksjon av næringsmidler* måttet øke sine priser med i underkant av 20 prosent både i 1989 og 1991 for at ikke faktorinntekten skulle ha blitt redusert ved fjerning av avgifter og subsidier.

5.2.2 Handelspolitikk

Også for ERA-bidraget fra handelspolitiske tiltak er den næringsvise fordelingen av denne formen for støtte relativt lik i 1989 og 1991, selv om ERA-nivået jevnt over økte noe i denne perioden, jf. tabell 5.4. Næringene fordeler seg naturlig i grupper der næringene innen hver gruppe nyter godt av omtrent det samme ERA-bidraget, mens det er til dels betydelige forskjeller mellom gruppenes gjennomsnittlige ERA-bidrag. I begge år skiller *Produksjon av næringsmidler*, *Produksjon av nytelsesmidler* og *Jordbruk* seg ut med desidert størst skjermingsstøtte. På den annen side peker *Fiske* og *fangst* seg ut som den næringen som får sin faktorinntekt sterkest redusert av handelspolitikken.

Tabell 5.4a. Effektiv støtte fra handelspolitikk 1991

	Prosentvis endring			ERA	Effekter i mill kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skatte-sats, pros.-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats		Sektor-skatter	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	0	-33,3	-23,5	-33	0	-9156	3784	-5372
Skogbruk	0	-0,1	-8	1,9	0	-6	52	46
Fiske og fangst	0	0	-12	28,8	0	-4	802	797
Prod. av næringsmidler	0	-33,2	-22,5	-87,9	0	-23545	13064	-10479
Prod. av nytelsesmidler	0	-24,3	-7,4	-52,1	0	-1133	194	-938
Prod. av tekstil- og bekleddingsvarer	0	-3,4	-5,2	-0,5	0	-173	163	-10
Prod. av trevarer	0	-0,1	-1,1	1,9	0	-22	128	106
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0	-7	-3,1	-15	0	-1760	485	-1273
Grafisk produksjon	0	0,1	-1	1,7	0	11	127	138
Bergverksdrift	0	-0,2	-1,6	1,5	0	-7	39	32
Prod. av treforedlingsprodukter	0	0	-0,6	1,7	0	-2	74	71
Prod. av kjemiske råvarer	0	-3,2	-3	-3,9	0	-501	331	-170
Raffinering av jordolje	0	-0,7	-0,2	-3,6	0	-107	22	-83
Produksjon av metaller	0	-0,3	-1,4	2,9	0	-85	303	221
Prod. av verkstedsprodukter	0	-2,7	-1,8	-4,3	0	-1295	532	-765
Bygging av skip	0	-1,1	-1,9	1,6	0	-186	251	66
Bygging av oljeplattformer	0	-2,7	-2,2	-6,3	0	-798	521	-277
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	-1,5	-2,2	-	0	-1130	1132	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	0	-0,4	-1,1	-	0	-172	169	-
Elektrisitetsproduksjon	0	-0,2	-1,1	-	0	-57	59	-
Innenriks samferdsel	0	-0,5	-1,2	-	0	-382	387	-
Varehandel	0	0,1	0,2	-	0	101	-101	-
Boligtjenester	0	-0,3	-1,2	-	0	-124	122	-
Annen privat tjenesteproduksjon	0	-1,6	-4,2	-	0	-1857	1859	-

*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Tabell 5.4b. Effektiv støtte fra handelspolitikk 1989

	Prosentvis endring			ERA	Effekter i mill kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skatte-sats, pros.-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats		Sektor-skatter	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	0	-31,3	-23,4	-27,4	0	-8285	3726	-4558
Skogbruk	0	-0,2	-10,1	2,4	0	-9	67	58
Fiske og fangst	0	0	-10,4	22,8	0	-4	690	686
Prod. av næringsmidler	0	-31	-21,3	-74,5	0	-19661	11188	-8477
Prod. av nytelsesmidler	0	-25,5	-7,5	-52,2	0	-1088	184	-902
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	0	-4,3	-5,5	-1,8	0	-195	158	-36
Prod. av trevarer	0	-0,2	-1,4	2,2	0	-33	164	133
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0	-8,3	-3,5	-18	0	-1975	536	-1438
Grafisk produksjon	0	0	-1,3	2	0	6	151	156
Bergverksdrift	0	-0,3	-1,7	1,2	0	-15	42	27
Prod. av treforedlingsprodukter	0	0	-0,7	2,1	0	-6	91	84
Prod. av kjemiske råvarer	0	-3,4	-3,1	-4,5	0	-498	309	-189
Raffinering av jordolje	0	-0,8	-0,2	-3	0	-89	24	-65
Produksjon av metaller	0	-0,2	-1,5	3,9	0	-91	385	296
Prod. av verkstedsprodukter	0	-2,7	-2	-4,1	0	-1318	573	-741
Bygging av skip	0	-1,4	-2,2	0,7	0	-157	180	24
Bygging av oljeplattformer	0	-2,8	-2,2	-7,4	0	-865	597	-266
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	-1,6	-2,5	-	0	-1432	1431	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	0	-0,4	-1,2	-	0	-169	168	-
Elektrisitetsproduksjon	0	-0,1	-0,3	-	0	-34	12	-
Innenriks samferdsel	0	-0,5	-1,2	-	0	-336	340	-
Varehandel	0	-0,1	-0,2	-	0	-72	72	-
Boligtjenester	0	-0,3	-1,3	-	0	-132	130	-
Annen privat tjenesteproduksjon	0	-1,7	-4,4	-	0	-1807	1802	-

* Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Produksjon av næringsmidler mottok det største ERA-bidraget fra handelspolitikken. Fra 1989 til 1991 økte det fra 74,5 til 87,9 prosent. Også beløpsmessig mottok denne næringen mest skjeringsstøtte. Den klart viktigste kilden til den store støtten var strenge importreguleringer på næringsmidler med relativt lav bearbeidingsgrad som konkurrerer med produkter fra den samvirkedominerte og monopoliserte delen av den norske næringsmiddelindustrien (meierier, slakterier og møller). Det vises til avsnitt 3.4.3 for en detaljert gjennomgang. En separat ERA-beregning av kun ikke-tariffær skjerming viser ERA-bidrag på henholdsvis 67,7 og 80,8 prosent i 1989 og 1991. I begge år kan m.a.o. ca. 7 prosentpoeng av ERA-bidraget tilskrives toll. Det bør understrekes at ERA-beregningen fanger opp effekten av at vareinnsatsen blir billigere ved fri import. I begge år er prisfallet på vareinnsats beregnet til i overkant av 20 prosent. Dette skyldes hovedsaklig at prisene på jordbruksvarer og sektorens egenproduserte vareinnsats faller. De høye tallene for effektiv støtte til næringsmiddelindustrien viser at næringen er klart nettopp støttet gjennom handelspolitiske tiltak, selv når man tar hensyn til at disse bidrar til en kraftig økning av næringens vareinnsatskostnader.

Produksjon av nytelsesmidler kommer nærmest næringsmiddelindustrien når det gjelder skjeringsstøtte. ERA-bidraget var på vel 52 prosent i både 1989 og 1991. Også for denne næringen er det NTBs som dominerer fullstendig.

ERA-bidraget fra handelspolitikken til *Jordbruk* økte fra 27,4 prosent i 1989 til 33,0 prosent i 1991. Produsentprisene i næringen faller med over 30 prosent begge år. Prisfallet er større i 1991 enn i 1989. I beregningene har vi korrigert for at de ekvivalente tollsatsene som ble rapportert i kapittel 3 inkluderer pristilskudd som tilflyter jordbruket via *Produksjon av næringsmidler* og *Varehandel*. Det vises til avsnitt 2.3 og vedlegg 3 for en gjennomgang av hvordan dette er gjennomført rent teknisk. Tapet i faktorinntekt modifieres noe av at kostnadene knyttet til vareinnsats faller med vel 23 prosent.

For *Produksjon av kjemiske og mineralske produkter* falt ERA-bidraget fra handelspolitiske tiltak fra 18,0 prosent i 1989 til 15,0 prosent i 1991. Dette kan i hovedsak tilskrives lavere ekvivalente tollsats. Det er et sprang fra

nivået på ERA-bidraget i denne næringen ned til neste nivå som ligger i området 3 - 7 prosent. Her finner vi *Produksjon av kjemiske råvarer, Raffinering av jordolje, Produksjon av verkstedsprodukter og Bygging av oljeplattformer*, der sistnevnte næring er mest skjermet innen denne gruppen. ERA-bidraget endret seg i liten grad fra 1989 til 1991 for disse næringene.

De øvrige potensielt konkurranseutsatte næringene ville kunne øke sin faktorinntekt ved overgang til fri import. For en gruppe næringer bestående av *Skogbruk, Bergverksdrift, Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer, Produksjon av trevarer, Produksjon av grafiske produkter, Produksjon av treforedlingsprodukter, Produksjon av metaller og Bygging av skip* betyr handelspolitikken lite, i det ERA-bidraget lå nær 0. For *Fiske og fangst* ga handelspolitikken et betydelig negativt bidrag til faktorinntekten fordi den påfører næringen en økning i kostnadene knyttet til vareinnsats på vel 10 prosent (se forøvrig fotnote i avsnitt 5.1.2). Overgang til fri import ville økt faktorinntekten med 22,8 prosent i 1989 og 28,8 prosent i 1991.

For *Naturlig skjermede næringer* viser beregningen at handelspolitikken stort sett hadde en kostnadsøkende virkning. Effekten kan imidlertid ikke sies å være særlig stor i hverken 1989 eller 1991.

5.2.3 Prisdiskriminering av elektrisk kraft

ERA-bidragene fra kraftprispolitikken er vist i tabell 5.5. Denne bekrefter at prisdiskrimineringen bare er viktig for faktorinntekten i de kraftkrevende industriene *Produksjon av treforedlingsprodukter, Produksjon av kjemiske råvarer og Produksjon av metaller*. Av disse er ERA-bidraget klart større i metallproduksjon og treforedling enn i kjemisk råvareproduksjon. Tallene viser at ERA-bidraget fra gunstige kraftkontrakter til kraftkrevende industri økte med ca. 7 prosentpoeng fra 1989 til 1991. Som påpekt i kapittel 4 under omtalen av beregningene av prisdiskrimineringskoeffisientene, skyldes dette at markedsprisen på homogen kraft lå høyere i 1991 enn i 1989. Dermed økte verdien av å ha faste kontraktsfestede priser.

Tabell 5.5a. Effektiv støtte som følge av prisdiskriminering av elektrisk kraft 1991

	Prosentvis endring			ERA	Effekter i mill. kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor-skatte-sats, pros.-poeng*	Produ-sentpris	Pris på vare-innsats		Sektor-skatter	Produ-sent-priser	Pris på vare-innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	0	-0,7	-1,2	-	0	-193	193	-
Skogbruk	0	0	-0,1	0	0	0	0	0
Fiske og fangst	0	0	-0,8	1,9	0	0	52	51
Prod. av næringsmidler	0	-0,4	-0,5	-	0	-306	308	-
Prod. av nytelsesmidler	0	0	-0,4	0,5	0	-1	9	9
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	0	-0,1	-0,3	0,3	0	-3	8	5
Prod. av trevarer	0	0	0,2	-0,5	0	0	-27	-27
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0	0,1	0,4	-0,6	0	17	-64	-48
Grafisk produksjon	0	0	0,1	-0,2	0	0	-12	-12
Bergverksdrift	0	0	0,6	-0,7	0	0	-15	-16
Prod. av treforedlingsprodukter	0	0	6,5	-18,9	0	0	-825	-826
Prod. av kjemiske råvarer	0	0,6	3,6	-7,1	0	91	-394	-304
Raffinering av jordolje	0	0	0,3	-1,8	0	0	-42	-41
Produksjon av metaller	0	0	7,7	-22,9	0	0	-1735	-1734
Prod. av verkstedsprodukter	0	0	0	0	0	0	-7	-5
Bygging av skip	0	0	-0,1	0,3	0	0	10	10
Bygging av oljeplattformer	0	0	-0,1	0,3	0	0	12	11
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	0	0	-	0	-16	15	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	0	-0,1	-0,3	-	0	-39	39	-
Elektrisitetsproduksjon	0	0	0	-	0	0	1	-
Innenriks samferdsel	0	0	0,1	-	0	33	-36	-
Varehandel	0	0	-0,1	-	0	-28	23	-
Boligtjenester	0	0	0	-	0	-5	4	-
Annen privat tjenesteproduksjon	0	-0,2	-0,4	-	0	-190	191	-

*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Tabell 5.5b. Effektiv støtte som følge av prisdiskriminering av elektrisk kraft 1989

	Prosentvis endring				Effekter i mill. kr. fra			Effektiv støtte
	Sektor- skatte- sats, pros.- poeng*	Produ- sentpris	Pris på vare- innsats	ERA	Sektor- skatter	Produ- sent- priser	Pris på vare- innsats	
Potensielt konkurranseutsatte sektorer								
Jordbruk	0	-0,6	-0,9	-	0	-149	149	-
Skogbruk	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiske og fangst	0	0	-0,5	1,2	0	0	34	34
Prod. av næringsmidler	0	-0,4	-0,5	-	0	-254	252	-
Prod. av nytelsesmidler	0	0	-0,4	0,5	0	-1	9	8
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer	0	-0,1	-0,3	0,3	0	-3	8	5
Prod. av trevarer	0	0	0,1	-0,1	0	0	-9	-9
Prod. av kjemiske og mineralske produkter	0	0	0,1	-0,2	0	4	-17	-12
Grafisk produksjon	0	0	0	0	0	0	1	0
Bergverksdrift	0	0	0,3	-0,3	0	-1	-7	-8
Prod. av treforedlingsprodukter	0	0	3,4	-11	0	0	-456	-456
Prod. av kjemiske råvarer	0	0,1	0,8	-1,4	0	17	-77	-60
Raffinering av jordolje	0	0	0,2	-0,7	0	0	-16	-16
Produksjon av metaller	0	0	4,7	-15,9	0	0	-1211	-1213
Prod. av verkstedsprodukter	0	0	-0,1	0,1	0	0	26	24
Bygging av skip	0	0	-0,2	0,4	0	0	15	16
Bygging av oljeplattformer	0	0	-0,1	0,4	0	0	16	15
Naturlig skjermede sektorer								
Bygge- og anleggsvirksomhet	0	0	-0,1	-	0	-27	28	-
Bank- og forsikringsvirksomhet	0	-0,2	-0,5	-	0	-68	65	-
Elektrisitetsproduksjon	0	0	0	-	0	0	0	-
Innenriks samferdsel	0	0	0,1	-	0	13	-18	-
Varehandel	0	0	-0,1	-	0	-36	38	-
Boligtjenester	0	0	-0,1	-	0	-8	5	-
Annen privat tjenesteproduksjon	0	-0,3	-0,7	-	0	-274	268	-

*) Netto sektorskattesats er definert som netto sektorskatter i prosent av bruttoproduksjonsverdi.

Referanser

Arbeidsutvalget for utbyggings og driftsforum for petroleumssektoren (1994): Norsk sokkels konkurranseposisjon, Rapport til Nærings og Energidepartementet.

Asbjørn Habberstad A/S & SINTEF (1985): Norsk offshoreindustri konkurranseevne, Rapport til Olje og Energidepartementet.

Askildsen, J.E. (1992): "Konkurransepolitikk og markedsanalyser - vedlegg 4", i NOU (1992:26): *En nasjonal strategi for økt sysselsetting i 1990-årene*, Oslo: Akademika.

Berrefjord, O. (1986): *Norsk offshoreindustri: ...å satse utenlands!*, Rapport 63/1986, Industriøkonomisk institutt.

Borg, K. og R. Nersten (1993): Sammenlikning av matvarepriser i Norge, Finland, Danmark, Tyskland og Nederland, Notat 4/1993, Landbrukets utredningskontor.

Budsjettnemnda for jordbruket (1989): Jordbrukets totalregnskap 1987 og 1988, jordbrukets totalbudsjett 1989.

Budsjettnemnda for jordbruket (1991): Jordbrukets totalregnskap 1989 og 1990, jordbrukets totalbudsjett 1991.

ECON senter for økonomisk analyse (1993): Støtteordninger til skipsverft - Internasjonale konkurransevilkår i den maritime sektoren, Rapport nr. 3/93.

EUROSTAT(1994): *Agricultural Prices 1984 to 1993*, Brussels - Luxembourg: ECSC - EC EAEC.

Grønhaug, K. (1992): *Farmasiindustrien - Et konkurransedyktig Norge*, SNF-rapport nr. 72/92, Stiftelsen for samfunns-og næringslivsforskning.

Hoberg, S.E. (1987): Norske andeler i vare og tjenesteleveranser til norsk kontinentalsokkel, Arbeidsnotat 14/87, Bedriftsøkonomisk institutt.

Holmøy, E., T. Hægeland, Ø. Olsen og B. Strøm (1993): *Effektive satser for næringsstøtte*, Rapporter 93/31, Statistisk sentralbyrå.

Interdepartemental arbeidsgruppe for gjennomgang av pris og avansesystemer på legemidler i Norge (1994): Departemental instilling til Sosialdepartementet.

ILO (1992): *Statistics on occupational wages and hours of work and on food prices*, October Inquiry Results, 1990 and 1991, Genève: International Labour Office.

Karlsen, J.K. (1992): *The Mobile Rig Industry - A Competitive Norway*, SNF-report 67/1992, Stiftelsen for samfunns-og næringslivsforskning.

McKinsey & Co. (1989): *Surviving the 1990's. Strategies for Norwegian shipping companies*, Konsulentrapport til Norges Rederiforbund og NTNf.

- Melchior, A. (1992): Handelspolitikken for TEKO-varer - en kostbar form for industristøtte, NUPI-notat 486/92, Norsk utenrikspolitisk institutt.
- Melchior, A. (1994): Uruguay-runden: Konsekvenser for tekstilhandelen, upublisert notat, Norsk utenrikspolitisk institutt.
- Nordland Consultants A/S (1990): Offentlig innkjøp i energisektoren, Rapport til Olje og energidepartementet.
- Norman, V. D. (1991): "How successful has EFTA been? Revealed protection in three Scandinavian industries 1965-1985", i EFTA: *EFTA - countries in a changing Europe*, Geneve: EFTA.
- Nersten, N.K., P.A. Skjeflo, R. Nersten og I. Hovland (1992a): *Konsekvensvurderinger av ny landbrukspolitikk*, Rapport B-017-92, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF).
- Nersten, N.K., P.O. Skjeflo, R. Nersten og I. Hovland (1992b): *Konsekvensvurderinger av ny landbrukspolitikk. Vedleggsdel*. Rapport D-025-92, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF).
- OECD (1990): *National Policies and Agricultural trade, Country Study: Norway*, Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD).
- OECD (1991): Producer Subsidy Equivalents Database.
- Osland, O. (1992): *Den skipsindustrielle sektor - Et konkurransedyktig Norge*, SNF-rapport nr. 68/92, Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning.
- Prisdirektoratet (1991): Norsk medisinaldepots erverv av aksjer i AS Apotekernes Fællesinnkjøp, *Pristidende*, nr.7, 1991.
- Rebild Marketing Management/PA Consulting group, RMM (1992): Utredning om konsekvenser for norsk næringsmiddelindustri ved et eventuelt EF-medlemskap, Rapport til Landbruksdepartementet.
- Rusten, G. (1992): *Møbel og innredningsindustriens konkurransevne*, SNF-rapport nr. 89/92, Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning.
- Rådahl, T. (1989): "Bensinmarkedet i Norge", i E. Hope (red.): *Markedsstruktur, Priser og Konkurransopolitikk*, Rapport nr.1, Senter for Anvendt Forskning.
- Statistisk sentralbyrå (1989a): Analyse av strukturelle prisnivåforskjeller mellom Norge og EF-landene, Prisinivåindekser med og uten indirekte avgifter for Norge og 9 EF land, delrapport nr. 4.
- Statistisk sentralbyrå (1989b): *Kontoplanen i Nasjonalregnskapet mai 1989*, SNS 1.
- Statistisk sentralbyrå (1990): *Månedstatistikk over utenrikshandelen, desember 1989, endelige årstall*.
- Statistisk sentralbyrå (1991a): *Fiskeristatistikk 1988/89*, NOS B957.
- Statistisk sentralbyrå (1991b): *Fiske og oppdrett av laks mv. 1989*, NOS B985.
- Statistisk sentralbyrå (1991c): *Industristatistikk 1989, hefte 1 og 2*, NOS B989 og B998.
- Statistisk sentralbyrå (1992a): *Månedstatistikk over utenrikshandelen, endelige årstall*.
- Statistisk sentralbyrå (1992b): *Fiskeristatistikk 1989/90*, NOS C4.
- Statistisk sentralbyrå (1992c): *Fiske og oppdrett av laks mv. 1990*, NOS C56.
- Statistisk sentralbyrå (1992d): *Industristatistikk 1990*, NOS C36.

Statistisk sentralbyrå (1993a): *Fiske og oppdrett av laks mv. 1991*, NOS C94.

Statistisk sentralbyrå (1993b): *Industristatistikk 1991*, NOS C89.

Statistisk sentralbyrå (1994): *Fiskeristatistikk 1990/91*, NOS C93.

Statkorn (1994): Opplysninger pr. telefon og telefax.

Steen, A.H. (1991): *Ingen over - ingen ved siden? Konkurransmuligheter for norsk nærings- og nytelsesmiddelindustri*, FAFO-rapport nr 126, Oslo.

Sunde, G. (1993): *Rammebetingelser ved utbygging av marginale petroleumsressurser på norsk sokkel*, Rapport nr. 215/93, Rogalandforskning.

Thorsvik, J. (1988): *Norske bedrifters erfaring med Olje og Energi-departementets arbeid for å fremme bruken av norske varer og tjenester*, Forskningsrapport nr. 71, Fondet for Markeds og Distribusjonsforskning.

Toll- og avgiftsdirektoratet (1989): Tolltariff.

Toll- og avgiftsdirektoratet (1991): Tolltariff.

Vagstad, S. (1989): "Det norske markedet for bygningsisolasjon" i E. Hope (red.): *Markedsstruktur, Priser og Konkurranspolitikk*, Rapport nr.1, Senter for Anvendt Forskning.

Walderhaug, K. (1992): *The offshore fabrication industry - A competitive Norway*, SNF-report nr. 66/92, Stiftelsen for samfunns-og næringslivsforskning.

Wergeland, T. (1990): *Perspectives on the shipbuilding industry*, SIS-rapport nr.5 (SAF-rapport 21/90), Norges Handelshøyskole (Senter for Anvendt Forskning).

Woodland, A.D. (1982): *International Trade and Resource Allocation*, Amsterdam: North-Holland Publishing Company.

Vedlegg 1. Sammenhengen mellom næringsinndelingen i Nasjonalregnskapet og i ERA-beregningene

I dette vedlegget redegjøres det for den vare- og næringsinndelingen som er benyttet i beregningene i denne rapporten, sammenholdt med inndelingen i det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR). I tillegg gis det oversikter over hvilke varer/næringer på Nasjonalregnskapets 3-siffer nivå som inngår i den enkelte modellvare/modellnæring. Her angis bare vare- eller næringsnumre, navn på varer og næringer på 3-siffer nivå finnes i Statistisk sentralbyrå (1989b).

I forhold til beregningene presentert i Holmøy et al. (1993) er vareinndelingen noe mer detaljert. Konsumvaregruppen er splittet opp i henholdsvis *næringsmidler*, *nytellesmidler* og *TEKO-produkter*; gruppen bestående av innsats- og investeringsvarer er splittet opp i *trevarer*, *kjemiske* og *mineralske produkter*, *grafiske produkter* og *bergverksdrift*; bygging av *skip* er skilt fra bygging av *oljeplattformer*. *Skipsfartstjenester* er skilt ut fra petroleumsvirksomheten. Som det fremgår av tabell 3.2, er de korresponderende oppsplittinger foretatt når det gjelder næringsinndelingen. Gevinsten ved disse endringene i forhold til opplegget i Holmøy et al. (1993), er at næringene blir mer homogene når det gjelder sammensetningen av næringsstøtten.

A: Vareinndelingen i ERA-beregningene, med oversikt over hvilke nasjonalregnskapsvarer som inngår i de ulike modellvarene

Modellvare	Betegnelse	KNR-vare	Nasjonalregnskapsvare (3-siffer nivå)
	Varer og tjenester fra privat næringsvirksomhet		Kontotype 10,11,12,13,14,15
11	Jordbruksprodukter	21,22	101-105, 108, 110, 113-118, 121-127, 134, 136, 138-140
12	Skogbruksprodukter	12	143, 144, 146, 147
13	Fiskeprodukter	13	151-157
16	Foredlete jordbruks- og fiskeprodukter	16	200, 205, 211-213, 215, 220, 225, 230, 235, 240, 245, 250, 255, 260, 266, 270
17	Drikkevarer og tobakk	17	275, 280, 285, 290
18	Tekstil- og bekleidningsvarer	18	295, 300, 305, 310, 315, 320, 325, 331, 332, 335, 340, 345, 350
26	Trevarer	26	355, 360, 365, 370, 375
27	Kjemiske og mineralske produkter	27	435, 440, 445, 450, 455, 468, 470, 475, 480, 485, 490, 495, 500, 505, 665, 670
28	Grafiske produkter	28	406, 407, 409, 411, 412, 416, 417
31	Bergverksprodukter	31	160, 171, 172, 175, 181
34	Treforedlingsprodukter	34	380, 385, 390, 395, 400
37	Kjemiske råvarer	37	420, 425, 430
41	Bensin	41	461
42	Fyringsolje mv.	42	462, 463
43	Metaller	43	510, 515, 520, 525, 530, 535
46	Verkstedprodukter	46	085, 090, 091, 540, 545, 550, 555, 560, 565, 570, 576, 577, 580, 585, 590, 600, 605, 610, 615, 620, 625, 636, 640, 646, 652, 653
47	Leiearbeid og reparasjoner	47	070-072, 075, 595, 596, 598, 632, 637, 638, 647, 663, 664
48	Skip	48	630, 631, 634, 639
49	Oljeutvinningsplattformer	49	556, 582-584

A: forts. ..

Modell- vare	Betegnelse	KNR-vare	Nasjonalregnskapsvare (3-siffer nivå)
71	Elektrisitet	71	686, 691
55	Bygg og anlegg	55	082, 083, 131-133, 148, 149, 158, 159, 683, 684, 688, 689, 701-716, 718, 719, 803, 804, 862, 863, 957, 958
81	Varehandel	81	079, 720, 14xxx, hvor xxx løper over alle 3-siffer NR-varekoder
60	Utenriks sjøfart	60	831, 832
66	Råolje	66	166, 168
67	Naturgass	67	167
68	Boring etter olje og gass, utleie av borerigger	68	717, 906
69	Olje- og gasstransport med rør	69	824
74	Transporttjenester innenlands	75,76,61	801, 802, 806, 807, 811, 816, 820, 826, 827, 833, 836, 837, 842-844, 846, 847, 851, 852, 856, 857, 858, 861
63	Bank og forsikringstjenester mv.	63	866, 871, 874, 875, 881, 882
83	Boligtjenester	83	885
85	Annen privat tjenesteyting	77-79,86-88	690, 696, 761, 762, 890, 895, 900, 901,902, 905, 921, 926, 927, 931, 932, 936, 940, 946, 950, 951, 952, 956, 960, 965, 971, 972,
89	Frie banktjenester	89	867, 872
	Offentlige varer og tjenester		
92	Forsvar	92	916, 917
93	Undervisning og forskningsvirksomhet	93	928, 929
94	Helse- og veterinærtjenester	94	933, 934, 937, 938
95	Annen offentlig tjenesteyting	95	137,145, 687, 828, 838, 841, 848, 849, 870, 903, 904, 911, 912, 922, 923, 947, 948, 953, 954
	Ikke-konkurrerende import		
09	Matvarer og råvarer	00,01	106, 107, 109, 267, 173, 182
02	Biler traktorer mv.	02	061, 578, 651,
08	Fly	08	045, 661, 662
03	U-båter og F16-fly	03	908, 909
35	Skipsfartens drifts-utgifter i utlandet	05,04	056, 053, 599, 633
06	Oljeutvinning, diverse tjenesteimport	06	048, 057, 063, 064, 597
07	Oljevirkosmhet, diverse vareimport	07	046, 060, 062
19	Annen ikke-konkurrerende import	19	051,055,058,059,913,915,918
36	Nordmenns konsum i utlandet	36	066-069

B: Næringsinndelingen i ERA-beregningene, med oversikt over hvilke nasjonalregnskapssektorer som inngår i de ulike modellnæringene

Modell- vare	Betegnelse	KNR-vare	Nasjonalregnskapsvare (3-siffer nivå)
11	Jordbruk	21, 22	100, 120, 130, 135, 140
12	Skogbruk	12	145
13	Fiske og fangst	13	150, 155
16	Produksjon av næringsmidler	16	200, 205, 210, 215, 220, 225, 230, 235, 240, 245, 250, 255, 260, 265, 270
17	Produksjon av nytelsesmidler	17	275, 280, 285, 290
18	Produksjon av tekstil- og bekledningsvarer	18	295, 300, 305, 310, 315, 320, 325, 330, 335, 340, 345, 350
26	Produksjon av trevarer	26	355, 360, 365, 370, 375
27	Produksjon av kjemiske og mineraliske produkter	27	435, 440, 445, 450, 455, 465, 470, 475, 480, 485, 490, 495, 500, 505, 665, 670, 675, 680
28	Grafisk produksjon	28	405, 410, 415
31	Bergverksdrift	31	160, 170, 175, 180
34	Produksjon av treforedlingsprodukter	34	380, 385, 390, 395, 400
37	Produksjon av kjemiske råvarer	37	420, 425, 430
40	Raffinering av jordolje	40	460
43	Produksjon av metaller	43	510, 515, 520, 525, 530, 535
45	Produksjon av verkstedprodukter	45	540, 545, 550, 555, 560, 565, 570, 575, 580, 585, 590, 595, 600, 605, 610, 615, 620, 625, 645, 650, 660
48	Bygging av skip	48	630, 635, 640
49	Bygging av oljeplattformer	49	582
55	Bygge- og anleggsvirksomhet	55	705, 710, 715
60	Utenriks sjøfart	60	830
63	Bank- og forsikringsvirksomhet	63	865, 870, 874, 875, 880
64	Råolje og naturgass, utvinning og transport	66, 69	165, 824
68	Boring etter råolje og naturgass	68	717
71	Elektrisitetsproduksjon	71	685, 691
74	Innenriks samferdsel	61, 75, 76	800, 805, 810, 815, 820, 825, 835, 840, 845, 850, 855, 860
81	Varehandel	81	720
83	Boligtjenester	83	885
85	Annen privat tjenesteproduksjon	77-79, 86-88	690, 695, 760, 890, 895, 900, 905, 920, 925, 930, 935, 940, 945, 950, 955, 960, 965, 970

Vedlegg 2. Ulike typer handelspolitikk innen en varegruppe

I praksis er hver modellvare i beregningsopplegget et aggregat som består av flere undervarer som kan ha ulik handelspolitisk beskyttelse. Noen undervarer er beskyttet utelukkende med toll/teknisk toll (T-varer), mens andre er N-varer som dels er beskyttet via kvoter eller prohibitive tiltak (P-varer), dels er naturlig skjermet (S-varer). De førstnevnte produktene har i realiteten en eksogen pris bestemt som verdensmarkedsprisen + toll/teknisk toll, mens prisene på de sistnevnte er endogene. Vi kjenner disse varenes andeler av den samlede bruttoproduksjonsverdien til den aggregerte varen. Hvordan skal man bestemme prisen på et slikt heterogent vareaggregat, og hvordan skal man bestemme skjermingsstøtten i en næring som produserer denne typen aggregater? Det forutsettes at en "first best" løsning som innebærer en vareinndeling som er slik at problemet ikke oppstår, er umulig. Likevel vil vi starte med å definere hvordan en korrekt beregning av ERA og priser ser ut, slik at vi har en referanseløsning som gjør det mulig å identifisere hva ulike praktiske tilnærminger ikke fanger opp.

For å rendyrke poengene ser vi på en næring som produserer en heterogen varegruppe bestående av to varer, 1 og 2. Heterogeniteten består i at vare 1 er en T-vare, mens vare 2 er en P-vare, for eksempel beskyttet av en importkvote. Vi tenker oss nå at hver av de to varene egentlig produseres av to ulike teknologier med ulik inputstruktur. Generelt kan budsjettstøtten pr. produsert enhet og de indirekte skattene på innsatsvarer være forskjellige for de to typene produksjon. Når vi ser bort fra skatter på arbeidskraft og kapital, er avlønningen til arbeidskraft og kapital pr. produsert enhet, d.v.s. faktorinntekten pr. enhet av vare i , gitt ved

$$(A2.1) \quad \frac{Y_i}{X_i} \equiv y_i = P_i + s_i - P_i^V Z_i^V$$

for $i = 1, 2$. Y er faktorinntekten, X er bruttoproduksjonen i faste priser, P er produktprisen, s er netto sektorsubsidier pr. produsert enhet, Z^V er vektoren av eksogene inputkoeffisienter for vareinnsatsen, P^V er vektoren av eksogene kjøperprisindekser på vareinnsatsen. For vare 1 er produktprisen i (A2.1) gitt og y_1 er endogen. For vare 2 er P_2 endogen og y_2 eksogen. Vi definerer en prisindeks for den heterogene varen

$$(A2.2) \quad P = \frac{P_1 X_1 + P_2 X_2}{X_1 + X_2} = \alpha_1 P_1 + \alpha_2 P_2$$

der α_i er vare i 's andel av samlet bruttoproduksjonsverdi (i faste priser) av den heterogene varen. Som nevnt er disse kjent. Så lenge kvoten opprettholdes på vare 2, blir prisoverveltningen

$$(A2.3) \quad dP = \alpha_1 P_1^* dt_1 + \alpha_2 (-ds_2 + Z_2^V dP_2^V)$$

der P_1^* er verdensmarkedsprisen på vare 1 og t_1 er anslaget for ad valorem-virkningen av toll/teknisk toll. Faktorinntekten pr. produsert enhet for hele sektoren blir

$$(A2.4) \quad y = \frac{Y_1 + Y_2}{X_1 + X_2} = \alpha_1 y_1 + \alpha_2 y_2$$

og endringen av denne blir, når vare 2 er kunstig skjermet, d.v.s. y_2 er eksogen:

$$(A2.5) \quad dy = \alpha_1 dy_1 = \alpha_1 (P_1^* dt_1 + ds_1 - Z_1^V dP_1^V)$$

I (A2.3) og (A2.5) kjenner vi vektene α_1 , de disaggregerte satsene for toll/teknisk toll og produktprisene på verdensmarkedet. Vi kjenner imidlertid ikke de disaggregerte innsatskoeffisientene og prisindeksene for vareinnsatsen. Fordelingen av nettosektorsubsidier på de to typene produksjon er i prinsippet kjent, men vi benytter oss ikke av denne informasjonen her.

En helt aggregert behandling som innebærer at man ser bort fra all disaggregert informasjon, er å innføre ligning (2.5) i avsnitt 2.2 for sektoren som helhet, der produktprisen er en aggregert prisindeks. Problemet med dette er at man må bestemme om det er y eller P som skal være endogen. Velger man endogen P fordi en (betydelig) del av varen er kvotebeskyttet, vil endringen i faktorinntekten nødvendigvis bli 0 fordi alle endringer i kostnader veltes over på prisen. Spesielt fører ikke endring i tollene til endring i produktprisen.

Vi har valgt et annet alternativ som utnytter den disaggregerte informasjonen vi har til å fange opp *noen* effekter på en riktig måte, d.v.s. i overensstemmelse med det som følger av (A2.3) og (A2.5). Konkret antar vi at sammensetningen av vareinnsatsen og nettosubsidiene er den samme for begge typer produksjon. Det innebærer at

$$(A2.6) \quad Z_1^V = Z_2^V = Z^V, \quad P_1^V = P_2^V = P^V \text{ og } s_1 = s_2 = s$$

der de aggregerte variablene for næringen som helhet s , Z^V og P^V er kjente. Disse antakelsene trenger ikke være helt urealistiske når næringsinndelingen er slik at det er relativt homogene varetyper som produseres innen hver næring. For de to varene innfører vi følgende prisligninger av typen (A2.1):

$$(A2.7) \quad y_1 = P_1^* (1 + t_1) + s - P^V Z^V$$

$$(A2.8) \quad y_2 = P_2 + s - P^V Z^V$$

I tillegg innfører vi ligningene (A2.2) og (A2.4) for å beregne den aggregerte produktprisen og faktorinntekten til hele næringen. Dersom (A2.6) holder, gir dette et riktig resultat. Selv om (A2.6) ikke holder, blir beregningen av virkningene av å fjerne toll riktig (så lenge vi ser bort fra endringer i vareinnsatsprisene). Ved fjerning av importkvoten redefineres P_2 fra endogen til eksogen variabel som settes ned til verdensmarkedspris inklusive eventuell toll/teknisk toll, slik som P_1 . y_2 endogeniseres. Også ved denne eksersisen blir beregningene riktige i forhold til det en full disaggregert behandling ville ha gitt. Ved fjerning av både kvoter og et eller flere andre tiltak, blir resultatene av den disaggregerte beregningen lik resultatene fra en helt aggregert behandling. Beregningen kan gi misvisende svar dersom en kvote på import av vare 2 opprettholdes, samtidig med at (A2.6) ikke holder. Feilene må imidlertid vurderes opp mot feilene forbundet med operasjonelle alternativer, og de kan ikke bli større enn ved en helt aggregert behandling.

Modellen beskrevet ved systemet (2.5) i avsnitt 2.2, må nå modifiseres ved at hver modellvare som består av enkeltvarer som har forskjellig typer handelspolitisk beskyttelse, i realiteten betraktes som to forskjellige varer med tilhørende næringer. I forhold til en aggregert behandling der modellvarer bestående av både P- og T-varer som en konvensjon betraktes som elementer i mengden $\mathbf{P}$, kan vi nå dele denne mengden i to delmengder. $\mathbf{P} = \mathbf{P}_1 \cup \mathbf{P}_2$, der $\mathbf{P}_1$ inneholder alle de modellvarene som består av enkeltvarer med forskjellig typer skjerming, mens $\mathbf{P}_2$ inneholder dem som består utelukkende av kunstig skjermede varer. For alle næringer som har varer med homogen handelspolitisk beskyttelse som hovedvare, d.v.s. $K + N - P_1$ næringer, gjelder fortsatt relasjonene i (2.5) som gjentas for fullstendighetens skyld:

$$(A2.9) \quad \sum_{i \in T} b_{ij}^O P_i^* (1 + t_i + t_i^T) + \sum_{i \in N} b_{ij}^O P_i + s_j - \sum_{i \in T} b_{ij}^I P_i^* (1 + t_i + t_i^T) (1 + t_{ij}^V) \\ - \sum_{i \in N} b_{ij}^I P_i (1 + t_{ij}^V) - b_j^L t_j^L w_j^L - b_j^K w_j^K t_j^K = y_j, \quad j \in K \cup P_2 \cup S$$

For de P_1 næringer som har varer i mengden $\mathbf{P}_1$ som hovedvare gjelder i den disaggregerte behandlingen følgende relasjoner:

$$(A2.10a) \quad \sum_{i \in T} b_{ij}^O P_i^* (1 + t_i + t_i^T) + \sum_{i \in P} b_{ij}^O P_{iT}^* (1 + t_{iT} + t_{iT}^T) + \sum_{i \in S} b_{ij}^O P_i + s_j \\ - \sum_{i \in T} b_{ij}^I P_i^* (1 + t_i + t_i^T) (1 + t_{ij}^V) - \sum_{i \in N} b_{ij}^I P_i (1 + t_{ij}^V) - b_j^L t_j^L w_j^L - b_j^K w_j^K t_j^K = y_{jT} \quad , j \in P_1$$

$$(A2.10b) \quad \sum_{i \in T} b_{ij}^O P_i^* (1 + t_i + t_i^T) + \sum_{i \in P} b_{ij}^O P_{iP} + \sum_{i \in S} b_{ij}^O P_i + s_j \\ - \sum_{i \in T} b_{ij}^I P_i^* (1 + t_i + t_i^T) (1 + t_{ij}^V) - \sum_{i \in N} b_{ij}^I P_i (1 + t_{ij}^V) - b_j^L t_j^L w_j^L - b_j^K w_j^K t_j^K = y_{jP} \quad , j \in P_1$$

$$(A2.11) \quad P_i = \alpha_i P_{iT}^* (1 + t_{iT} + t_{iT}^T) + (1 - \alpha_i) P_{iP} \quad , i \in P_1$$

$$(A2.12) \quad y_j = \alpha_j y_{jT} + (1 - \alpha_j) y_{jP} \quad , j \in P_1$$

der P_{iT}^* er verdensmarkedsprisen på den delen av modellvare i som er skjermet ved nominell og teknisk toll. t_{iT} og t_{iT}^T er henholdsvis den nominelle og tekniske tollsatsen på denne delen av vare i . α_i er andelen av bruttoproduksjonsverdien av vare i som er skjermet ved denne typen tiltak. P_{iP} er produsentprisen for den andre delen av vare i som er skjermet ved importkvote. y_{jT} og y_{jP} er netto faktoravlønningen pr. produsert enhet knyttet til produksjonen av de to delene av vare j .

Systemet (A2.9) - (A2.12) utgjør $(K+N-P_1) + 4*P_1 = K+N+3*P_1$ ligninger som bestemmer y i de K konkurranseutsatte næringene, P i de $N-P_1$ naturlig og kunstig skjermede næringene, P_P, y_T, P og y i de P_1 næringene der hovedvaren er sammensatt av varer med ulik handelspolitisk beskyttelse. Tilsammen utgjør dette $K+N+3*P_1$ endogene variable.

Den ekvivalente tollsatsen for en P_1 -vare bestemmes ved først å beregne denne for den delen av varen der dette er et relevant begrep:

$$(A2.13) \quad P_{iP} = P_{iP}^* (1 + t_{iP}) (1 + t_{iP}^T) (1 + t_{iP}^E) \quad , i \in P$$

der $P_{iP}^*, t_{iP}, t_{iP}^T$ og t_{iP}^E er henholdsvis verdensmarkedspris, nominell, teknisk og ekvivalent tollsats for den kunstig skjermede delen av varen. Den ekvivalente tollsatsen utlignet på hele P_1 -varen blir nedskalert med den andelen som den kunstig skjermede produksjonen utgjør av samlet bruttoproduksjonsverdi for vareaggregatet i :

$$(A2.14) \quad t_i^E = \alpha_i t_{iT}^E \quad , i \in P_1^{13}$$

¹³ I den praktiske beregningen av aggregerte ekvivalente tollsatser benyttes litt andre vektorer enn α , nemlig bruttoproduksjonsverdien regnet i verdensmarkedspriser.

Vedlegg 3. Hvordan omposteringer av budsjettstøtte er tatt hensyn til i beregningene

Som påpekt i Holmøy et al. (1993), kapittel 5, er det behov for å ompostere en rekke sektorsubsidier og sektoravgifter mellom produksjonssektorene i forhold til Nasjonalregnskapets fordeling. Hvis ikke blir endringen i den næringsvise faktorinntekten som følge av endring i ulike tiltak misvisende. Det er særlig tre typer av sektorsubsidier som det er nødvendig å ompostere: Finansieringsstøtte, støtte til forskningsformål og pristilskudd som fordeles via omsetningsledd. (For en nærmere redegjørelse vises det til Holmøy et al. (1993), avsnitt 5.6))

I forbindelse med beregningene foretatt i Holmøy et al. (1993), ble omposteringene foretatt på forhånd, ved at det ble beregnet et nytt basispunkt svarende til den korrigerede subsidiestrukturen. Dette ble konkret gjort ved å la faktorinntektene fra den observerte initialsituasjonen være konstante, mens produsentprisene ble kalibrert. Produsentprisene i dette basispunktet var dermed et sett med ikke-observerte, hypotetiske priser. I de beregningene som presenteres i den foreliggende rapporten, er de korreksjoner som er nødvendig for å ta hensyn til omposteringene foretatt *simultant* med selve beregningene. Dette er gjort for å forenkle selve beregningsrutinen. I tillegg slipper man å forholde seg til et hypotetisk sett med priser, men tar isteden utgangspunkt i observerte priser. Dette gjør det mye enklere å implementere anslag for ekvivalente tollsatser i modellen. Disse er jo nettopp beregnet med utgangspunkt i observerte priser.

Korreksjoner p.g.a. omposteringer når man beregner effekter av subsidier

Bakgrunnen for å ompostere et subsidium fra en sektor til en annen, er at man har sterke grunner til å mene at dette subsidiet bedrer avlønningsevnen i en annen sektor enn den det er ført til i Nasjonalregnskapet. Avlønningsevnen i den sektoren dette subsidiet faktisk føres til, antas å være upåvirket av akkurat denne ordningen. Det er disse to aspektene det er tatt sikte på å ivareta gjennom de korreksjonene som gjort. I beregninger av effekter av avgifter og subsidier har vi derfor gått fram på følgende måte: En post som skal fjernes, og som er ført til riktig sektor, fjernes selvsagt fra den sektoren den er ført til. Når det gjelder en post som er ført feil for vårt formål, fjernes beløpet fra den sektoren der vi mener det hører hjemme, d.v.s. den sektoren der subsidiet i siste instans har påvirket avlønningsevnen. I sektoren beløpet opprinnelig er ført til, fjernes inngenting. Dermed får man tatt hensyn til subsidiens virkelige innretning uten å måtte beregne et nytt basispunkt.

Korreksjoner pga. omposteringer når man beregner effekter av kunstig skjerming

Det vil også være nødvendig å gjøre visse korreksjoner når man beregner effekter av kunstig skjerming. Dette behovet oppstår når en sektor som er kunstig skjermet mottar subsidier, gjerne i form av pristilskudd, via første omsetningsledd, som oftest er gruppert i en annen sektor. Det viktigste eksempelet er næringsmiddelindustrien som omfatter meierier og andre samvirkebedrifter som foredler jordbruksprodukter. Disse er bondeide null-profitforetak der en del av sektorsubsidiene i realiteten går til jordbruket via høyere priser på leveransene av varer fra jordbruket (pristilskudd). I det følgende drøftes hvordan slike overføringer bør håndteres i ERA-beregningene ved å ta utgangspunkt i dette konkrete eksempelet.

Faktorinntekten pr. produsert enhet, y , i jordbruket (J) er gitt ved

$$(A3.1) \quad y_J = P_J + s_J - Z_J^V P_J^V$$

der notasjonen svarer til den som er brukt i vedlegg 2. Både s_J , Z_J^V og P_J^V betraktes som eksogene i den følgende fremstillingen.

Næringsmiddelindustrien (N) består i realiteten av to adskilte næringer. For det første har vi foredlingen av jordbruksvarer, heretter kalt foredlingsindustrien (F), som drives av samvirkene. Resten av næringen markerer vi med R . For F og R gjelder også ligninger av typen (A3.1). Vi ser nå bort fra avgifter på leveransene fra jordbruket til F , og antar at jordbruksvarer er den eneste vareinnsatsen i F . Det betyr at $P_F^V = P_J$.

Under gjeldende norske forhold, er konsumprisene på F 's produkter eksogent bestemt av myndighetene gjennom jordbruksavtalen. Tar vi hensyn til eksogene avgifter, betyr det at P_F er eksogent gitt. Samvirkene er eid av bønder, og all renprofitt kanaliseres til bøndene via prisen på leveransene av jordbruksprodukter. y_F er bestemt av krav til avlønning av arbeidskraft og kapital i alternative virksomheter samt teknologi, og betraktes som eksogen. Det er dermed kombinasjonen av virkemidlene P_F , s_F og s_J som bestemmer faktorinntekten i jordbruket:

$$(A3.2) \quad y_J = \frac{(P_F + s_F - y_F)}{Z_F^V} + s_J - P_J^V Z_J^V$$

der det første leddet på høyresiden uttrykker betalingsevnen i F for jordbruksprodukter. Vi ser at det er naturlig å kalle s_F et pristilskudd til jordbruket. Når jordbruksvarer er eneste input i F og all produksjon i J leveres til F , vil $Z_F^V = V_F/X_F = X_J/X_F$ der V og X er henholdsvis vareinnsats og bruttoproduksjon. Da bli $s_F/Z_F^V = s_F X_F/X_J = S_F/X_J$ der S er det nominelle netto sektorsubsidiebeløpet. Vi ser at (A3.2) impliserer at beløpet S_F er ompostert fra F til J :

$$(A3.2') \quad y_J = \frac{(P_F - y_F)}{Z_F^V} + \frac{S_J + S_F}{X_J} - P_J^V Z_J^V$$

Når det gjelder resten av næringsmiddelindustrien, betraktes P_R^V , Z_R^V , y_R og s_R som eksogene, mens P_R er endogen (p.g.a. kunstig skjerming ved importkvoter) og bestemt av en ligning analog til (A3.1).

Vi har imidlertid ikke data som gjør det mulig å foreta en slik oppsplitting av næringsmiddelindustrien. Vi har data for P_F , P_R , s_F , s_R , men på inputsiden har vi kun data for P_N^V , Z_N^V og y_N . I tillegg har vi (i prinsippet) verdensmarkedspriser på produktene fra J , F og R . Spørsmålet som søkes besvart i det følgende er hvordan vi likevel skal gjennomføre ERA-beregningen på en best mulig måte.

Ved ERA-beregning av skjermingsstøtten kan en første tilnærming være å erstatte P_J , P_F og P_R med korresponderende verdensmarkedspriser uten å gjøre noe med andre variable. Som påpekt i avsnitt 2.2, blir da y endogen i jordbruket og næringsmiddelindustrien, og ERA-bidraget beregnes som den prosentvise endringen i y med initialsituasjonen som basis. Grunnen til at dette ikke er uproblematisk, er at initialsituasjonen er karakterisert ved bindingen mellom inntektene i J og F . Dette båndet klippes over når skjermingen forsvinner, da F nå skaffer seg sine råvarer til en pris som er gitt på verdensmarkedet ved P_J^* . For jordbruket og foredlingsindustrien blir den nye faktorinntekten, y' , henholdsvis:

$$(A3.3a) \quad y'_J = P_J^* + s_J - P_J^V Z_J^V$$

$$(A3.3b) \quad y'_F = P_F^* + s_F - P_J^* Z_F^V$$

og vi ser at pristilskuddene s_F som myndighetene ønsker å gi jordbruket, nå havner i foredlingsindustrien uten at bøndene får noe av denne støtten. ERA blir

$$(A3.4a) \quad \frac{y'_J - y_J}{y_J} = - \frac{t_J^E P_J^*}{y_J}$$

$$(A3.4b) \quad \frac{y'_F - y_F}{y_F} = \frac{-t_F^E P_F^* + t_J^E P_J^* Z_J^V}{y_F}$$

der de ekvivalente tollsatsene er definert som tidligere, d.v.s. som den relative forskjellen mellom norske og internasjonale priser. (A3.4) viser at jordbruket taper skjermingsstøtte, mens det er uklart om foredlingsindustrien taper eller vinner i og med at både output og input har fått lavere pris. Det er imidlertid vanskelig å skille skjermingsstøtten fra budsjettoverføringene fordi størrelsen på pristilskuddet påvirker P_F og dermed den ekvivalente tollsatsen på jordbruksvaren:

$$(A3.5) \quad t_J^E = \frac{1}{Z_F^V P_J^*} \left[(1 + t_F^E) P_F^* + s_F - y_F \right] - 1$$

Når t_J^E er satt til 0, betyr dette at jordbruket har mistet den budsjettstøtten som ligger i s_F , mens den mottas av F . Poenget er altså at selv om vi ved en slik måte å beregne ERA-bidraget fra skjermingsstøtten på ikke formelt gjør noe med budsjettstøtten, har det likevel skjedd en reell *omfordeling* av denne støtten fra jordbruket til foredlingsindustrien.

Hvis man kun ønsker å fjerne skjermingsstøtten partielt uten at budsjettoverføringene endres, kan man derfor argumentere for at beløpet som ligger bak s_J skal overføres til bøndene parallelt med at skjermingen bortfaller. Ved en slik overføring av budsjettstøtten blir faktorinntekten etter fjerning av skjerming:

$$(A3.6) \quad y_J^* = P_J^* + \frac{S_J + S_F}{X_J} - P_J^V Z_J^V \equiv P_J^* + s'_J - P_J^V Z_J^V$$

der $s'_J = s_J + s_F X_F/X_J$. Vi får at $y_J^* - y'_J = s_F X_F/X_J$ d.v.s. det omposterte beløpet. I foredlingsindustrien får vi

$$(A3.7) \quad y_F^* = P_F^* - P_J^* Z_J^V$$

som er redusert i forhold til y'_F med s_F . Støtten til jordbruket blir dermed mindre redusert ved denne tolkningen, mens støtten til foredlingsindustrien blir (tilsvarende) mer redusert. Siden beløpet bak s_F aldri var tiltenkt foredlingsindustrien, men jordbruket, har vi valgt å beregne ERA-bidraget ved bortfall av kunstig skjerming ved y^* istedenfor ved y' . På denne måten holdes de reelle budsjettoverføringene til jordbruket og foredlingsindustrien, og dermed næringsmiddelindustrien, uendret.

Omposteringer i forkant av ERA-beregningene

Et nærliggende spørsmål er om omposteringene alternativt kan foretas før beregningen av bortfall av skjermingsstøtte. En slik forhåndsompostering ble foretatt i forbindelse med ERA-beregningene i Holmøy et al. (1993). Det må da beregnes et nytt basispunkt for beregningene. I Holmøy et al. (1993) ble dette konkret gjort ved å la faktorinntektene fra den observerte initialsituasjonen være konstante, mens produsentprisene ble kalibrert slik at Nasjonalregnskapets kostnadsøkosirk fortsatt gjaldt. I det følgende drøftes implikasjonene av denne prosedyren ved å ta utgangspunkt i det samme eksempelet som ble drøftet over, nemlig omposteringen mellom den jordbruksbaserte næringsmiddelindustrien og jordbruket.

Når man ser bort fra endringer i P_V kan jordbruket redusere sin produsentpris til

$$(A3.8) \quad P'_J = y_J - s'_J + P_J^V Z_J^V$$

uten å tape faktorinntekt. Foredlingsindustrien kan endre sin pris til

$$(A3.9) \quad P'_F = y_F + P_J^V Z_F^V = y_F + \frac{P_J - s_F X_F}{X_J} Z_F^V$$

$$= y_F - s_F + P_J Z_F^V + s_F \left(1 - Z_F^V \frac{X_F}{X_J} \right) = P_F + s_F \left(1 - Z_F^V \frac{X_F}{X_J} \right)$$

som er lik P_F når $Z_F^V = X_J/X_F$. Da har ikke omposteringen ført til noen endringer i F 's nettokostnader da råvareutgiftene er redusert med det samme beløpet som budsjettstøtten.

Ved bortfall av skjerming settes nå P ned til P^* -nivået. Det er imidlertid klart at fallet i P_J nå blir mindre enn forskjellen mellom observert initial P_J og P_J^* . For F blir det ingen forskjell. For jordbruket reduseres faktorinntekten fra

$$(A3.10) \quad y_J = P_J' + s_J' - P_J^V Z_J^V$$

til

$$(A3.11) \quad y_J'' = P_J^* + s_J' - P_J^V Z_J^V = y_J^*$$

For F reduseres faktorinntekten fra

$$(A3.12) \quad y_F = P_F' + s_F' - P_F^V Z_F^V = P_F' - P_J^V Z_F^V$$

til

$$(A3.13) \quad y_F'' = P_F^* - P_J^V Z_F^V = y_F^*$$

Det blir m.a.o. det samme om omposteringen skjer før eller simultant med bortfallet av skjermingen når det gjelder det nye nivået på faktorinntekten. Dette gjelder imidlertid under et viktig praktisk forbehold: Dersom omposteringen har skjedd på forhånd, må den ekvivalente tollsatsen beregnes med utgangspunkt i det nye kalibrerte basisnivået på P , d.v.s. P' over. For jordbruket betyr dette en lavere ekvivalent tollsats enn om beregningen tar utgangspunkt i observerte priser. Vi har valgt å basere oss på observerte priser i de prissammenligningene som ligger til grunn for tallfestingen av de ekvivalente tollsatsene. Den ekvivalente tollsatsen vil da også inneholde pristilskudd, som vi har valgt å regne som subsidier og ikke som handelspolitiske tiltak. Følgelig har vi foretatt omposteringene av budsjettstøtte som virker som pristilskudd simultant med elimineringen av den ekvivalente tollsatsen når vi beregner ERA-bidraget fra kunstig skjerming. Dermed unngår man at ERA-bidraget fra handelspolitikken influeres av nivået på pristilskuddene.

Vedlegg 4. Totale ekvivalente tollsatser for jordbruksprodukter

P - produsentpris i Norge
 P* - referansepris
 TET - total ekvivalent tollsats

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffernivå (NR)	Bruttoproduksjonsverdi (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
halm, stråfor	101 1215	421	0,0027			0,00
hvete, rug	102 1001	4807	0,0107	2,77	0,95	190,59
bygg, havre	102 1003	24710	0,0434	2,60	0,71	267,00
annet korn	102 1010	0	0,0000	2,63	0,74	253,95
avskallet gryn	102 1010	622	0,0011	2,63	0,74	253,95
poteter	103 0701	4480	0,0223	1,53	1,18	29,57
grønnsaker	104 0702	6431	0,0199	2,85	1,36	108,75
frukt	104 0810	3226	0,0084	4,00	1,61	147,89
bær	104 0811	3553	0,0111	12,83	6,23	105,78
blomster	105 0601	13639	0,0409	5,95	2,77	114,90
fôr (eget bruk)	108 9846	40465	0,2610			0,00
lagerendr. planteprod.	108 9847	480	0,0020	veid TET for planter		56,60
frø	110 1209	686	0,0044			0,00
poteter (eget bruk)	113 0700	619	0,0031	1,53	1,18	29,57
kjøtt (eget bruk)	114 0215	407	0,0009	veid TET for kjøtt		176,50
egg (eget bruk)	115 0431	67	0,0001	14,14	3,27	332,93
melk (eget bruk)	116 0405	480	0,0019	4,70	2,89	62,79
lagerendr. husdyrprod.	117 9848	1098	0,0038	veid TET for dyreprod.		87,98
endring i livdyrbestand	118 9851	1273	0,0044	veid TET for dyreprod.		87,98
kumelk	121 0401	62975	0,2495	4,70	2,89	62,79
geitemelk	121 0408	1324	0,0051	4,83	2,89	67,30
smør	121 0421	151	0,0006	som kumelk		62,79
hester	122 0200	219	0,0005	veid TET for kjøtt		176,50
pelsdyr	122 0201	5	0,0000	veid TET for kjøtt		176,50
storfe/kalv	122 0202	27751	0,0699	34,19	13,36	155,91
svin	122 0203	21467	0,0502	27,91	10,12	175,91
sauer/geiter	122 0204	7979	0,0191	29,85	11,08	169,49
høns/ender	122 0205	1437	0,0014	22,92	3,55	544,82
andre levende dyr	122 0206	888	0,0021	veid TET for kjøtt		176,50
egg	123 0430	7823	0,0117	14,14	3,27	332,93
pels	124 4302	2697	0,0174			0,00
ull	125 5302	2452	0,0158			0,00
gjødsel	126 9850	9047	0,0584			0,00
honning	127 0435	700	0,0045			0,00
tjenester	div.	6558	0,0422			0,00
produkter fra jakt	div.	1448	0,0094			0,00
Jordbruksprodukter		262385	1,0000			69,13

1991

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffernivå NR	Bruttoproduksjonsverdi (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
halm, stråfor	101 1215	401	0,0025			0,00
hvete, rug	102 1001	6195	0,0106	2,98	0,80	271,14
bygg, havre	102 1003	29850	0,0438	2,42	0,56	332,20
annet korn	102 1010	0	0,0000	2,51	0,60	317,81
avskallet gryn	102 1010	531	0,0008	2,51	0,60	317,81
poteter	103 0701	4860	0,0265	1,54	1,32	16,62
grønnsaker	104 0702	7228	0,0277	2,92	1,76	65,67
frukt	104 0810	2900	0,0129	3,34	2,34	42,75
bær	104 0811	3527	0,0099	13,62	6,00	126,81
blomster	105 0601	14353	0,0431	1391,47	658,16	111,42
fôr (eget bruk)	108 9846	39480	0,2506			0,00
lagerendr. planteprod.	108 9847		0,0000	veid TET for planter		61,99
frø	110 1209	1096	0,0070			0,00
poteter (eget bruk)	113 0700	650	0,0035	1,54	1,32	16,62
kjøtt (eget bruk)	114 0215	483	0,0011	veid TET for kjøtt		177,60
egg (eget bruk)	115 0431	58	0,0001	15,13	5,18	191,96
melk (eget bruk)	116 0405	480	0,0018	4,99	2,95	69,28
lagerendr. husdyrprod.	117 9848	447	0,0015	veid TET for dyreprod.		88,45
endring i livdyrbestand	118 9851	1128	0,0038	veid TET for dyreprod.		88,45
kumelk	121 0401	66089	0,2478	4,99	2,95	69,28
geitemelk	121 0408	1396	0,0053	4,93	2,95	67,28
smør	121 0421	158	0,0006	som kumelk		69,28
hester	122 0200	219	0,0005	veid TET for kjøtt		177,60
pelsdyr	122 0201	1	0,0000	veid TET for kjøtt		177,60
storfekalv	122 0202	27973	0,0705	33,56	13,32	152,02
svin	122 0203	21677	0,0418	28,45	8,64	229,41
sauer/geiter	122 0204	6527	0,0222	24,85	13,31	86,66
høns/ender	122 0205	948	0,0011	25,08	4,74	429,62
andre levende dyr	122 0206	860	0,0020	veid TET for kjøtt		177,60
egg	123 0430	7609	0,0165	15,13	5,18	191,96
pels	124 4302	1814	0,0115			0,00
ull	125 5302	2754	0,0175			0,00
gjødsel	126 9850	9276	0,0589			0,00
honning	127 0435	572	0,0036			0,00
tjenester	div.	6413	0,0406			0,00
produkter fra jakt	div.	1921	0,0122			0,00
Jordbruksprodukter		269875	1			71,32

Vedlegg 5. Totale ekvivalente tollsatser for næringsmidler

1989

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffernivå NR	Bruttoproduksjonsverdi (NR) (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
kjøtt/kjøttvarer	2000010	165937	0,1561	(veid snitt)		104,93
importert svin/fjørfe	2000209	139	0,0003			0,00
slakteavfall, spiselig	2000210	2084	0,0020			0,00
fjørfe	2000211	9227	0,0092	22,92	9,10	151,87
hval, kobbe rein	2000212	943	0,0009			0,00
div. restprod. slakt	2000502	4	0,0000			0,00
tårmer	2000505	185	0,0002			0,00
benmel	2000525	55	0,0001			0,00
ikke-spiselig avfall	2000535	290	0,0003			0,00
ikke-spiselig avfall	2000545	510	0,0005			0,00
fett, smult fra storfe	2001501	309	0,0003			0,00
oljer, fettstoffer anim.	2001535	217	0,0002			0,00
hvalmel	2002301	1017	0,0025			0,00
huder hest,kalv	2004101	35	0,0000			0,00
huder storfe	2004102	1113	0,0010			0,00
huder rein	2004103	495	0,0005			0,00
hermet., kjøttekstr.	2051601	5999	0,0056	(som 2000010)		104,93
kumelk, fløte	2110403	61416	0,1086	6,02	4,25	41,66
returmilk	2110404	1161	0,0031	0,57	0,61	-7,46
geitemelk	2110409	284	0,0005	(som 2110403)		41,66
kons. melk/fløte	2110415	1110	0,0016	12,93	7,32	76,65
tørrmelk	2110416	3113	0,0044	(som 2110415)		76,65
is u/kakao	2112135	7120	0,0118	18,20	12,02	51,35
ost + -masse	2120425	33485	0,0200	39,68	9,44	320,21
kasein	2123501	729	0,0004	(som 2123501)		320,21
smør	2130420	5003	0,0045	19,38	6,92	180,02
fryste gr.saker	2150705	2205	0,0024			130,97
tørket gr.sak	2150706	141	0,0002			84,99
frukt, bær, fryste	2150815	116	0,0003			4,45
tørket frukt	2150816	2	0,0000			67,53
herm. frukt+grønt	2152001	1172	0,0018			67,53
frukt+grønt i eddik	2152005	2242	0,0032			77,23
herm. tomatpure/erter	2152015	2794	0,0039			78,98
syltetøy	2152030	4194	0,0045			132,90
prod. til drikkevarer	2152130	404	0,0004			132,90
laks fryst	2200320	4765	0,0119			0,00
flyndre	2200321	617	0,0015			0,00
torsk	2200322	1059	0,0027			0,00
sild	2200323	1274	0,0032			0,00
makrell	2200325	3970	0,0099			0,00
størje	2200327	40	0,0001			0,00

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffernivå NR	Bruttoproduksjonsverdi (NR) (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
pigghå, håbrann	2200328	526	0,0013			0,00
fryst fisk ellers	2200329	845	0,0021			0,00
fisk, fileter	2200330	2815	0,0070			0,00
fisk, fileter	2200331	221	0,0006			0,00
fisk, fileter	2200332	8156	0,0204			0,00
fisk, fileter	2200333	2324	0,0058			0,00
fisk, fileter	2200334	1593	0,0040			0,00
fisk, saltet	2200340	425	0,0011			0,00
fisk, saltet	2200341	4774	0,0120			0,00
fisk, saltet	2200342	629	0,0016			0,00
fisk, saltet	2200343	481	0,0012			0,00
fisk, saltet	2200344	32	0,0001			0,00
tørrfisk	2200350	746	0,0019			0,00
tørrfisk	2200351	3545	0,0089			0,00
tørrfisk	2200352	184	0,0005			0,00
klippfisk	2200355	2870	0,0072			0,00
klippfisk	2200356	4819	0,0121			0,00
klippfisk	2200357	1686	0,0042			0,00
fisk, røykt	2200360	1704	0,0043			0,00
fisk, røykt	2200361	18	0,0000			0,00
fisk, røykt	2200362	1130	0,0028			0,00
rogn og lever	2200363	260	0,0007			0,00
krepsdyr fryst	2200366	8543	0,0214			0,00
fisk, avfall	2200512	490	0,0012			0,00
fisk i pakning	2201627	5105	0,0128			0,00
fiskeboller	2201629	3573	0,0089			0,00
fiskeprod. i pakning	2201631	317	0,0008			0,00
krepsdyr ikke herm.	2201636	2071	0,0052			0,00
vann/is /snø	2202205	304	0,0008			0,00
hermetikk	2251610	1541	0,0039			0,00
hermetikk	2251612	69	0,0002			0,00
hermetikk	2251613	1070	0,0027			0,00
hermetikk	2251616	111	0,0003			0,00
hermetikk	2251617	833	0,0021			0,00
kaviar, gaffelbiter	2251620	137	0,0003			0,00
andre halvkons.	2251622	300	0,0008			0,00
krepsdyr herm.	2251635	825	0,0021			0,00
sildeolje	2301505	1106	0,0028			0,00
sildemel	2302302	10212	0,0256			0,00
mel av frø/frukt	2351207	25	0,0001			0,00
veg. oljer	2351540	2731	0,0057			20,56
kokt linolje	2351546	39	0,0001			0,00
viks, fett	2351556	55	0,0001			0,00
før av frø/frukt	2352330	4073	0,0102			0,00
lecitin	2352928	274	0,0007			0,00
haitran	2401510	110	0,0003			0,00
medisintran	2401515	676	0,0017			0,00
veterinærtran	2401517	326	0,0008			0,00
annen tran	2401518	114	0,0003			0,00
oljer raffinert	2401520	582	0,0015			0,00
stearin	2401551	344	0,0009			0,00
fettalkohol	2401557	9	0,0000			0,00
raff. olje/fett	2401565	3608	0,0090			0,00
margarin	2451570	4825	0,0080			51,84
kunstsmult	2451571	224	0,0004	(som 2451570)		51,84
fett til matlagning	2452140	192	0,0003	(som 2451570)		51,84
hvetemel	2501101	6690	0,0126	3,02	2,26	33,41
annet mel	2501102	488	0,0009	(som 2501101)		33,41
gryn	2501105	1445	0,0027	(som 2501101)		33,41
grøpp	2501110	5656	0,0142			0,00
musli	2501906	551	0,0012	15,23	13,70	11,15
kli	2502320	1708	0,0043			0,00
kjeks, knekkebrød	2551910	2481	0,0045	24,97	18,03	38,48
kavringer	2551911	1849	0,0033	(som 2551910)		38,48

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffernivå NR	Bruttoproduksjonsverdi (NR) (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
brødvare	2551915	22384	0,0561		0,00	
kaker, konditor	2551920	9592	0,0173	(som 2551910)		38,48
sukkervarer u/kakao	2601720	3565	0,0089			0,00
kakaopulver	2601810	324	0,0008			0,00
konfekt, spisesjok	2601815	13196	0,0330			0,00
kokosboller	2601821	22	0,0001			0,00
fruktskall	2602010	42	0,0001			0,00
bakepulver	2602125	146	0,0004			0,00
is/pudding-pulver	2602136	801	0,0020			0,00
nøtter	2660807	60	0,0002			0,00
kaffe brent	2660902	8639	0,0184	33,52	28,48	17,69
krydder	2660920	575	0,0012	(som 2660902)		17,69
potetmos ol	2661120	978	0,0013	(som 2150706)		84,99
potetstivelse	2661130	693	0,0009	(som 2150706)		84,99
annen stivelse	2661132	38	0,0001			0,00
pektin	2661305	144	0,0004			0,00
kaviarettelign	2661619	327	0,0008			0,00
sild i lake	2661625	631	0,0016			0,00
glykose	2661702	369	0,0009			0,00
annet m/kakao	2661820	1776	0,0044			0,00
maltekstrakt	2661901	48	0,0001			0,00
makaroni, barnemat	2661902	1335	0,0019			80,38
ikke-herm. tomat/ert	2662006	6465	0,0091	(som 2152005)		77,23
frukt, bær herm	2662020	476	0,0007	(som 2152001)		67,53
frukt fryst	2662025	527	0,0013	(som 2150815)		4,45
kaffeekstrakt	2662102	4	0,0000	33,5228,48		17,69
majones	2662104	569	0,0011	(som 2662104)		35,11
sauser	2662110	2653	0,0049	12,289,09		35,11
suppe,buljong	2662113	2788	0,0052	(som 2662104)		35,11
gjær	2662115	667	0,0017			0,00
annet til mat	2662145	8823	0,0221			0,00
salat m/majones	2662146	1959	0,0036	(som 2662104)		35,11
eddik	2662235	143	0,0004			0,00
alkoh.syrer	2662925	55	0,0001			0,00
spiritus	2663302	341	0,0009			0,00
skjellsand	2700530	18	0,0000			0,00
lucerne/gressmel	2701216	323	0,0008			0,00
tang/taremel,	2701405	290	0,0007			0,00
kraftföblandinger o.l.	2702365	75274	0,1400	(veid snitt)		69,46
Næringsmidler totalt		609942	1			48,38

1991

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffernivå NR	Bruttoproduksjonsverdi (NR) (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
kjøtt/kjøttvarer	2000010	185591	0,1549	(veid snitt)		121,77
importert svin/fjørfe	2000209	118	0,0003			0,00
slakteavfall, spiselig	2000210	2386	0,0020			0,00
fjørfe	2000211	10727	0,0102	25,08	10,29	143,73
hval, kobbe rein	2000212	860	0,0007			0,00
div. restprod. slakt	2000502	3	0,0000			0,00
tarmer	2000505	209	0,0002			0,00
benmel	2000525	1	0,0000			0,00
ikke-spiselig avfall	2000535	195	0,0002			0,00
ikke-spiselig avfall	2000545	739	0,0006			0,00
fett, smult fra storfe	2001501	349	0,0003			0,00
oljer, fettstoffer anim.	2001535	337	0,0003			0,00
hvalmel	2002301	1230	0,0028			0,00
huder hest,kalv	2004101	38	0,0000			0,00
huder storfe	2004102	1371	0,0011			0,00
huder rein	2004103	407	0,0003			0,00
hermet., kjøttekstr.	2051601	6926	0,0058	(som 2000010)		121,77
kumelk, fløte	2110403	74975	0,1145	6,94	4,58	51,36
returmelk	2110404	1797	0,0042	0,66	0,66	-1,13
geitemelk	2110409	362	0,0006	(som 2110403)		51,36
kons. melk/fløte	2110415	1433	0,0018	14,92	7,90	88,74
tørrmelk	2110416	4099	0,0050	(som 2110415)		88,74
is u/kakao	2112135	9465	0,0133	21,34	12,98	64,44
ost + -masse	2120425	34246	0,0170	45,63	9,78	366,82
kasein	2123501	623	0,0003	(som 2123501)		366,82
smør	2130420	5451	0,0052	21,15	8,65	144,50
fryste gr.saker	2150705	3165	0,0028			159,76
tørket gr.sak	2150706	32	0,0000			108,05
frukt, bær, fryste	2150815	161	0,0003			17,47
tørket frukt	2150816	47	0,0001			88,42
herm. frukt+grønt	2152001	1251	0,0015			88,42
frukt+grønt i eddik	2152005	3878	0,0045			99,33
herm. tomatpure/erter	2152015	3774	0,0043			101,29
syltetøy	2152030	7374	0,0065			161,93
prod. til drikkevarer	2152130	533	0,0005			161,93
laks fryst	2200320	5228	0,0121			0,00
flyndre	2200321	1369	0,0032			0,00
torsk	2200322	414	0,0010			0,00
sild	2200323	1527	0,0035			0,00
makrell	2200325	7019	0,0162			0,00
størje	2200327	60	0,0001			0,00
pigghå, håbrann	2200328	537	0,0012			0,00
fryst fisk ellers	2200329	1014	0,0023			0,00
fisk, fileter	2200330	4216	0,0097			0,00
fisk, fileter	2200331	351	0,0008			0,00
fisk, fileter	2200332	6130	0,0142			0,00
fisk, fileter	2200333	1925	0,0045			0,00
fisk, fileter	2200334	2458	0,0057			0,00
fisk, saltet	2200340	492	0,0011			0,00
fisk, saltet	2200341	4320	0,0100			0,00
fisk, saltet	2200342	1042	0,0024			0,00
fisk, saltet	2200343	383	0,0009			0,00
fisk, saltet	2200344	34	0,0001			0,00
tørrfisk	2200350	812	0,0019			0,00
tørrfisk	2200351	3574	0,0083			0,00
tørrfisk	2200352	168	0,0004			0,00
klippfisk	2200355	3556	0,0082			0,00
klippfisk	2200356	7556	0,0175			0,00
klippfisk	2200357	1500	0,0035			0,00
fisk, røykt	2200360	2233	0,0052			0,00
fisk, røykt	2200361	159	0,0004			0,00
fisk, røykt	2200362	1046	0,0024			0,00

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffrernivå NR	Bruttoproduk- sjonsverdi (NR) (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
rogn og lever	2200363	326	0,0008			0,00
krepsdyr fryst	2200366	9236	0,0213			0,00
fisk, avfall	2200512	437	0,0010			0,00
fisk i pakning	2201627	5352	0,0124			0,00
fiskeboller	2201629	3857	0,0089			0,00
fiskeprod. i pakning	2201631	273	0,0006			0,00
krepsdyr ikke herm.	2201636	2383	0,0055			0,00
vann/is /snø	2202205	139	0,0003			0,00
hermetikk	2251610	1378	0,0032			0,00
hermetikk	2251612	31	0,0001			0,00
hermetikk	2251613	1212	0,0028			0,00
hermetikk	2251616	86	0,0002			0,00
hermetikk	2251617	790	0,0018			0,00
kaviar, gaffelbiter	2251620	168	0,0004			0,00
andre halvkons.	2251622	0	0,0000			0,00
krepsdyr herm.	2251635	1009	0,0023			0,00
sildeolje	2301505	1247	0,0029			0,00
sildemel	2302302	7688	0,0178			0,00
mel av frø/frukt	2351207	30	0,0001			0,00
veg. oljer	2351540	2588	0,0045			31,80
kokt linolje	2351546	7	0,0000			0,00
viks, fett	2351556	134	0,0003			0,00
før av frø/frukt	2352330	3346	0,0077			0,00
lecitin	2352928	292	0,0007			0,00
haitran	2401510	142	0,0003			0,00
medisintran	2401515	513	0,0012			0,00
veterinærtran	2401517	36	0,0001			0,00
annen tran	2401518	142	0,0003			0,00
oljer raffinert	2401520	335	0,0008			0,00
stearin	2401551	214	0,0005			0,00
fettalkohol	2401557	12	0,0000			0,00
raff. olje/fett	2401565	3110	0,0072			0,00
margarin	2451570	5337	0,0082	135,42	89,80	50,81
kunstmult	2451571	175	0,0003	(som 2451570)		50,81
fett til matlagning	2452140	170	0,0003	(som 2451570)		50,81
hvetemel	2501101	8235	0,0122	3,29	2,11	55,92
annet mel	2501102	615	0,0009	(som 2501101)		55,92
gryn	2501105	1720	0,0026	(som 2501101)		55,92
grøpp	2501110	6599	0,0153			0,00
musli	2501906	523	0,0010	16,62	14,02	18,52
kli	2502320	1728	0,0040			0,00
kjeks, knekkebrød	2551910	2712	0,0043	27,63	18,90	46,18
kavringer	2551911	2060	0,0033	(som 2551910)		46,18
brødvarer	2551915	25089	0,0580			0,00
kaker, konditor	2551920	10529	0,0167	(som 2551910)		46,18
sukkervarer u/kakao	2601720	4036	0,0093			0,00
kakaopulver	2601810	307	0,0007			0,00
konfekt, spisesjok	2601815	13660	0,0316			0,00
kokosboller	2601821	24	0,0001			0,00
fruktskall	2602010	44	0,0001			0,00
bakepulver	2602125	139	0,0003			0,00
is/pudding-pulver	2602136	593	0,0014			0,00
nøtter	2660807	2	0,0000			0,00
kaffe brent	2660902	9628	0,0197	33,68	29,76	13,16
krydder	2660920	402	0,0008	(som 2660902)		13,16
potetmos ol	2661120	1575	0,0017	(som 2150706)		108,05
potetstivelse	2661130	830	0,0009	(som 2150706)		108,05
annen stivelse	2661132	52	0,0001			0,00
pektin	2661305	297	0,0007			0,00
kaviar etterlign	2661619	450	0,0010			0,00
sild i lake	2661625	814	0,0019			0,00
glykose	2661702	478	0,0011			0,00
annet m/kakao	2661820	2164	0,0050			0,00
maltekstrakt	2661901	45	0,0001			0,00

Varebetegnelse	Varenr. 7-siffrernivå NR	Bruttoproduksjonsverdi (NR) (100 000 kr)	Vekt	P (kr/kg)	P* (kr/kg)	TET (prosent)
makaroni, barnemat	2661902	2118	0,0028			76,44
ikke-herm. tomat/ert	2662006	6206	0,0072	(som 2152005)		99,33
frukt, bær herm	2662020	519	0,0006	(som 2152001)		88,42
frukt fryst	2662025	669	0,0013	(som 2150815)		17,47
kaffeekstrakt	2662102	5	0,0000	33,68	29,76	13,16
majones	2662104	679	0,0016	(som 2662104)		-2,53
sauser	2662110	4622	0,0110	12,34	12,66	-2,53
suppe, buljong	2662113	3535	0,0084	(som 2662104)		-2,53
gjær	2662115	676	0,0016			0,00
annet til mat	2662145	10009	0,0231			0,00
salat m/majones	2662146	2056	0,0049	(som 2662104)		-2,53
eddik	2662235	138	0,0003			0,00
alkoh.syrer	2662925	232	0,0005			0,00
spiritus	2663302	407	0,0009			0,00
skjellsand	2700530	18				0,00
lucerne/gressmel	2701216	244	0,0006			0,00
tang/taremel,	2701405	243	0,0006			0,00
kraftfôrblandinger o.l.	2702365	76627	0,1254	(veid snitt)		77,35
Næringsmidler totalt	680266		1			53,46

Det kan være av en viss interesse å påpeke endringene i forhold til tilsvarende anslag referert i Holmøy et al. (1993):

1. Anslaget i Holmøy et al. (1993) inkluderte ikke skjermingsstøtten til jordbrukssamvirkene, noe som innebar en kraftig undervurdering. Denne bør innlemmes, all den tid ERA-modellen tar hensyn til kryssleveransene fra jordbrukssektoren. Prisforhøyende støtte til jordbruket vil slå negativt ut i næringsmiddelsektorens effektive støttesats, og det er ikke minst samvirkesektoren som får økte vareinnsatspriser. Handelspolitiske tiltak som virker kompenserende for dette er for en stor del rettet inn mot landbrukssamvirkene og det er viktig å fange dem opp i vårt TET-anslag.
2. Vektene som brukes i aggregeringen er mindre avhengig av TET-anslagene, siden de er lik varenes andeler av samlet norsk bruttoproduksjon av næringsmidler målt til verdensmarkedspriser. Siden næringsmidler har relativt høye totale ekvivalente tollsats, gir dette isolert sett en vesentlig reduksjon i sektorens TET.
3. Kildemateriale som ligger til grunn for beregningene, er utvidet i forhold til Holmøy et al. (1993) som støttet seg til beregninger gjort i Statistisk sentralbyrå (1989a) av PPP-korrigerede konsumprisindekser eksklusive vareavgifter. For enkelte varegrupper har vi fortsatt basert oss på Statistisk sentralbyrå (1989a) eller andre konsumentprissammenligninger. Det er flere viktige svakheter ved å benytte slike prissammenligninger. For det første kan konsumentprisforskjeller av mange årsaker gi et skjevt bilde av produsentprisforskjellene. Enkeltvarene er aggregert opp v.h.a. konsumutgiftsvekter, som kan avvike fra produksjonsbaserte vekter. Videre inkluderer prisforskjellene avanseforskjeller. I den grad de prosentvise avansepåslagene er høyere i Norge enn i landene vi sammenligner med, gir dette overvurdering av prisforskjellene. Sammenligningen tar heller ikke hensyn til transportkostnader o.l., noe som også bidrar til overvurdering. Endelig ligger de utenlandske prisene sannsynligvis over de korresponderende verdensmarkedsprisene. Dette trekker de totale ekvivalente tollsatsene ned.

Vedlegg 6. Totaloversikt over subsidier 1991

Vedlegget inneholder følgende deloversikter:

- a: Varesubsidier
- b: Sektorsubsidier

Alle beløp er i 1000 kr.

SR = Statsregnskapet, NR = Nasjonalregnskapet

Oversikt a: Varesubsidier

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-art	Beløp
Konsummelk	1580	70	612	811000
Tørrmelk	1580	70	612	100
Ost	1580	70	612	120200
Bensin og diesel	1580	70	622	97000
Konsummelk, Nord-Norge	1580	70	612	3600
Frukt, Nord-Norge	1580	70	614	15400
Kull, Nord-Norge	1580	70	622	1300
Bensin og diesel, Nord-Norge	1580	70	622	8300
Parafin og fyringsolje, Nord-Norge	1580	70	622	10300
TOTALT				1067200

Oversikt b: Sektorsubsidier

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Til Gruppesekr.	41	70	940	85	11889
Statue av C.J Hambro	41	71	950	85	133
Tilskudd til IDI	51	70	940	85	500
Tilsk. til Norinform	105	71	900	85	4000
Eksportfremmende tiltak	121	70	720	81	80658
Tilsk. til markedsf. reiseliv	121	75	940	85	52000
Tilsk. verdensutst. Sevilla	123	70	940	85	42993
Bistand, via priv. org.	155	70	940	85	269902
Bistand, via priv. org.	155	70	945	85	270000
Oppl.arb, org. m/FN-tilkn.	156	70	940	85	11775
Oppl.arb, andre org.	156	72	940	85	9917
Oppl. arb, IPS	156	73	940	85	900
Oppl.arb, felleskampanj.	156	75	940	85	1500
Forskn., Nord-Sør	164	70	925	85	4215
Forskn., Nord-Sør	164	71	925	85	1504
Forskn., bistandsrel.	166	70	925	85	18372
Skipsf. beredskapssekr.	199	70	940	85	2600
Kirkelig adm.	210	70	945	85	3210

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Kirkelig adm.	210	71	945	85	17253
Kirkelig adm.	210	79	945	85	1141
Grunnsk. div. formål	229	70	925	85	950
Grunnsk. div. formål	229	70	940	85	855
Grunnsk. div. formål	229	70	945	85	1332
Lærlingeordningen	234	70	355	26	61500
Lærlingeordningen	234	70	370	26	31300
Lærlingeordningen	234	70	582	49	61500
Lærlingeordningen	234	70	600	45	30300
Lærlingeordningen	234	70	700	55	110900
Lærlingeordningen	234	71	945	85	7171
Priv. landbruksskoler	235	70	925	85	40625
Priv. landbr. skoler, utstyr	235	71	925	85	145
Vid. oppl., landbruk	235	72	925	85	649
Krokeide Yrkesskole	239	70	925	85	11966
Vid. sk., div. formål	239	75	925	85	8419
Private skoler, tilskudd	240	70	925	85	507547
Utv. tilt., utdanning	245	70	925	85	1660
Utgivelse av lærebøker	249	70	415	28	34351
Fotokopiering i skoleverket	249	71	940	85	23195
Priv. skole/kirkebygg	249	73	890	85	13001
Utdanning, div. tilsk.	249	75	925	85	618
Voksenoppl., oppl. org	251	71	925	85	38030
Voksenoppl., oppl. org	251	72	925	85	18202
Folkehøgskoler	253	70	925	85	302505
Folkehøgskoler	253	72	925	85	18628
Folkehøgskoler	253	75	925	85	4115
Voksenoppl., andre tiltak	255	70	925	85	12367
Etterutd., siv.ing.	262	71	925	85	257
Adm. forskn.fond (AFF)	264	70	925	85	785
Priv. førskolelærerutd.	276	70	925	85	19779
Priv. helsefaghøgskoler	277	70	925	85	56438
Ing.høgskoler, div.	278	70	925	85	825
Reg. høgskolestyrer	279	71	925	85	8057
Utg. av lærebøker, høyere utd.	281	70	415	28	5484
Høgskoler, int. programmer	281	73	925	85	7664
Høgskoler, diverse	281	80	925	85	100
Priv. høgskoleutdanning	282	70	925	85	140530
Forskn., NAVF	285	50	925	85	340508
Forskn., NORAS	285	51	925	85	72000
Forskn., priv. inst.	285	70	925	85	18932
Forskn., int. klimapolitikk	285	72	925	85	5600
Forskn. div.	285	73	925	85	648
Utl. stud., Norges Hus (Paris)	290	72	925	85	642
Tilsk. til lengre reiser for stud.	291	70	850	74	60174
Stud., velferdsarbeid	291	74	945	85	68300
Studentboliger, bygging	291	75	940	85	158612
Felleskirkelige tiltak	299	79	945	85	2796
Tilsk. til UNESCO	301	73	945	85	3466
Nasj. kulturbygg	320	70	950	85	40214
Kulturformål, ymse	320	79	945	85	18227
Kunstnerstipend	321	70	950	85	30972
Garantiinntekter, kunstnere	321	71	950	85	51199
Tilsk. til kunstutstillinger	322	70	950	85	17682
Tilsk., reg. kunstnersentra	322	71	950	85	6313
Kunst, visningsvederlag	322	72	950	85	11823
Kunst, ymse	322	79	950	85	9215
Symfoniorkestre	323	70	950	85	57795
Landsdelsmusikere NN	323	74	950	85	8348
Festspill	323	75	950	85	8948
Musikkformål, ymse	323	79	950	85	33811
Nationaltheatret	324	70	950	85	42682
Det Norske Teatret	324	71	950	85	47634
Den Nationale Scene	324	72	950	85	29818
TrøndelagTeater	324	73	950	85	19413
Rogaland Teater	324	74	950	85	18054
Regionteatre	324	75	950	85	45777

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Den Norske Opera	324	76	950	85	114264
Oslo Nye Teater	324	77	950	85	27130
Teater, ymse	324	79	950	85	39769
Film- og mediaformål	325	70	950	85	17480
Film- og mediaformål	325	72	950	85	8517
Film- og mediaformål	325	72	950	85	6852
Film- og mediaformål	325	74	950	85	11494
Film- og mediaformål	325	79	950	85	9922
Bibl. vederlag	326	71	950	85	33369
Litteratur, ymse	326	79	950	85	15095
Museumsformål	328	70	950	85	41886
Museumsformål	328	79	950	85	4900
Arbeiderbev. arkiv	329	70	950	85	1826
Kulturvern, ymse	330	79	950	85	22834
Pressestøtte	335	70	410	28	1400
Pressestøtte	335	71	410	28	150613
Pressestøtte	335	72	410	28	4867
Pressestøtte	335	73	410	28	16344
Pressestøtte	335	74	410	28	14788
Pressestøtte	335	75	410	28	3584
Pressestøtte	335	76	410	28	23243
Pressestøtte	335	77	410	28	1287
Idrettsformål	341	70	950	85	3430
Idrettsformål	341	72	950	85	977
Paralympics	395	70	950	85	5720
Ref. Tinglysingsdata	410	70	900	85	27303
Retts hjelpstiltak	418	72	970	85	5275
Kriminalomsorg	430	70	945	85	185
Elevator	430	71	945	85	3000
Redn.tj., telemetristasjon	470	70	860	74	4658
Trossamfunn	472	70	945	85	23253
Trossamfunn	472	71	945	85	1258
Trossamfunn	472	72	945	85	6135
Trossamfunn	472	73	945	85	268
Siv. beredskap, priv.	481	70	940	85	550
Valgutgift, NTB	502	70	900	85	2500
Samiske formål	503	70	945	85	7373
Flyktningeintegrering	505	71	945	85	4392
Norsk Brannvern Forening	533	70	945	85	415
Arb. miljøtiltak	536	70	935	85	1000
Arb. miljøtiltak	536	70	945	85	614
Arb. miljøtiltak	536	71	925	85	10716
Arb. miljøtiltak	536	74	945	85	4000
Distr. utb., komm. tilrettelegging	550	60	695	85	62429
Distr. utb., komm. tilrettelegging	550	60	850	74	533
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	170	31	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	175	31	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	220	16	24000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	225	16	27800
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	265	16	40000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	320	18	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	330	18	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	340	18	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	370	26	15900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	375	26	15900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	440	27	8000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	455	27	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	505	27	8000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	555	45	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	570	45	24000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	582	49	24000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	630	48	20000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	640	48	20000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	650	45	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	665	27	7900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	680	27	7900

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	720	81	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	760	85	35800
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	850	74	7900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	890	85	75800
Bedriftsutvikling	551	71	150	13	7700
Bedriftsutvikling	551	71	155	13	7700
Bedriftsutvikling	551	71	220	16	12000
Bedriftsutvikling	551	71	225	16	12000
Bedriftsutvikling	551	71	265	16	10200
Bedriftsutvikling	551	71	320	18	5300
Bedriftsutvikling	551	71	370	26	11700
Bedriftsutvikling	551	71	375	26	11700
Bedriftsutvikling	551	71	505	27	10200
Bedriftsutvikling	551	71	530	43	8500
Bedriftsutvikling	551	71	570	45	17300
Bedriftsutvikling	551	71	582	49	17300
Bedriftsutvikling	551	71	630	48	8400
Bedriftsutvikling	551	71	640	48	8400
Bedriftsutvikling	551	71	650	45	5300
Bedriftsutvikling	551	71	760	85	13700
Bedriftsutvikling	551	71	890	85	17500
Regional utvikling + (553.71)	552	70	100	11	3600
Regional utvikling + (553.71)	552	70	150	13	12400
Regional utvikling + (553.71)	552	70	155	13	12400
Regional utvikling + (553.71)	552	70	170	31	12300
Regional utvikling + (553.71)	552	70	220	16	11100
Regional utvikling + (553.71)	552	70	225	16	11100
Regional utvikling + (553.71)	552	70	230	16	11100
Regional utvikling + (553.71)	552	70	582	49	24900
Regional utvikling + (553.71)	552	70	925	85	24900
Etablererskolen	553	74	925	85	386
Bomiljøtiltak	581	71	940	85	5555
Boliger, funksj.hemmede	581	72	890	85	150
Bomiljøtiltak	581	73	900	85	2145
Bomiljøtiltak	581	79	900	85	776
Husbanken/Landbr.banken, eo. tilsk.	582	70	870	63	2378
Innv./flyktningeboliger	583	70	900	85	12800
Innv./flyktningeboliger	583	71	885	83	10250
Priv. sosiale org.	604	70	935	85	25356
Tilsk. avholdsorg.	622	70	760	85	8380
Tilsk. avholdsorg.	622	70	935	85	16010
Tilskudd Blå Kors	622	73	935	85	1250
Tilskudd alk. frie hoteller	623	70	945	85	3380
Tilt. stoffmisbrukere (ettertd)	624	72	935	85	3646
Sosialsektor, forsøksvirks.	641	70	935	85	2440
Sosialsektor, forsøksvirks.	641	71	935	85	1200
Eldre, div. org.	670	70	940	85	2400
Eldre, div. org.	670	71	935	85	1220
Funksjonshemmede, div. tiltak	673	70	935	85	36663
Funksjonshemmede, div. tiltak	673	71	940	85	18090
Funksjonshemmede, div. tiltak	673	73	930	85	12200
Tilskudd til AFP	676	50	875	63	47761
Sosialsektor, effektivisering	701	70	925	85	4850
Sosialsektor, effektivisering	701	72	930	85	1432
Psyk. helsevern, forskn.	724	70	925	85	20470
Psyk. utv. hemm., friv. org.	732	70	940	85	200
Funksjonshemmede, ymse tiltak	741	72	935	85	7000
Abortforebygging	752	70	930	85	6625
Abortforebygging	752	71	930	85	5810
Tilskudd til apotek	755	70	720	81	31700
HIV-tiltak	778	70	935	85	27256
Norges Røde Kors, engangstilsk.	797	70	930	85	6700
Familiepol. forskn.	846	70	925	85	6102
Familiepol. forskn.	846	70	940	85	3745
Likest.pol forskn.	847	70	925	85	2238
Likest.pol forskn.	847	70	940	85	1219

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Rostad ungdomsheim	854	70	935	85	8552
Barne- og ungd.tiltak	856	70	935	85	37960
Ungdomsformål	857	70	945	85	53136
Ungdomsformål	857	71	925	85	12216
Ungd.tilt., fritidsklubber	857	75	935	85	12390
Ungdomsformål	857	79	945	85	8023
Forbrukertiltak	860	72	950	85	187
Positiv miljømerking	862	70	940	85	2500
Tilskudd, NTNF	920	50	925	85	449352
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	13	13519
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	18	2190
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	26	1609
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	27	48866
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	31	3932
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	37	12922
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	43	28881
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	45	90303
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	55	1162
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	64	946
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	71	672
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	74	2599
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	34347
Forskn., statl. utv. kontr.	922	52	925	85	79738
Forskn. komp.heving i SMB	922	54	925	85	17565
Forskn., Norsk institutt for Markedsforskning	922	71	925	85	2100
Forskn., NORAS-prosjekter	922	72	925	85	8900
Forskn., fransk-norsk samarbeid	922	74	925	85	8821
Forskn., SNF	922	75	925	85	7300
Forskn., Romvirksomhet	924	70	925	85	45547
Stipend, oppfinnere	931	70	925	85	4006
Standardiseringsarbeid	934	71	940	85	4900
Standardiseringsarbeid	934	72	940	85	3400
Standardiseringsarbeid	934	73	940	85	14700
Standardiseringsarbeid	934	74	940	85	3669
EF-informasjonstjenester	935	70	940	85	6000
EF-informasjonstjenester	935	71	940	85	1250
Div. reiselivstiltak	936	70	940	85	950
Div. reiselivstiltak	936	71	940	85	1975
Veiledn.institutt,Nord-Norge	938	70	940	85	19850
Teknologisk institutt	941	70	925	85	58800
Teknologisk institutt	941	71	925	85	3500
Teknologisk institutt	941	72	925	85	14000
Teknologisk institutt	941	74	925	85	65000
Utvikl., bergverk, Finnmark	946	70	170	31	2750
Prospektering etter malm	948	70	170	31	4454
Prospektering etter malm	948	71	170	31	2000
Viking Bedr.utv. A/S	953	70	900	85	40000
Norsk Jernverk A/S, omstrukturering	957	72	510	43	13000
Norsk Jernverk A/S	960	72	170	31	10000
A/S Sydvaranger	963	70	170	31	89900
Norsk Koksverk A/S	968	73	715	55	4605
Store Norske A/S	969	70	160	31	64905
Store Norske A/S	969	70	160	31	13695
Store Norske A/S	969	71	160	31	42294
Store Norske A/S	969	72	160	31	3482
Sulitjelma Bergverk A/S	972	70	530	43	10000
Kings Bay Kullkomp. A/S	975	70	850	74	648
Kings Bay Kullkompani A/S	975	70	890	85	2952
Kings Bay Kullkompani A/S	975	71	840	74	15000
Dagligvarer, utkantstrøk	990	70	720	81	9631
Rana, omstillingstilskudd	990	71	870	63	79200
Rana, omstillingstilskudd	990	71	900	85	19800
Rana Invest A/S, rentefritak	990	73	870	63	1350
Rana Invest A/S, rentefritak	990	73	900	85	1350
Tromsø Telemetristasjon	1020	70	925	85	1000

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Forskning, NFFR	1022	50	925	85	165930
Fiskeriavtalen	1040	70	150	13	527709
Fiskeriavtalen	1040	70	220	16	118918
Fiskeriavtalen	1040	70	220	13	40569
Fiskeriavtalen	1040	70	230	16	17000
Fiskeriavtalen	1040	70	720	81	12855
Fiskeriavtalen	1040	70	720	13	300280
Fiskeriavtalen	1040	70	940	85	29586
Redningselskapet	1050	70	840	74	51305
Fiskeri, Sosiale tiltak	1050	71	935	85	2461
Fiskeri, annet	1050	72	940	85	101
Fiskeri, kvinnetiltak	1050	75	150	13	5230
Fiskeri, kvalitetskampanje	1050	76	940	85	4788
Fiskeri, ymse	1050	79	940	85	1200
Fiskeri, erstatninger	1052	70	150	13	1826
Fiskeri, havneanl.	1064	60	840	74	8823
Fiskeri, Omega senderstasjon	1070	50	860	74	3123
Landbruk, kvinnetiltak	1100	71	940	85	1859
Nord-Norsk Hestesenter	1100	72	120	11	2000
Reindriftsadministrasjon	1103	70	120	11	576
Jordbruk, div. org.	1104	70	940	85	20203
Jordbruk, veterinærkurs	1107	70	925	85	160
Jordbruk, ymse plantetiltak	1110	71	100	11	379
Jordbruk, stamsædavl	1110	73	100	11	1553
Jordbruk, mastittlab.	1111	70	925	85	230
Tiltak dyresykdommer	1111	73	120	11	2397
Tiltak dyresykdommer	1111	73	155	13	662
Tiltak dyresykdommer	1111	73	925	85	56
Tiltak dyresykdommer	1111	73	930	85	136
Jordbruk, praktikantordning	1120	70	120	11	4864
Forskn., NLVF	1138	50	925	85	88700
Forskn., NLVF	1138	70	925	85	15100
Jordbruk, leplanting	1140	70	100	11	2416
Jordbruk, istandsetting	1140	73	100	11	32131
Jordbruk, prosjektering	1140	77	100	11	55959
Skogbruk, skogkultur	1142	70	145	12	113513
Skogbruk, skogsveger	1142	73	145	12	80437
Skogbruk, transportstøtte	1142	74	145	12	16026
Skogbruk, insektskader mv.	1142	77	145	12	5437
Skogbruk, andre tilskudd	1142	78	145	12	4215
Naturskader, sikringstilt.	1148	70	100	11	3826
Naturskader, sikringstilt.	1148	70	145	12	814
Jordbruksavtalen, markedsregulering	1150	70	720	11	225493
Jordbruksavtalen, forsøksringer mv.	1150	71	100	11	28267
Jordbruksavtalen, forsøksringer mv.	1150	71	120	11	28267
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	100	11	108691
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	100	11	87870
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	120	11	1861300
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	120	11	634000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	120	11	452000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	210	11	1451600
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	720	11	250000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	720	11	403324
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	8029
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	10000
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	10886
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	1734748
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	57238
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	53402
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	6633
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	335217
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	1758
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	34700
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	72787
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11130

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	56800
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	6633
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	1758
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	210	11	46000
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	8100
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	11	2087270
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	11	500
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	11	4934
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	11	1416
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	83160
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	11	11500
Reindriftsavtalen, org. arbeid	1151	72	940	85	2100
Reindriftsavtalen, markedsfremmende tiltak	1151	74	720	81	8200
Reindriftsavtalen, transporttilskudd	1151	77	120	11	600
Reindriftsavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1151	80	120	11	42392
Reindriftsavtalen, kostn. vedr. radioaktivitet	1151	82	120	11	8223
Forskn., samferdsel	1300	51	925	85	5175
Trafikksikkerhetsformål	1300	72	945	85	13585
Utv. av kollektivtrafikk	1300	76	810	74	14333
Beredsk.tilt., samferdsel	1309	71	850	74	2629
Bevaring av gamle veger	1320	73	950	85	918
Ferjedrift	1329	70	835	74	532045
Hurtigruta	1330	70	835	74	228126
Innenlandske flyruter	1330	71	845	74	195300
Miljøvernorganisasjoner	1401	70	940	85	13154
Kalking av vassdrag	1406	70	155	13	25491
Forskn., miljøinstitutter	1410	50	925	85	90500
Forskn., kvinnelige miljøvernforskere	1410	51	925	85	72017
Dir. for naturforv., fiskeformål	1427	70	150	13	11526
Dir. for naturforv., viltformål	1427	71	100	11	6933
Dir. for naturforv., viltformål	1427	71	940	85	11560
Dir. for naturforv., rowiltskader	1427	73	120	11	19562
Arkeologiske undersøkelser	1429	50	950	85	3899
Rest. av fredede objekter	1429	72	700	55	22903
Rest. av fredede objekter	1429	72	950	85	10651
Utv. av miljøteknologi	1441	70	925	85	37005
Opprydning av skipsvrak	1441	71	840	74	5342
Avfallsmimimering og gjenvinning	1442	70	380	34	6280
Avfallsmimimering og gjenvinning	1442	70	475	27	6280
Avfallsmimimering og gjenvinning	1442	70	485	27	6280
Spesialavfall	1443	70	920	85	34430
Miljøvernlån, garantiansvar	1443	73	920	85	13324
Spesialavfall, utr. av beh.anl.	1443	74	920	85	4684
Oppsamling av bilvrak, transportstøtte	1449	71	850	74	12474
Oppsamling av bilvrak, driftstilskudd	1449	73	720	81	9545
Bilvrak, utb.pant	1449	75	720	81	9891
Nærmiljøtiltak	1463	70	945	85	581
Arb/adm., tilskudd	1500	70	940	85	2007
Statens kantiner, tilskudd	1502	70	760	85	5369
Kompetanseutv.,	1503	70	925	85	11980
Tj.mannsorg. oppl.fond	1505	70	945	85	106606
Politiske partier, tilskudd	1525	70	945	85	61013
Politiske partier, tilskudd	1525	71	945	85	21616
Politiske partier, tilskudd	1525	72	945	85	17458
Politiske partier, tilskudd	1525	73	945	85	25683
Politiske partier, tilskudd	1525	74	945	85	5190
Statens pensj.kasse, NSB	1531	1	645	45	46500
Statens pensj.kasse, NSB	1531	1	800	74	342400
Statens pensj.kasse, NSB	1531	1	805	74	25200
Statens pensj.kasse, NSB	1531	1	850	74	6800
Statens pensj.kasse	1531	70	935	85	30019
Div. arb.giveravg.	1532	70	935	85	4100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		100	11	1400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		120	11	1100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		145	12	800

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Arbeidsmarkedstiltak	1542		150	13	1500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		160	31	200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		170	31	1200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		175	31	1700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		180	31	100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		200	16	13300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		205	16	200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		210	16	8500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		215	16	1100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		220	16	9200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		225	16	1000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		230	16	1000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		235	16	600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		240	16	300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		245	16	500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		250	16	1500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		255	16	7800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		260	16	3500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		265	16	5000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		270	16	2300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		275	17	500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		280	17	4100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		285	17	1500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		290	17	1000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		295	18	3200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		300	18	11800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		305	18	12100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		310	18	11400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		315	18	400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		320	18	8300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		325	18	5500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		330	18	13300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		335	18	1900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		340	18	1900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		345	18	4200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		350	18	3300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		355	26	13400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		360	26	2000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		365	26	5900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		370	26	17500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		375	26	15700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		380	34	2500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		385	34	4100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		390	34	11800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		395	34	900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		400	34	8200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		405	28	24900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		410	28	32700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		415	28	10400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		420	37	20900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		425	37	17500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		430	37	11200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		435	27	7800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		440	27	11900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		445	27	4200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		450	27	4000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		455	27	4600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		460	40	7800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		465	27	6300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		470	27	7100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		475	27	28500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		480	27	3600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		485	27	8000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		490	27	1700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		495	27	4000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		500	27	23800

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Arbeidsmarkedstiltak	1542		505	27	8700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		510	43	13400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		515	43	19500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		520	43	6000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		525	43	36500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		530	43	14100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		535	43	11100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		540	45	1700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		545	45	7100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		550	45	5700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		555	45	37200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		560	45	3200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		565	45	4400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		570	45	45200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		575	45	15500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		580	45	11400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		582	49	69600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		585	45	16500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		590	45	1500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		595	45	16400
Arbeidsmarkedstiltak	1542		600	45	51600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		605	45	25700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		610	45	39100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		615	45	3700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		620	45	10200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		625	45	11000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		630	48	44000
Arbeidsmarkedstiltak	1542		635	48	12200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		640	48	14700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		645	45	14100
Arbeidsmarkedstiltak	1542		650	45	16700
Arbeidsmarkedstiltak	1542		660	45	16900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		665	27	10200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		670	27	3800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		675	27	2300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		680	27	5300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		700	55	43500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		720	81	29500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		760	85	5500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		800	74	200
Arbeidsmarkedstiltak	1542		805	74	300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		855	74	600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		860	74	500
Arbeidsmarkedstiltak	1542		885	83	900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		890	85	1800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		900	85	49900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		920	85	15800
Arbeidsmarkedstiltak	1542		950	85	24600
Arbeidsmarkedstiltak	1542		955	85	35300
Arbeidsmarkedstiltak	1542		960	85	1900
Arbeidsmarkedstiltak	1542		970	85	18800
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		305	18	9200
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		355	26	27800
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		365	26	18500
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		370	26	57900
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		375	26	30300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		405	28	46300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		430	37	9300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		475	27	27800
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		540	45	30100
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		545	45	39600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		550	45	9300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		555	45	55600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		560	45	9400
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		565	45	9400
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		570	45	85800

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		575	45	27800
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		580	45	27600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		582	49	55600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		585	45	9300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		590	45	9300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		595	45	27900
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		600	45	55600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		605	45	46300
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		610	45	86000
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		615	45	39400
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		620	45	39600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		625	45	39400
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		630	48	157400
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		635	48	27600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		640	48	27600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		645	45	18500
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		650	45	27600
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		660	45	9100
Arbeidsmarkedstiltak, yrkeshemmede	1543		680	27	30200
A/S Eksportfinans	1633	70	870	63	292965
Skipsbygging, tollred.	1634	70	630	48	6317
Skipsbygging, rentestøtte	1634		582	49	151239
Skipsbygging, rentestøtte	1634		630	48	857019
Fiskebåtfin., rentestøtte	1636	71	630	48	71834
Fiskebåtfin., rentestøtte	1636	72	630	48	1166
EF-informasjon, tilskudd	1637	70	940	85	4420
EF-informasjon, tilskudd	1637	71	945	85	6000
Industribanken A/S, tilskudd	1639	70	870	63	20527
Sparebankenes sikringsfond	1642	70	865	63	1000000
Div. forsvarsorganisasjoner	1713	71	940	85	12500
Div. forsvarsorganisasjoner	1713	71	950	85	19205
Forvarsorg. ,div. fellesutgifter	1719	11	760	85	13700
Forsv. bygn.tj., rentsubs.	1745	70	885	83	7548
Forsvar, tilsk. til private i.f.m. nyanskaff.	1760	72	935	85	3520
Forsk., inst. for energitekn.	1820	70	925	85	92000
Forsk., energi	1822	70	925	85	68343
Forsk., petroleumsvirks.	1840	71	925	85	57699
Forsk., petroleumsvirks.	1840	72	925	85	5542
Forsk., petroleumsvirks.	1840	74	925	85	9827
Forsk., petroleumsvirks.	1840	75	925	85	23981
Tilsyn med eldre dammer	1885	70	685	71	447
ENØK, tilsk. til elfors.	1890	70	685	71	108847
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	210	16	1700
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	265	16	3100
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	325	18	800
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	370	26	2700
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	380	34	8200
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	430	37	900
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	515	43	2200
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	570	45	1400
ENØK, opprusting av kraftverk	1890	72	685	71	3000
Kraftfors.beredsk., sikringstilt.	1898	70	685	71	3253
Statens lånekasse for utd.	2410	1	870	63	70819
Statens lånekasse for utd.	2410	11	870	63	41499
Statens Lånekasse, rentestøtte	2410	72	870	63	2138657
Statens Lånekasse, avskrivn.	2410	73	870	63	169739
Statens landbruksbank	2411	1	870	11	26544
Statens landbruksbank	2411	11	870	11	33828
Landbruksbanken, rentestøtte	2411	71	870	11	40917
Husbanken	2412	1	870	63	74827
Husbanken	2412	11	870	63	45776
Husbanken	2412	21	870	63	1964
Husbanken, store nyansk.	2412	45	870	63	5129
Husbanken, rentestøtte	2412	72	870	63	2520153
DU, rentestøtte furunkulose	2413	74	870	13	5200
DU, fordelt	2413	div	870	11	4647

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
DU, fordelt	2413	div	870	12	1528
DU, fordelt	2413	div	870	13	72354
DU, fordelt	2413	div	870	16	101839
DU, fordelt	2413	div	870	18	22891
DU, fordelt	2413	div	870	26	78661
DU, fordelt	2413	div	870	27	97671
DU, fordelt	2413	div	870	31	28389
DU, fordelt	2413	div	870	34	17772
DU, fordelt	2413	div	870	43	29427
DU, fordelt	2413	div	870	45	109814
DU, fordelt	2413	div	870	48	4941
DU, fordelt	2413	div	870	55	17282
DU, fordelt	2413	div	870	71	913
DU, fordelt	2413	div	870	74	13220
DU, fordelt	2413	div	870	81	12332
DU, fordelt	2413	div	870	85	228698
Statens Fiskarbank, inv. tilsk.	2414	70	150	13	10000
Statens Fiskarbank	2414	73	870	13	87000
Statens Fiskarbank, rentedekning	2414	74	870	13	32000
Statens Fiskarbank, inv. tilsk.	2414	75	150	13	5000
Industrifondet	2415	div	870	13	4436
Industrifondet	2415	div	870	16	23165
Industrifondet	2415	div	870	18	22673
Industrifondet	2415	div	870	26	44853
Industrifondet	2415	div	870	27	85763
Industrifondet	2415	div	870	28	4436
Industrifondet	2415	div	870	31	1971
Industrifondet	2415	div	870	34	13308
Industrifondet	2415	div	870	37	2957
Industrifondet	2415	div	870	40	492
Industrifondet	2415	div	870	43	15772
Industrifondet	2415	div	870	45	248910
Industrifondet	2415	div	870	48	21687
Industrifondet	2415	div	870	55	985
Industrifondet	2415	div	870	85	1971
Trygdeetatens Landsforening	2600	70	940	85	4400
Nasj.hjelpens kuratorvirks.	2604	70	935	85	8600
Prisreguleringsfondet for sild	2970		720	13	85445
Prisreguleringsfondet for sild	2970		925	13	12000
Kraftførfondet	2972	70	720	11	2542
Omsetningsrådet, melk	2973	70	720	11	17697
Omsetningsrådet, kjøtt og flesk	2973	71	720	11	196579
Omsetningsrådet, pelsskinn	2973	72	720	11	2995
Omsetningsrådet, grønnsaker mm.	2973	73	720	11	16654
Omsetningsrådet, egg og fjærkre	2973	74	720	11	125807
Korntrygd	2980	70	100	11	142653
Til NRK	2982	70	950	85	267947
Tippemidler	2984		925	85	387750
Tippemidler	2984		950	85	194875
DU, prov. og geb.	3573		870	11	-95
DU, prov. og geb.	3573		870	12	-32
DU, prov. og geb.	3573		870	13	-1474
DU, prov. og geb.	3573		870	16	-2074
DU, prov. og geb.	3573		870	18	-467
DU, prov. og geb.	3573		870	26	-1602
DU, prov. og geb.	3573		870	27	-1990
DU, prov. og geb.	3573		870	31	-579
DU, prov. og geb.	3573		870	34	-362
DU, prov. og geb.	3573		870	43	-600
DU, prov. og geb.	3573		870	45	-2237
DU, prov. og geb.	3573		870	48	-101
DU, prov. og geb.	3573		870	55	-352
DU, prov. og geb.	3573		870	71	-19
DU, prov. og geb.	3573		870	74	-270
DU, prov. og geb.	3573		870	81	-252
DU, prov. og geb.	3573		870	85	-4658

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Mod.sektor	Beløp
Husbanken, prov. og geb	3574		870	63	-38522
Jordbruksavtalen, pristilsk. tilbaketr.	4150	73	100	11	-12221
Statens lånekasse, prov. og geb.	5310		870	63	-64841
Landbruksbanken, prov. og geb.	5311		870	11	-23541
Finansdepartementets fond			100	11	11300
Finansdepartementets fond			120	11	1337200
Finansdepartementets fond			130	11	322900
Finansdepartementets fond			135	11	800
Finansdepartementets fond			145	12	19400
Finansdepartementets fond			150	13	8600
Finansdepartementets fond			155	13	8200
Finansdepartementets fond			170	31	5600
Finansdepartementets fond			175	31	1600
Finansdepartementets fond			200	16	20400
Finansdepartementets fond			220	16	9100
Finansdepartementets fond			225	16	19300
Finansdepartementets fond			230	16	3600
Finansdepartementets fond			265	16	20200
Finansdepartementets fond			295	18	100
Finansdepartementets fond			320	18	3700
Finansdepartementets fond			325	18	200
Finansdepartementets fond			330	18	1600
Finansdepartementets fond			340	18	1600
Finansdepartementets fond			355	26	200
Finansdepartementets fond			370	26	11300
Finansdepartementets fond			375	26	10900
Finansdepartementets fond			405	28	100
Finansdepartementets fond			410	28	200
Finansdepartementets fond			415	28	20800
Finansdepartementets fond			440	27	3100
Finansdepartementets fond			455	27	1600
Finansdepartementets fond			505	27	7200
Finansdepartementets fond			530	43	3400
Finansdepartementets fond			555	45	1600
Finansdepartementets fond			570	45	16300
Finansdepartementets fond			582	49	24400
Finansdepartementets fond			630	48	145400
Finansdepartementets fond			640	48	11200
Finansdepartementets fond			650	45	3700
Finansdepartementets fond			665	27	3100
Finansdepartementets fond			670	27	200
Finansdepartementets fond			680	27	3200
Finansdepartementets fond			685	71	200
Finansdepartementets fond			695	85	1900
Finansdepartementets fond			700	55	1000
Finansdepartementets fond			720	81	8800
Finansdepartementets fond			760	85	19900
Finansdepartementets fond			840	74	100
Finansdepartementets fond			850	74	3300
Finansdepartementets fond			865	63	100
Finansdepartementets fond			890	85	36600
Finansdepartementets fond			900	85	500
Finansdepartementets fond			925	85	68200
Finansdepartementets fond			930	85	200
Finansdepartementets fond			935	85	400
Finansdepartementets fond			940	85	13600
Finansdepartementets fond			945	85	700
Finansdepartementets fond			950	85	130000
Finansdepartementets fond			955	85	200
Finansdepartementets fond			960	85	100
Finansdepartementets fond			970	85	300
TOTALT					36881804

Vedlegg 7. Totaloversikt over indirekte skatter 1991

Vedlegget inneholder følgende deloversikter

a: Vareavgifter

b: Sektoravgifter

Alle beløp er i 1000 kr. SR = Statsregnskap, NR = Nasjonalregnskap

I tillegg inngår merverdi- og investeringsavgift samt tollinntekter i begrepet indirekte skatter. I 1991 har vi følgende tall i Nasjonalregnskapet (påløpte verdier):

Merverdiavgift: 56871 mill kr.

Investeringsavgift: 4988 mill kr.

Toll: 1515 mill kr.

Oversikt a: Vareavgifter

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	Beløp	Sum art
ART 311				
Sildemel, avgift	5970	70	28811	
Fiskeolje, avgift	5970	71	46630	
Prisreg.avgift	5970	72	24562	100003
ART 312				
Sjokolade- og sukkervareavgift	5555	70	561265	
Sukkeravgift	5557	70	191683	752948
ART 313				
Kraftfôravgift	4150	80	530001	530001
ART 321				
Kullsyreholdige dr.varer, avgift	5556	70	329632	
Kullsyreholdige dr.varer, emb. avg.	5556	71	59602	
Kullsyrefrie dr.varer, avg.	5558	70	27748	
Kullsyrefrie dr. varer, emb.avg.	5558	71	59147	476129
ART 322				
Prod.avg, øl	5526	72	2262460	
Emb.avg, øl	5526	74	12592	2275052
ART 324				
Prod.avg, vin/br.vin	5526	71	3418949	
Emb.avg, vin/br.vin	5526	73	41482	3460431
ART 331				
Tobakkvarer, avgift	5531	70	4134075	4134075

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	Beløp	Sum art
ART 342 Elektrisitetsavgift	5541	70	3380337	3380337
ART 343 Mineraloljeavgift	5542	70	2029926	2058281
Smøreoljeavgift	5542	71	28355	
ART 351 Motorvogner, engangsavgift	5536	71	3245061	3245061
ART 361 Bensinavgift	5536	76	7978105	7978105
ART 362 Kilometeravg. , leietransport	5536	74	881302	881302
ART 363 Avgift på båtmotorer	5537	71	22266	22266
ART 372 Avgift på kassetter	5581	70	70101	373718
Avgift, annet a/v-utstyr	5581	71	35670	
NRK, stempelavgift	5982	70	267947	
ART 372 Kosmetikkavgift	5559	70	399008	399008
ART 374 Miljøsk. batterier, avgift	5582	70	11806	11806
ART 375 Farmas. spes.prep., avg.	5578	70	14062	14062
ART 381 Norsk Tipping, overskudd	5984	70	705000	705000
ART 382 Totalisatoravgift	5571	70	20711	20711
ART 383 Lotteriavgift	5570	70	484205	1189122
Avgift av Lotto	5572	70	704917	
ART 391 Utførselsavgift på fisk	4040	70	14973	79038
Utførselsavgift på fisk	5912	70	4154	
Utførselsavgift	5915	74	59893	
Eksportavgift, laks	5936	70	18	
TOTALT				32086456

Oversikt b: Sektoravgifter

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	Beløp	Sum art	NR-sekt.	Beløp
ART 521						
OD, undersøkelsesgebyr	4801	1	1560			
Petroleum, prod.avg.	5507	73	8940236			
Petroleum, arealavgift.	5507	74	582111			
Petroleum, CO2-avgift	5508	70	810487	10334394		
Sektorfordeling					165	10334400
ART 522						
Fylkesleger, ref. av kontrollutg.	3750	70	606			
OD, ref. av kontrollutg.	4801	3	33407	34013		
Sektorfordeling					165	34000
ART 532						
Justervesenet, gebyrer	3910		23353	23353		
Sektorfordeling					165	5800
					420	1200
					425	1200
					430	1200
					585	1200
					600	1200
					665	1200
					720	10500
ART 560						
Vinmonopolet, dr.oversk.	5527	71	72197			
Vinmonopolet, avg.	5527	73	45922	118119		
Sektorfordeling					720	118100
ART 561						
Kilometeravgift, egentransport	5536	74	855176	855176		
Sektorfordeling					100	17100
					120	17100
					145	17100
					200	8600
					210	8600
					255	8600
					280	8600
					285	8600
					355	8600
					370	8600
					375	8600
					405	8600
					410	8600
					500	8600
					555	8600
					570	8600
					600	8600
					705	12800
					710	12800
					715	77000
					720	427600
					850	25700
					855	17100
					860	17100
					930	25700
ART 562						
Motorvogner, årsavg.	5536	72	389694			
Refusjon ved trafikkskade	5701	70	81336	471030		
Sektorfordeling					100	7100
					120	7100
					200	4700
					210	4700
					405	4700

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	Beløp	Sum art	NR-sekt.	Beløp
					500	4700
					685	9400
					705	4700
					710	4700
					715	18800
					720	244900
					760	14100
					815	4700
					820	70700
					850	9400
					855	4700
					860	4700
					875	9400
					880	4700
					925	4700
					930	14100
					955	4700
ART 563						
Apotekavgift	5577	70	69664	69664		
Sektorfordeling					720	69700
Art 564						
Rettsgebyr	3410	1	564033	564033		
Sektorfordeling					100	28200
					260	28200
					280	28200
					445	28200
					570	28200
					610	28200
					705	22600
					710	22600
					715	11300
					720	253800
					830	28200
					865	28200
					900	28200
ART 565						
Utførselsavgift	5900	71	812			
Andre særavg. på varer	5909	70	27287	28099		
Sektorfordeling					720	28100
ART 566						
Statkorn, konstruert avgift	5980	70	142653	142653		
Sektorfordeling					720	142700
ART 567						
Råvareprisordn.	2962	71	-203740			
Eksportrestitusjon	2962	73	-54433			
Særavg., visse varer	5925	70	33421			
Imp.avgifter jordbruksvarer	5928	70	6359			
Avg. til prisutj.fondet for jordbr.varer	5928	71	24168			
Konsesjonsavg. vassdrag	5938	70	92858			
Importavg. råvareprisordn.	5962	70	253658			
Kjøttkontrollen, avg.	5962	70	10716	163007		
Sektorfordeling					200	32100
					205	300
					215	700
					265	300
					685	92900
					720	36700
ART 568						
Produktavg., fisk, til rikstrygdeverket	5700	71	351782			
Oms.avg., fisk, til rikstr.verket	5915	72	11403	363185		
Sektorfordeling					720	363200

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	Beløp	Sum art	NR-sekt.	Beløp
ART 569						
Importavg. plantedeler	4110	3	6162			
Eksportavg. plantedeler	4110	3	50			
Oms.avg, melk	5973	70	18194			
Oms.avg., kjøtt og flesk	5973	71	493737			
Oms.avg., pelskinn	5973	72	4046			
Oms.avg., gr.saker	5973	73	13919			
Oms.avg., egg og fjørkre	5973	74	120184	656292		
Sektorfordeling					720	656300
ART 573						
Prøveskilter, avgift	5536	74	8738	8738		
Sektorfordeling					720	6100
					805	1300
					820	1300
ART 575						
Skipskontrollen, gebyrer	3130	1	63432			
NIS-skip, gebyrer	3130	4	50064	113496		
Sektorfordeling					717	16900
					830	86900
					835	9700
ART 576						
Luftfartsavgifter,	4310	1	812848			
Siv. luftfart, gebyrer	4310	2	14728			
Sivil luftfart, taxfree	4310	3	203			
Sivil luftfart, taxfree	4310	3	203			
Sivil luftfart, taxfree	4310	3	44353			
Sivil luftfart, taxfree	4310	3	44353			
Siv. luftfart, annet	4310	3	200	916888		
Sektorfordeling					845	916900
ART 577						
Filmkontrollen, gebyr	3325	70	11303			
Årsavg. til Datatilsynet	3473	1	795			
Aut. entrep., årsavg.	3907	81	1856			
Håndverkere, årsavg.	3907	82	317			
Bergvesenet, prod.avg.	3944	81	1006			
Kystadm., salg- og merkelister	4060	1	5480			
SNT, geb. og analyseinnt.	4114	1	33499			
Sivil luftfart, salg av dr.stoff	4310	3	152			
Sivil luftfart, drivstoffavg.	4310	3	26183			
Biltilsynet, gebyrer	4320	2	10639			
SFT, ref. av kontr.utg.	4441	1	4215			
Utpantingsgebyrer	4615	1	6130			
Pant- og tinglysn. geb.	4616	1	19270			
Avg. fra kraftselskap	4885	7	3134	123979		
Sektorfordeling					170	1000
					420	2100
					425	800
					430	1300
					685	3100
					705	800
					710	800
					715	600
					720	72900
					805	1600
					820	1600
					830	2700
					835	2700
					900	26200
					950	5700
ART 578						
Motorvogner, omreg.avg.	5536	75	886565	886565		

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	Beløp	Sum art	NR-sekt.	Beløp
Sektorfordeling					720	886600
ART 579						
Charterreiseavgift	5580	70	113434	113434		
Sektorfordeling					845	113400
ART 581						
Dokumentavgift	5565	70	1025405	1025405		
Sektorfordeling					865	71800
					880	10300
					885	153800
					890	102500
					900	687000
ART 591						
Salgs- og skjenkeretter, avg.	5527	72	1521	1521		
Sektorfordeling					760	1500
ART 593						
Honoraravgift	5563	72	17570	17570		
Sektorfordeling					950	17600
TOTALT						16953500

Vedlegg 8. Oversikt over omposteringer

Alle beløp er i 1000 kr.

a: Sektorsubsidier

Kolonnen "Oppr. MS" viser hvilken modellsektor beløpet opprinnelig ble ført til.
Kolonnen "Ny MS" viser hvilken modellsektor beløpet føres til i våre beregninger
SR = Statsregnskap, NR = Nasjonalregnskap

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	13	13519
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	18	2190
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	26	1609
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	27	48866
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	31	3932
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	37	12922
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	43	28881
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	45	90303
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	55	1162
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	64	946
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	71	672
Tilskudd, NTNf, fordelt	920	50	925	85	74	2599
Fiskeriatvaten	1040	70	220	16	13	40569
Fiskeriatvaten	1040	70	720	81	13	300280
Jordbruksavtalen,markedsregulering	1150	70	720	81	11	225493
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	210	16	11	1451600
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	720	81	11	250000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	720	81	11	403324
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	210	16	11	46000
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	2087270
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	500
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	4934
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	1416
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	11500
Statens landbruksbank	2411	1	870	63	11	26544
Statens landbruksbank	2411	11	870	63	11	33828
Landbruksbanken, rentestøtte	2411	71	870	63	11	40917
DU, rentestøtte furunkulose	2413	74	870	63	13	5200
DU, fordelt	2413	div	870	63	11	4647
DU, fordelt	2413	div	870	63	12	1528
DU, fordelt	2413	div	870	63	13	72354
DU, fordelt	2413	div	870	63	16	101839
DU, fordelt	2413	div	870	63	18	22891
DU, fordelt	2413	div	870	63	26	78661
DU, fordelt	2413	div	870	63	27	97671
DU, fordelt	2413	div	870	63	31	28389
DU, fordelt	2413	div	870	63	34	17772
DU, fordelt	2413	div	870	63	43	29427

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
DU, fordelt	2413	div	870	63	45	109814
DU, fordelt	2413	div	870	63	48	4941
DU, fordelt	2413	div	870	63	55	17282
DU, fordelt	2413	div	870	63	71	913
DU, fordelt	2413	div	870	63	74	13220
DU, fordelt	2413	div	870	63	81	12332
DU, fordelt	2413	div	870	63	85	228698
Statens Fiskarbank	2414	73	870	63	13	87000
Statens Fiskarbank, rentedekning	2414	74	870	63	13	32000
Industrifondet	2415	div	870	63	13	4436
Industrifondet	2415	div	870	63	16	23165
Industrifondet	2415	div	870	63	18	22673
Industrifondet	2415	div	870	63	26	44853
Industrifondet	2415	div	870	63	27	85763
Industrifondet	2415	div	870	63	28	4436
Industrifondet	2415	div	870	63	31	1971
Industrifondet	2415	div	870	63	34	13308
Industrifondet	2415	div	870	63	37	2957
Industrifondet	2415	div	870	63	40	492
Industrifondet	2415	div	870	63	43	15772
Industrifondet	2415	div	870	63	45	248910
Industrifondet	2415	div	870	63	48	21687
Industrifondet	2415	div	870	63	55	985
Industrifondet	2415	div	870	63	85	1971
Prisreguleringsfondet for sild	2970		720	81	13	85445
Prisreguleringsfondet for sild	2970		925	85	13	12000
Kraftførfondet	2972	70	720	81	11	2542
Omsetningsrådet, melk	2973	70	720	81	11	17697
Omsetningsrådet, kjøtt og flesk	2973	71	720	81	11	196579
Omsetningsrådet, pelskinn	2973	72	720	81	11	2995
Omsetningsrådet, grønn saker mm.	2973	73	720	81	11	16654
Omsetningsrådet, egg og fjærkre	2973	74	720	81	11	125807
DU, prov. og geb.	3573		870	63	11	-95
DU, prov. og geb.	3573		870	63	12	-32
DU, prov. og geb.	3573		870	63	13	-1474
DU, prov. og geb.	3573		870	63	16	-2074
DU, prov. og geb.	3573		870	63	18	-467
DU, prov. og geb.	3573		870	63	26	-1602
DU, prov. og geb.	3573		870	63	27	-1990
DU, prov. og geb.	3573		870	63	31	-579
DU, prov. og geb.	3573		870	63	34	-362
DU, prov. og geb.	3573		870	63	43	-600
DU, prov. og geb.	3573		870	63	45	-2237
DU, prov. og geb.	3573		870	63	48	-101
DU, prov. og geb.	3573		870	63	55	-352
DU, prov. og geb.	3573		870	63	71	-19
DU, prov. og geb.	3573		870	63	74	-270
DU, prov. og geb.	3573		870	63	81	-252
DU, prov. og geb.	3573		870	63	85	-4658
Landbruksbanken, prov. og geb.	5311		870	63	11	-23541
TOTALT						7010748

b: Sektoravgifter

Alle beløp er ompostert fra sektor 81 (varehandel) til sektor 11 (jordbruk)

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-art	Beløp
Importavg. plantedeler	4110	3	569	6162
Eksportavg. plantedeler	4110	3	569	50
Oms.avg. melk	5973	70	569	18194
Oms.avg., kjøtt og flesk	5973	71	569	493737
Oms.avg., pelskinn	5973	72	569	4046
Oms.avg., gr.saker	5973	73	569	13919
Oms.avg., egg og fjærkre	5973	74	569	120184

Vedlegg 9. Oversikt over subsidie- og avgiftsposter som er fjernet i beregningene

Alle beløp er i 1000 kr

SR = Statsregnskap, NR = Nasjonalregnskap

a: Sektorsubsidier

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Tilsk. til markedsf. reiseliv	121	75	940	85	85	52000
Utgivelse av lærebøker	249	70	415	28	28	34351
Pressestøtte	335	70	410	28	28	1400
Pressestøtte	335	71	410	28	28	150613
Pressestøtte	335	72	410	28	28	4867
Pressestøtte	335	73	410	28	28	16344
Pressestøtte	335	74	410	28	28	14788
Pressestøtte	335	75	410	28	28	3584
Pressestøtte	335	76	410	28	28	23243
Pressestøtte	335	77	410	28	28	1287
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	170	31	31	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	175	31	31	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	220	16	16	24000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	225	16	16	27800
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	265	16	16	40000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	320	18	18	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	330	18	18	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	340	18	18	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	370	26	26	15900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	375	26	26	15900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	440	27	27	8000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	455	27	27	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	505	27	27	8000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	555	45	45	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	570	45	45	24000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	582	49	49	24000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	630	48	48	20000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	640	48	48	20000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	650	45	45	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	665	27	27	7900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	680	27	27	7900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	720	81	81	4000
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	760	85	85	35800
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	850	74	74	7900
Distr. utb., inv. tilsk. (+ 551.72)	551	70	890	85	85	75800
Bedriftsutvikling	551	71	150	13	13	7700
Bedriftsutvikling	551	71	155	13	13	7700
Bedriftsutvikling	551	71	220	16	16	12000
Bedriftsutvikling	551	71	225	16	16	12000
Bedriftsutvikling	551	71	265	16	16	10200
Bedriftsutvikling	551	71	320	18	18	5300

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Bedriftsutvikling	551	71	370	26	26	11700
Bedriftsutvikling	551	71	375	26	26	11700
Bedriftsutvikling	551	71	505	27	27	10200
Bedriftsutvikling	551	71	530	43	43	8500
Bedriftsutvikling	551	71	570	45	45	17300
Bedriftsutvikling	551	71	582	49	49	17300
Bedriftsutvikling	551	71	630	48	48	8400
Bedriftsutvikling	551	71	640	48	48	8400
Bedriftsutvikling	551	71	650	45	45	5300
Bedriftsutvikling	551	71	760	85	85	13700
Bedriftsutvikling	551	71	890	85	85	17500
Regional utvikling + (553.71)	552	70	100	11	11	3600
Regional utvikling + (553.71)	552	70	150	13	13	12400
Regional utvikling + (553.71)	552	70	155	13	13	12400
Regional utvikling + (553.71)	552	70	170	31	31	12300
Regional utvikling + (553.71)	552	70	220	16	16	11100
Regional utvikling + (553.71)	552	70	225	16	16	11100
Regional utvikling + (553.71)	552	70	230	16	16	11100
Regional utvikling + (553.71)	552	70	582	49	49	24900
Regional utvikling + (553.71)	552	70	925	85	85	24900
Tilskudd alk. frie hoteller	623	70	945	85	85	3380
Tilskudd til apotek	755	70	720	81	81	31700
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	13	13519
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	18	2190
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	26	1609
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	27	48866
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	31	3932
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	37	12922
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	43	28881
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	45	90303
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	55	1162
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	64	946
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	71	672
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	74	2599
Tilskudd, NTNF, fordelt	920	50	925	85	85	34347
Forskn., Romvirksomhet	924	70	925	85	85	45547
Utvikl., bergverk, Finnmark	946	70	170	31	31	2750
Viking Bedr. utv. A/S	953	70	900	85	85	40000
Norsk Jernverk A/S, omstrukturering	957	72	510	43	43	13000
Norsk Jernverk A/S	960	72	170	31	31	10000
A/S Sydvaranger	963	70	170	31	31	89900
Norsk Koksverk A/S	968	73	715	55	55	4605
Store Norske A/S	969	70	160	31	31	64905
Store Norske A/S	969	70	160	31	31	13695
Store Norske A/S	969	71	160	31	31	42294
Store Norske A/S	969	72	160	31	31	3482
Sulitjelma Bergverk A/S	972	70	530	43	43	10000
Kings Bay Kullkomp. A/S	975	70	850	74	74	648
Kings Bay Kullkompani A/S	975	70	890	85	85	2952
Kings Bay Kullkompani A/S	975	71	840	74	74	15000
Dagligvarer, utkantstrøk	990	70	720	81	81	9631
Fiskeriavtalen	1040	70	150	13	13	527709
Fiskeriavtalen	1040	70	220	16	16	118918
Fiskeriavtalen	1040	70	220	16	13	40569
Fiskeriavtalen	1040	70	230	16	16	17000
Fiskeriavtalen	1040	70	720	81	81	12855
Fiskeriavtalen	1040	70	720	81	13	300280
Fiskeriavtalen	1040	70	940	85	85	29586
Redningselskapet	1050	70	840	74	74	51305
Fiskeri, Sosiale tiltak	1050	71	935	85	85	2461
Fiskeri, kvinnetiltak	1050	75	150	13	13	5230
Fiskeri, kvalitetskampanje	1050	76	940	85	85	4788
Fiskeri, erstatninger	1052	70	150	13	13	1826
Fiskeri, havneanl.	1064	60	840	74	74	8823
Reindriftsadministrasjon	1103	70	120	11	11	576
Jordbruk, div. org.	1104	70	940	85	85	20203

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Jordbruk, veterinærkurs	1107	70	925	85	85	160
Jordbruk, ymse plantetiltak	1110	71	100	11	11	379
Jordbruk, stamsædavl	1110	73	100	11	11	1553
Jordbruk, mastittlab.	1111	70	925	85	85	230
Tiltak dyresykdommer	1111	73	120	11	11	2397
Tiltak dyresykdommer	1111	73	155	13	13	662
Tiltak dyresykdommer	1111	73	925	85	85	56
Tiltak dyresykdommer	1111	73	930	85	85	136
Jordbruk, leplanting	1140	70	100	11	11	2416
Jordbruk, istandsetting	1140	73	100	11	11	32131
Jordbruk, prosjektering	1140	77	100	11	11	55959
Skogbruk, skogkultur	1142	70	145	12	12	113513
Skogbruk, skogsveger	1142	73	145	12	12	80437
Skogbruk, transportstøtte	1142	74	145	12	12	16026
Skogbruk, insektskader mv.	1142	77	145	12	12	5437
Skogbruk, andre tilskudd	1142	78	145	12	12	4215
Naturskader, sikringstilt.	1148	70	100	11	11	3826
Naturskader, sikringstilt.	1148	70	145	12	12	814
Jordbruksavtalen, markedsregulering	1150	70	720	81	11	225493
Jordbruksavtalen, forsøksringer mv.	1150	71	100	11	11	28267
Jordbruksavtalen, forsøksringer mv.	1150	71	120	11	11	28267
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	100	11	11	108691
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	100	11	11	87870
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	120	11	11	1861300
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	120	11	11	634000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	120	11	11	452000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	210	16	11	1451600
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	720	81	11	250000
Jordbruksavtalen, pristilskudd	1150	73	720	81	11	403324
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	8029
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	10000
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	10886
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	1734748
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	57238
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	53402
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	6633
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	335217
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	100	11	11	1758
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11	34700
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11	72787
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11	11130
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11	56800
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11	6633
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	120	11	11	1758
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	210	16	11	46000
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	81	8100
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	2087270
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	500
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	4934
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	1416
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	81	83160
Jordbruksavtalen, kostn.senk. og dir. tilsk.	1150	74	720	81	11	11500
Reindrifftsavtalen, org. arbeid	1151	72	940	85	85	2100
Reindrifftsavtalen, markedsfremmende tiltak	1151	74	720	81	81	8200
Reindrifftsavtalen, transporttilskudd	1151	77	120	11	11	600
Reindrifftsavtalen, kostn.senk. og dir. tilskudd	1151	80	120	11	11	42392
Reindrifftsavtalen, kostn. vedr. radioaktivitet	1151	82	120	11	11	8223
Utv. av kollektivtrafikk	1300	76	810	74	74	14333
Beredsk.tilt., samferdsel	1309	71	850	74	74	2629
Ferjedrift	1329	70	835	74	74	532045
Hurtigruta	1330	70	835	74	74	228126
Innenlandske flyruter	1330	71	845	74	74	195300
Miljøvernorganisasjoner	1401	70	940	85	85	13154
Dir. for naturforv., fiskeformål	1427	70	150	13	13	11526
Dir. for naturforv., viltformål	1427	71	100	11	11	6933
Dir. for naturforv., viltformål	1427	71	940	85	85	11560

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Dir. for naturforv., rowiltskader	1427	73	120	11	11	19562
Oppsamling av bilvrak, transportstøtte	1449	71	850	74	74	12474
Oppsamling av bilvrak, driftstilskudd	1449	73	720	81	81	9545
Skipsbygging, tollred.	1634	70	630	48	48	6317
Skipsbygging, rentestøtte	1634		582	49	49	151239
Skipsbygging, rentestøtte	1634		630	48	48	857019
Fiskebåtfin., rentestøtte	1636	71	630	48	48	71834
Fiskebåtfin., rentestøtte	1636	72	630	48	48	1166
Sparebankenes sikringsfond	1642	70	865	63	63	1000000
ENØK, tilsk. til elfors.	1890	70	685	71	71	108847
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	210	16	16	1700
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	265	16	16	3100
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	325	18	18	800
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	370	26	26	2700
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	380	34	34	8200
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	430	37	37	900
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	515	43	43	2200
ENØK, tiltak i industrien	1890	71	570	45	45	1400
Kraffors.beredsk., sikringstilt.	1898	70	685	71	71	3253
Statens landbruksbank	2411	1	870	63	11	26544
Statens landbruksbank	2411	11	870	63	11	33828
Landbruksbanken, rentestøtte	2411	71	870	63	11	40917
DU, rentestøtte furunkulose	2413	74	870	63	13	5200
DU, fordelt	2413	div	870	63	11	4647
DU, fordelt	2413	div	870	63	12	1528
DU, fordelt	2413	div	870	63	13	72354
DU, fordelt	2413	div	870	63	16	101839
DU, fordelt	2413	div	870	63	18	22891
DU, fordelt	2413	div	870	63	26	78661
DU, fordelt	2413	div	870	63	27	97671
DU, fordelt	2413	div	870	63	31	28389
DU, fordelt	2413	div	870	63	34	17772
DU, fordelt	2413	div	870	63	43	29427
DU, fordelt	2413	div	870	63	45	109814
DU, fordelt	2413	div	870	63	48	4941
DU, fordelt	2413	div	870	63	55	17282
DU, fordelt	2413	div	870	63	71	913
DU, fordelt	2413	div	870	63	74	13220
DU, fordelt	2413	div	870	63	81	12332
DU, fordelt	2413	div	870	63	85	228698
Statens Fiskarbank, inv. tilsk.	2414	70	150	13	13	10000
Statens Fiskarbank	2414	73	870	63	13	87000
Statens Fiskarbank, rentedekning	2414	74	870	63	13	32000
Statens Fiskarbank, inv. tilsk.	2414	75	150	13	13	5000
Industrifondet	2415	div	870	63	13	4436
Industrifondet	2415	div	870	63	16	23165
Industrifondet	2415	div	870	63	18	22673
Industrifondet	2415	div	870	63	26	44853
Industrifondet	2415	div	870	63	27	85763
Industrifondet	2415	div	870	63	28	4436
Industrifondet	2415	div	870	63	31	1971
Industrifondet	2415	div	870	63	34	13308
Industrifondet	2415	div	870	63	37	2957
Industrifondet	2415	div	870	63	40	492
Industrifondet	2415	div	870	63	43	15772
Industrifondet	2415	div	870	63	45	248910
Industrifondet	2415	div	870	63	48	21687
Industrifondet	2415	div	870	63	55	985
Industrifondet	2415	div	870	63	85	1971
Prisreguleringsfondet for sild	2970		720	81	13	85445
Prisreguleringsfondet for sild	2970		925	85	13	12000
Krafftørfondet	2972	70	720	81	11	2542
Omsetningsrådet, melk	2973	70	720	81	11	17697
Omsetningsrådet, kjøtt og flesk	2973	71	720	81	11	196579
Omsetningsrådet, pelsskinn	2973	72	720	81	11	2995
Omsetningsrådet, grønnsaker mm.	2973	73	720	81	11	16654

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Omsetningsrådet, egg og fjærkre	2973	74	720	81	11	125807
Korntrygd	2980	70	100	11	11	142653
DU, prov. og geb.	3573		870	63	11	-95
DU, prov. og geb.	3573		870	63	12	-32
DU, prov. og geb.	3573		870	63	13	-1474
DU, prov. og geb.	3573		870	63	16	-2074
DU, prov. og geb.	3573		870	63	18	-467
DU, prov. og geb.	3573		870	63	26	-1602
DU, prov. og geb.	3573		870	63	27	-1990
DU, prov. og geb.	3573		870	63	31	-579
DU, prov. og geb.	3573		870	63	34	-362
DU, prov. og geb.	3573		870	63	43	-600
DU, prov. og geb.	3573		870	63	45	-2237
DU, prov. og geb.	3573		870	63	48	-101
DU, prov. og geb.	3573		870	63	55	-352
DU, prov. og geb.	3573		870	63	71	-19
DU, prov. og geb.	3573		870	63	74	-270
DU, prov. og geb.	3573		870	63	85	-4658
Jordbruksavtalen, pristilsk. tilbaketr.	4150	73	100	11	11	-12221
Landbruksbanken, prov. og geb.	5311		870	63	11	-23541
Finansdepartementets fond			100	11	11	11300
Finansdepartementets fond			120	11	11	1337200
Finansdepartementets fond			130	11	11	322900
Finansdepartementets fond			135	11	11	800
Finansdepartementets fond			145	12	12	19400
Finansdepartementets fond			150	13	13	8600
Finansdepartementets fond			155	13	13	8200
Finansdepartementets fond			170	31	31	5600
Finansdepartementets fond			175	31	31	1600
Finansdepartementets fond			200	16	16	20400
Finansdepartementets fond			220	16	16	9100
Finansdepartementets fond			225	16	16	19300
Finansdepartementets fond			230	16	16	3600
Finansdepartementets fond			265	16	16	20200
Finansdepartementets fond			295	18	18	100
Finansdepartementets fond			320	18	18	3700
Finansdepartementets fond			325	18	18	200
Finansdepartementets fond			330	18	18	1600
Finansdepartementets fond			340	18	18	1600
Finansdepartementets fond			355	26	26	200
Finansdepartementets fond			370	26	26	11300
Finansdepartementets fond			375	26	26	10900
Finansdepartementets fond			405	28	28	100
Finansdepartementets fond			410	28	28	200
Finansdepartementets fond			415	28	28	20800
Finansdepartementets fond			440	27	27	3100
Finansdepartementets fond			455	27	27	1600
Finansdepartementets fond			505	27	27	7200
Finansdepartementets fond			530	43	43	3400
Finansdepartementets fond			555	45	45	1600
Finansdepartementets fond			570	45	45	16300
Finansdepartementets fond			582	49	49	24400
Finansdepartementets fond			630	48	48	145400
Finansdepartementets fond			640	48	48	11200
Finansdepartementets fond			650	45	45	3700
Finansdepartementets fond			665	27	27	3100
Finansdepartementets fond			670	27	27	200
Finansdepartementets fond			680	27	27	3200
Finansdepartementets fond			685	71	71	200
Finansdepartementets fond			695	85	85	1900
Finansdepartementets fond			700	55	55	1000
Finansdepartementets fond			720	81	81	8800
Finansdepartementets fond			760	85	85	19900
Finansdepartementets fond			840	74	74	100
Finansdepartementets fond			850	74	74	3300
Finansdepartementets fond			865	63	63	100

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-sektor	Oppr. MS	MS	Beløp
Finansdepartementets fond			890	85	85	36600
Finansdepartementets fond			900	85	85	500
Finansdepartementets fond			925	85	85	68200
Finansdepartementets fond			930	85	85	200
Finansdepartementets fond			935	85	85	400
Finansdepartementets fond			940	85	85	13600
Finansdepartementets fond			945	85	85	700
Finansdepartementets fond			950	85	85	130000
Finansdepartementets fond			955	85	85	200
Finansdepartementets fond			960	85	85	100
Finansdepartementets fond			970	85	85	300
TOTALT						21108123

b: Sektoravgifter

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-art	Beløp
Råvareprisordn.	2962	71	567	-203740
Eksporestitusjon	2962	73	567	-54433
Skipskontrollen, gebyrer	3130	1	575	63432
NIS-skip, gebyrer	3130	4	575	50064
Filmkontrollen, gebyr	3325	70	577	11303
Rettsgebyr	3410	1	564	564033
Årsavg. til Datatilsynet	3473	1	577	795
Fylkesleger, ref. av kontrollutg.	3750	70	522	606
Håndverkere, årsavg.	3907	82	577	317
Justervesenet, gebyrer	3910		532	23353
Bergvesenet, prod.avg.	3944	81	577	1006
Kystadm., salg- og merkelister	4060	1	577	5480
Importavg. plantedeler	4110	3	569	6162
Eksportavg. plantedeler	4110	3	569	50
SNT, geb. og analyseinnt.	4114	1	577	33499
Luftfartsavgifter,	4310	1	576	812848
Siv. luftfart, gebyrer	4310	2	576	14728
Sivil luftfart, taxfree	4310	3	576	203
Sivil luftfart, taxfree	4310	3	576	44353
Siv. luftfart, annet	4310	3	576	200
Sivil luftfart, salg av dr.stoff	4310	3	577	152
Sivil luftfart, drivstoffavg.	4310	3	577	26183
Biltilsynet, gebyrer	4320	2	577	10639
SFT, ref. av kontr.utg.	4441	1	577	4215
Utpantingsgebyrer	4615	1	577	6130
Pant- og tinglysn. geb.	4616	1	577	19270
OD, undersøkelsesgebyr	4801	1	521	1560
OD, ref. av kontrollutg.	4801	3	522	33407
Avg. fra kraftselskap	4885	7	577	3134
Petroleum, prod.avg.	5507	73	521	8940236
Petroleum, arealavgift.	5507	74	521	582111
Petroleum, CO2-avgift	5508	70	521	810487
Vinmonopolet, dr.oversk.	5527	71	560	72197
Salgs- og skjenkeretter, avg.	5527	72	591	1521
Vinmonopolet, avg.	5527	73	560	45922
Motorvogner, årsavg.	5536	72	562	389694
Kilometeravgift, egentransport	5536	74	561	855176
TOTALT				13176293

c. Vareavgifter

Stikkord	SR-kapittel	SR-post	NR-art	Beløp
Utførselsavgift på fisk	4040	70	391	14973
Kraftfôravgift	4150	80	313	530001
Motorvogner, engangsvavgift	5536	71	351	3245061
Kilometeravg., leietransport	5536	74	362	881302
Bensinavgift	5536	76	361	7978105
Avgift på båtmotorer	5537	71	363	22266
Elektrisitetsavgift	5541	70	342	3380337
Mineraloljeavgift	5542	70	343	2029926
Smøreoljeavgift	5542	71	343	28355
Sjokolade- og sukkervareavgift	5555	70	312	561265
Sukkeravgift	5557	70	312	191683
Kosmetikkavgift	5559	70	373	399008
Lotteriavgift	5570	70	383	484205
Totalisatoravgift	5571	70	382	20711
Avgift av Lotto	5572	70	383	704917
Farmas. spes.prep., avg.	5578	70	375	14062
Miljøsk. batterier, avgift	5582	70	374	11806
Utførselsavgift på fisk	5912	70	391	4154
Utførselsavgift	5915	74	391	59893
Eksportavgift, laks	5936	70	391	18
Sildemel, avgift	5970	70	311	28811
Fiskeolje, avgift	5970	71	311	46630
Prisreg.avgift	5970	72	311	24562
TOTALT				20662051

Utkommet i serien Rapporter (RAPP) etter 1. januar 1994*Issued in the series Reports (REP) since 1 January 1994***ISSN 0332-8422**

- 93/20 Dag Kolsrud: Stochastic Simulation of KVARTS91. 1993-70s. 95 kr ISBN 82-537-3952-4
- 94/1 Torstein Bye, Ådne Cappelen, Torbjørn Eika, Eystein Gjelsvik og Øystein Olsen: Noen konsekvenser av petroleumsvirksomheten for norsk økonomi. 1994-54s. 95 kr ISBN 82-537-3956-7
- 94/2 Wenche Drzwi, Lisbeth Lerskau, Øystein Olsen og Nils Martin Stølen: Tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft. 1994-56s. 95 kr ISBN 82-537-3950-8
- 94/3 Hilde-Marie Branæs Zakariassen: Tilbud av arbeidskraft i Norge En empirisk analyse på kvartalsdata for perioden 1972 til 1990. 1994-100s. 110 kr ISBN 82-537-3958-3
- 94/4 Resultatkontroll jordbruk 1993 Tiltak mot avrenning av næringssalter og jorderosjon. 1994-96s. 95 kr ISBN 82-537-3966-4
- 94/5 Haakon Vennemo: A Growth Model of Norway with a Two-way Link to the Environment. 1994-57s. 95 kr ISBN 82-537-3985-0
- 94/6 Odd Frank Vaage: Feriereiser 1992/93. 1994-49s. 80 kr ISBN 82-537-3983-3
- 94/7 Magnar Lillegård: Prisindekser for boligmarkedet. 1994-31s. 80 kr ISBN 82-537-3992-3
- 94/8 Grete Dahl, Else Flittig og Jorunn Lajord: Inntekt, levekår og sysselsetting for pensjonister og stønadsmottakere i folketrygden. 1994-57s. 95 kr ISBN 82-537-3998-2
- 94/9 Leif Brubakk: Estimering av en makrokonsum-funksjon for ikke-varige goder 1968-1991. 1994-42s. 80 kr ISBN 82-537-4003-4
- 94/10 Marie Arneberg og Thor Olav Thoresen: Syke- og fødselspengene i mikrosimuleringsmodellen LOTTE. 1994-37s. 80 kr ISBN 82-537-4026-3
- 94/11 Klaus Mohn: Monetarism and Structural Adjustment - The Case of Mozambique. 1994-48s. 80 kr ISBN 82-537-4005-0
- 94/12 Tom Langer Andersen, Ole Tom Djupskås og Tor Arnt Johnsen: Kraftkontrakter til alminnelig forsyning i 1993. 1994-53s. 80 kr ISBN 82-537-4007-7
- 94/13 Svein Blom: Yrkesstart og familiestiftelse En analyse av sentrale begivenheter i menns livsløp. 1994-53s. 95 kr ISBN 82-537-4054-9
- 94/14 Asbjørn Aaheim: Inntekter fra utvinning av norske naturressurser Noen teoretiske betraktninger. 1994-30s. 80 kr ISBN 82-537-4022-0
- 94/15 Trine Dale og Arne Faye: Utenlandske statsborgere og Kommunestyre- og Fylkestingsvalget 1991. 1994-100s. 110 kr ISBN 82-537-4025-5
- 94/16 Tom-André Johansson: En økonometrisk analyse av lagertilpasningen i norske industrisektorer. 1994-46s. 80 kr ISBN 82-537-4027-1
- 94/17 Lasse Sigbjørn Stambøl: Flytting, utdanning og arbeidsmarked 1986-1990 En interaktiv analyse av sammenhengen mellom endringer i flyttetil-tilbøyelighet og arbeidsmarked. 1994-60s. 95 kr ISBN 82-537-4035-2
- 94/18 Anne Brendemoen, Mona I. Hansen og Bodil M. Larsen: Framskrivning av utslipp til luft i Norge En modelldokumentasjon. 1994-56s. 95 kr ISBN 82-537-4036-0
- 94/19 Erling Holmøy, Gunnar Nordén and Birger Strøm: MSG-5 A Complete Description of the System of Equations. 1994-209s. 155 kr ISBN 82-537-4039-5
- 94/20 Ragnhild Balsvik and Anne Brendemoen: A Computable General Equilibrium Model for Tanzania Dokumentation of the Model, the 1990 - Social Accounting Matrix and Calibration. 1994-50s. 80 kr ISBN 82-537-4041-7
- 94/21 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1975-1994. 1994-82s. 95 kr ISBN 82-537-4055-7
- 94/22 Jon Erik Finnvd: Brukerkontakter i helsesøster-tjenesten En utvalgsundersøkelse. 1994-58s. 95 kr ISBN 82-537-4056-5

- 94/23 Anders Barstad: Bomiljø og ulikhet Om fordeling og endring av miljøproblemer på bostedet. 1994-69s. 95 kr ISBN 82-537-3829-3
- 94/24 Audun Langørgen: Framskrivning av sysselsettingen i kommuneforvaltningen. 1994-33s. 80 kr ISBN 82-537-4066-2
- 94/25 Einar Bowitz, Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld og Knut Moum: Norsk medlemskap i EU - en makroøkonomisk analyse. 1994-46s. 95 kr ISBN 82-537-4068-9
- 94/26 Mette Rolland: Militærutgifter i utviklingsland Metodeproblemer knyttet til måling av militærutgifter i norske programland. 1994-42s. 80 kr ISBN 82-537-4069-7
- 94/27 Helge Brunborg og Svern-Erik Mamelund: Kohort og periodefruktbarhet i Norge 1820-1993 *Cohort and Period Fertility for Norway 1820-1993*. 1994-77s. 95 kr ISBN 82-537-4070-0
- 94/28 Petter Jakob Bjerve: Utviklingsoppdrag i Sri Lanka. 1994-26s. 80 kr ISBN 82-537-4071-9
- 94/29 Marie W. Arneberg: Dokumentasjon av prosjektet LOTTE-TRYGD. 1994-40s. 80 kr ISBN 82-537-4077-8
- 94/30 Elin Berg: Estimering av investeringsrelasjoner med installasjonskostnader. 1994-86s. 95 kr ISBN 82-537-4078-6
- 94/31 Torbjørn Hægeland: En indikator for effekter av næringspolitiske tiltak i en økonomi karakterisert ved monopolitisk konkurranse. 1994-86s. 95 kr ISBN 82-537-4089-1
- 95/1 Trygve Kalve og Åne Osmunddalen: Kombinert bruk av sosialhjelp og trygdeytelser. Under utgivelse
- 95/2 Bjørn E. Naug: En økonometrisk modell for norsk eksport av industrielle råvarer. Under utgivelse
- 95/3 Morten Kjelsrud og Jan Erik Sivertsen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 2. kvartal 1993. 1995-28s. 80 kr ISBN 82-537-4107-3
- 95/4 Inger Texmon: Ut av redet En demografisk analyse av flytting fra foreldrehjemmet. Under utgivelse
- 95/5 Resultatkontroll jordbruk 1995 Gjennomføring av tiltak mot forurensninger. 1995-90s. 95 kr ISBN 82-537-4129-4
- 95/6 Hilde H. Holte: Langtidsarbeidsløses levekår 1991. Under utgivelse
- 95/7 Geir Frengen, Frank Foyn og Richard Ragnarsøn: Innovasjon i norsk industri og oljeutvinning i 1992. 1995-93s. 95 kr ISBN 82-537-4135-9
- 95/8 Annegrete Bruvoll og Gina Spurkland: Avfall i Noreg fram til 2010. Under utgivelse
- 95/9 Taran Fæhn, Leo Andreas Grünfeld, Erling Holmøy, Torbjørn Hægeland og Birger Strøm: Sammensetningen av den effektive støtten til norske næringer i 1989 og 1991. Under utgivelse
- 95/10 Ole Tom Djupskås og Runa Nesbakken: Energibruk i husholdningene 1993 Data fra Forbruksundersøkelsen. Under utgivelse
- 95/11 Liv Grøtvedt og Liv Belsby: Barns helse Helseundersøkelsene. Under utgivelse

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 86 49 64
22 86 48 87
Telefaks: 22 86 49 76

eller:
Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4137-5
ISSN 0332-8422

Pris kr 110,00

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

